

Üç Köşeli Dünya

Natsume Soseki

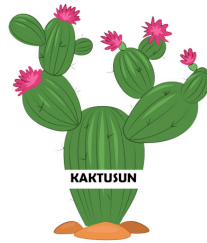
Japoncadan Çeviren:
Burcu Erol

夏目漱石

Japon
Klasikleri

Natsume Soseki (D. 9 Şubat 1867 – Ö. 9 Aralık 1916)

İngiliz edebiyatı uzmanı, romancı. Japonya'da, çağdaş roman türünün en önemli yazarı olarak kabul edilir. Soseki, on beş yaşından itibaren yazar olmayı kafasına koymuştu fakat ailesinin ısrarlı itirazları neticesinde mimar olmak için Tokyo İmparatorluk Üniversitesi'ne kayıt oldu. Fakat bu süreçte İngiliz edebiyatı üzerine çalışmaya başladı. İlgileri üzerine çekisi 1905'te *Ben Bir Kedi* adındaki romanıyla oldu. Daha sonra yazdığı birçok öykü ve roman ülkesinde oldukça ilgi gördü. Eserlerinde Batılı roman tarzı ve Japon geleneksel yazını birleştirerek özgün bir üslup yarattı ve kendisinden sonra gelen birçok Japon yazar da Soseki'nin açtığı yolu izledi. Özellikle Yasunari Kavabata, Yukio Mişima ve Kenzaburo Oe gibi yazarlar Soseki'den oldukça etkilendi.

ithaki

Üç Köşeli Dünya
Natsume Soseki
Orijinal Adı: 草枕

İthaki Yayınları - 2269
Japon Klasikleri - 19

Yayın Yönetmeni: *Alican Saygı Ortanca*
Sanat Yönetmeni: *Hamdi Akçay*

Dizi Editörü: *Ömer Ezer*
Yayıma Hazırlayan: *Gülsüm Saygılı*
Düzeltili: *Ece Çavuşlu*

Kapak İllüstrasyonu: *Hasui Kavase*
Kapak Tasarımı: *Hamdi Akçay*

Sayfa Düzeni ve Baskıya Hazırlık: *B. Elif Balkın*

1. Baskı, Ekim 2022, İstanbul

ISBN: 978-605-265-003-5

Sertifika No: 63989

Türkçe çeviri © Burcu Erol, 2022

© İthaki, 2022

Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

İthaki™ İthaki Yayıncılık Basın Sanayi ve Ticaret A. Ş.'nin tescilli markasıdır.

Caferağa Mah. Neşe Sok. 1907 Apt. No: 31 Moda, Kadıköy-İstanbul

Tel: (0216) 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34

editor@ithaki.com.tr – www.ithaki.com.tr – www.ilknokta.com

Kapak, İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık

Maltepe Mah. Hastane Yolu Sok. No: 1/6, Zeytinburnu-İstanbul

Tel: (0212) 613 30 06 denizmatbaamucellit@gmail.com

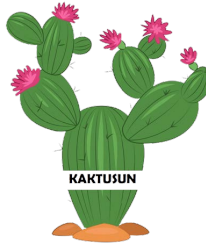
Sertifika No: 48625

NATSUME SOSEKI

ÜÇ KÖŞELİ DÜNYA

Japoncadan Çeviren
Burcu Erol

I

Dağ patikasını tırmanırken şöyle düşündüm: Sadece aklın istikametinde hareket edersen insanlardan uzaklaşırsın. Duygularınla hareket edersen sürüklenirsin. Ruhunu açarsan ve dilediğin gibi yaşamazsan sıkışırsın. Nasıl bakarsan bak, insanlarla yaşamak zordur.

Bu zorluk arttıkça dünyadan uzaklaşmak ve sakin bir yerlere gitmek istersin. Nereye gidersen git bu zorluğun seninle geleceğini anladığın zamansa şiir doğar, resim can bulur.

Dünyamızı oluşturan şey Tanrı da şeytan da değildir aslında. Sadece evinin hemen yanında veya karşısında yaşam süren komşularındır. İnsanlar âleminde yaşamak zor diyerek kaçıp gidebileceğin bir düşler ülkesi yoktur. Öyle bir yer varsa da burası olsa olsa insanların olmadığı bir yer olur. İnsanların olmadığı bir yerde yaşamak da toplumla yaşamaktan zor olsa gerek.

Yaşayabileceğin en iyi yer burasıysa ve burada sunulanlarla yaşamak zorsa, zorluklara olabildiğince hoşgörü göstermen ve sürdürdüğümüz kısacık yaşamı güzelleştirmen

gerekir. Böylece adına şairlik denilen meslek doğar, ressam adında ulaklar peyda olur. Her sanatçı, insanların dünyasına sükûnet getirdiği, onların kalplerini zenginleştirdiği için değerlidir.

Yaşamın zorluğundan o zorluğa sebep olan sesleri çekip alan ve minnet dolu bir dünyayı gözler önüne seren şey şiiirdir, resimdir ya da müzik ve oyma sanatıdır. Açıkça söylemek gerekirse, sanat her şeyi gözler önüne sermese de olur. Sanatçılar sadece gözleri önünde olan şeylere bakarak oralarda şiiirlerin yaşadığını, şarkıların yükseldiğini anlarlar. Düşünceler kâğıda dökülme de şiiirlerin ve şarkıların melodisi kalplerinin bağrında çalar. Fırça şövaleyeye renk darbeleri yapmasa da tüm renkler kendiliğinden zihinlerinin önünde belirir. Bunun için kendi yaşam manzaralarına bakmaları, gönül gözleriyle, bozulmuş dünyanın aleladelliğini yalın ve güzel bir şekilde seyretmeleri yeterli olur.

Bundan dolayı, hiç dize yazmamış bir şair, eline tuval almamış ressam; yaşamı seyrederek, huzursuz düşünceleri alaşağı ederek, kötülükten uzak, minnet dolu bir dünyaya girerek, eşsiz bir evren inşa ederek, kendi çıkarlarıyla bağlarını keserek zengin aile çocuklarından, imparatorlardan, gücünün zirvesindeki insanlardan daha mutlu olur.

Bu hayatta yirmi yıl yaşadktan sonra dünyanın yaşama-ya değer bir yer olduğunu anladım. Yirmi beş yıl yaşadktan sonra aydınlıkla karanlığın bozuk para gibi iki taraflı olduğunu, ışığın vurduğu yerde mutlaka gölgenin de olacağını anladım. Otuzuncu yılımı yaşadığım şu anda ise şöyle düşünüyorum:

Mutluluk arttıkça hüznün de iyiden iyiye artar. Keyif hissettikçe çekilen acı büyür. Bunları ayırmaya çalışırsan ha-

yatın akışı bozulur. Bir araya getirmeye uğraşırsan başarısız olursun. Para önemlidir. Ancak senin için önemli şeyler çoğaldıkça, kaygılar uyku sırasında dahi peşinden gelmez mi? Aşk mutluluktur ancak bu mutlu aşk ağırlaştıkça ve taşınması zorlaştıkça insan aşksız geçen zamanlarını daha bir sever hâle gelmez mi?

Yaptığı iş hayranlık uyandırıcıdır ancak bir devlet bakanı milyonlarca insanın sorumluluğunu alır. Omuzlarında tüm ülkenin ağırlığını taşır. Bir şey lezzetliyse, yememek zorlaşır, hatta birazcık yersen daha fazlasını istersin. Doyasıya yersen de sonradan yiyeceklerin tatsızlaşır.

Düşüncelerim bu yöne doğru savrulduğu sırada birden sağ ayağımla çıkıntılı, kare şeklinde bir taşın kenarına bastım. Dengemi korumak için içgüdüsel bir hareketle havaya kalkan sol ayağımın hatamı telafi etmesiyle yaklaşık bir metre kadar uzağımdaki kayanın üstüne güzelce oturuverdim. Omzuma attığım boya kutusunun koltukaltımdan yaptığı *muhteşem çıkış* haricinde neyse ki hiçbir şey olmadı.

Kalkarken karşıya doğru bakınca, yolun sol tarafında ters çevrilmiş bir kovayı andıran dağın zirvesini gördüm. Sedir mi selvi mi olduğunu anlayamadığım gölgeler köklerinden doruklarına kadar tümüyle alacakaranlık boyunca süzülüyor, kiraz çiçekleri uçuk pembelikleriyle sallanıyordu. Pus, ötesi görünmeyecek kadar yoğundu.

Biraz önümde çorak bir dağ, hayvan sürülerini öne çıkararak bana doğru yaklaştı. Dağın çıplak yüzü, bir devin baltasıyla tıraş edilmişçesine keskin düz yüzeyiyle vadinin dibine kadar ulaşıyordu. Gökyüzüne alabildiğine yükselen şeyse Japon kızılçamı olmalıydı. Dallarının arasındaki gökyüzü bile çok belirgindi. Yol iki yüz metre kadar sonra yok

oluyordu. Ancak karşı taraftaki yüksek yerden kırmızı bir siluetin hareketi o tarafa doğru tırmanırsam yolu bulacağımı düşündürüyordu. Patika had safhada zorlayıcıydı. Toprağı düzleştirmek de uğraş gerektiriyordu. Toprağın içinde büyük taşlar vardı. Toprak düzleşse bile taşlar düzleşmiyordu. Taşları parçalayabilsem de daha büyük olanlar parçalanacak gibi değildi. Delik deşik toprağın üstündeki sakinlik havada süzülüyor, yol vermeye niyetli bir manzaraya rastlanmıyordu. Kayalar varlığıma aldırış etmedikleri için üstlerinden atlamak veya etraflarından dolaşmak zorundaydım. Kayalığın olmadığı bir yerde bile düzgün yürümek güçtü. Yol iki tarafı yüksek, merkezi oyuk, ters bir üçgen olarak yorumlanabilirdi. Patikada yürüyorum demektense bir nehir yatağından geçiyorum demek daha doğru olurdu. Başından beri bu seyahati aceleye getirmek gibi bir niyetim olmadığından ve keyfini çıkarmak istediğimden rasgele dönemeçlere girdim. Derken aniden bir tarlakuşunun sesini duydum. Vadiye yukarıdan baktım ama sesin nereden geldiğine dair herhangi bir iz yoktu. Sadece ses açıkça duyulabiliyordu. Israrla ve heyecanla durmaksızın ötüyordu. Bu, tıpkı havanın bir yüzü pireler tarafından ısırılıyormuş gibi dayanılmaz bir histi. Ötüşünde anlık bir boşluk bile yoktu. Sakin bir bahar gününü ötmekten bitap düşerek, bütün gün ve gece boyunca öterek geçirmeden tatmin olmayacak gibi duruyordu. Üstelik nerede ve hangi zaman diliminde olursa olsun sesi yükselmeye devam ediyordu. Tarlakuşunun bir bulutun içinde öleceğine şüphe yoktu. Kendini kaptırması sona erdiğinde bir bulutun içine girebilir, havada süzülürken sırada vücudu silikleşmeye başlayabilir ve geriye sadece sesi kalabilirdi.

Keskin bir kayanın kenarından döndüm, ani bir düşüşten kaçınmak için sağa doğru atık ama çok tehlikeli bir dönüş yaptım. Görmeyen biri pekâlâ tepetaklak yuvarlanabilirdi. Karşıya baktığımda kanola çiçeklerinin bir kısmını gördüm. Tarlakuşu oraya düşmüş olabilir mi diye düşündüm. Ya da acaba o altın ovadan zıplayarak gelir mi diye düşündüm. Sonra düşen tarlakuşu göğe yükselen bir tarlakuşuyla yolda karşılaşır mı diye düşündüm. Son olarak yükselip alçaldıkları ya da karşılaştıkları zaman, tarlakuşunun vahşi ve coşkulu şarkısı asla kesintiye uğramaz, diye düşündüm.

Bahar herkesi mayıştıır. Kediler fareleri yakalamayı, insanlar borçları olduğunu unuttur. Böyle zamanlarda insan bir ruhu olduğunu bile unuttur, hislerini kaybeder. Sadece kanola çiçeklerini uzaktan seyrettiğinde gözleri açılır. Tarlakuşunun sesini duyduğunda ruh tekrar belirir. Tarlakuşu sadece ağzıyla değil bütün ruhuyla öter. Ruhun sese yansıdığı şeyler arasında tarlakuşunki kadar canlısı yoktur. Ah, mutluluk. İşte böyle düşünüp böyle mutlu olmak şiiirdir.

Birdenbire Shelley'nin "Bir Tarlakuşuna" şiiirini hatırlayıp aklımda kalan yerleri mırıldandım. Ama sadece iki üç kıta aklımdaydı. O iki üç kıta arasında şöyle bir şey vardı:

*Biz önce ve sonra bakarız,
Olmayarı göresimiz gelir:
En içten kabkhamız
Biraz acı yüklenmiştir;
En tatlı şarkılarımız, en kederli düşünceyi dile getirenlerdir.**

Şairlerin, ne kadar mutlu olurlarsa olsunlar tarlakuşları-

* Percy Bysshe Shelley, "Bir Tarlakuşuna", çev. Selahattin Özpalabıyıklar. -ybn

nın yaptığı gibi azimle, canla başla, önceyle sonrayı hafızalarından silerek mutluluğumuzun şiirini yazamadıklarını anlamıştım. Çin'de yazılan şiirlerde bolca gam içeren *karakterler** var, Batı'da yazılan şiirlerde de kesinlikle bunlar var, şairlerin tekrar tekrar anlattığı şeyler şair olmayanlar için hemen hemen yalnızca dram olabilir. Şöyle bir düşününce, şairler sıradan insanlardan daha karamsar ve duygulara karşı daha hassaslar sanırım. Dünyevi hayatı aşmanın mutluluğuna sahip olsalar da sonsuz hüznü de fazlasıyla sahipler. Durum böyle olunca şair olmadan önce iki kere düşünmek gerek.

Kısa bir süre için patika düzdü. Sağ tarafımda bir sürü küçük ağaç, sol tarafımda kanola çiçekleri göz dolduruyordu. Yürürken ara sıra karahindibaların üstüne basıyordum. Testereye benzer yaprakları dört bir yana dağılıyor, ortasındaki sarı inciyi koruyorlardı. Kanola çiçeklerine dalıp karahindibaların üstüne basınca yaptığım şeyden pişmanlık duyarak arkamı döndüğümde, sarı incilerin hâlâ testere dişli yaprakların arasında olduğunu gördüm. Ne kadar da vurdumduymaz canlılardı! Düşüncelerime geri döndüm.

Melankoli şairlerin her daim refakatçisi olsa da, tarlakuşunu dinlerken büründükleri ruh hâlinin etkisiyle en ufak bir acı duymazlar. Kanola çiçeklerine baktıklarında da kalpleri heyecanla dans eder. Karahindibalar ve kiraz çiçekleri de onlar üzerinde bu etkiye sahiptir. Birden kiraz çiçeklerinin gözden kaybolduğunu fark ettim. Dağların arasında doğanın manzarasıyla buluştuğumda, gördüklerim de duyduklarım da tuhaf geliyordu. Fakat bu tuhafılık acı çekmenize neden olmaz. Acıyı getirecek şey olsa olsa yürü-

* Türkçede harf sistemi olması gibi Çince ve Japoncada yazı sistemi vardır ve harf yerine karakterler (ji) kullanılır. -çn

mekten bitap düşen ayaklarım ve lezzetli şeyler yiyememek olabiliirdi.

Peki burada acı neden yok? Manzarayı sadece bir resmin taslağı olarak görüyor, şiir serisi gibi okuyorum. Resmi veya şiiri böyle gördüğüm için toprak sahibi olup onu ıslah etme ya da tren yolu yapıp kazanç elde etme isteğim de yok. Yine de bu manzara... Dışının kovuğuna yetmeyen, maaşını artırmaya yaramayan bu manzara, sadece manzara olarak kalbimi neşelendirmeye devam ettiği sürece sorunlar ve endişeler beraberinde gelmez diye tahmin ediyorum. Doğanın gücü bizim için bundan dolayı kıymetlidir. Yaradılışımızda bulunan sorunları ve hüznüleri bir anda iyileştiren, özümüze dönerek şiir yazmamıza vesile olan şey doğadır.

Aşk, aileye saygı gibi kavramlar güzel, sadakat ve vatanseverlik gibi kavramlar ise muhteşem olsa gerek. Ama işin içine insanın kendisi girdiğinde, kendinizi durumun karmaşık iyi ve kötü yanlarının girdabında bulursunuz, durumun, şiirin uzandığı yerleri algılayamaz, güzel şeyleri de muhteşem şeyleri de göremez hâle gelirsiniz. Sezebilmek için kendinizi bunu anlayabilecek üçüncü bir kişinin yerine koymak zorunda kalırsınız. Üçüncü kişinin gözünden bakınca tiyatro oyunları ilgi çekici, romanlar zevkli hâle gelir. Oyun izlemekten, roman okumaktan zevk alan insanlar kendi menfaatlerini rafa kaldırırlar ve izledikleri, okudukları süre zarfında şair olurlar.

Hâl böyle olunca, sıradan tiyatro oyunlarında veya romanlarda bile insan kendi doğasından kaçamaz. Oyuncular acı çeker, öfkelenir, dövünür ve ağlar, izleyici de kendisini izlediğiyle özdeşleştirip üzüldüğünü, kızdığını, hırçınlaştığını ve ağladığını deneyimlerken bulur. Bu deneyimin de-

ğerli tarafı bencil kişisel çıkarların açgözlülüğünü barındırmıyor olmasında yatar ancak kalan hisleri haddinden fazla hareketlendirir. Benim için sorun burada yatıyordu.

Üzölmek, kızmak, hırçınlaşmak, ağlamak insanların dünyasının değışmez bir parçası. Ben de otuz yıldır bunu tecrübe ediyorum ve bıktım. Bıkmış olmam yetmezmiş gibi oyun veya romanlarda aynı hisleri deneyimlemek de yorucu geliyor. Benim istediğim şiirler böyle dünyevi hislerden ilham alan türden değildi. Onlardan kurtulduğun, kısacık bir an da olsa bu gri dünyadan ayrılabilmiş türdendi. Bir başyapıt bile olsa dünyevi hislerin olmadığı bir oyun yoktur. Doğru yanlış muhakemesinin yapılmadığı çok az roman var, alameti farikaları hayatın içinden çıkamamak. Özellikle Batı şiiri insan ilişkilerini temel aldığı için tabiri caizse en haşmetli şiirler bile o sınırdan öteye geçemiyor. Bu fani dünyanın panayırındaki şefkat, aşk, adalet, özgürlük dışındaki konularla asla ilgilenmiyor. Kulağa ne kadar şiirsel gelse de para hesabı yapmayı bir kenara bırakıp devriâlem yapacak boş vakit yok. Bu yüzden hiç şüphesiz Shelly'nin tarlakuşlarını dinlerken iç çekmesi anlaşılabilir.

Mutluluk verici şeyse Doğu şiirinde o sınırı aşmış şairlerin bulunması.

*Kasımpatı topluyorum gelişigüzel örölü çitin altında
Sakince güney dağlarını izliyorum.**

İki dizenin arkasında da rutubetli dünyayı unutmuş bir manzara yer alıyor. Örneğin çitlerin karşısında durup sizi dikizleyen bir kız yok veya yakın arkadaşınız güney dağlarında çalışmıyor. Böylece okurken dünyayla ilişkini koparabiliyor, manevi bir kâr zarar savaşı vermeyi kesebiliyorsun.

* Tao Yuanming adlı Çinli şairin yazdığı "İçki İçmek" adlı şiirden. -çn

Bambu korusunun içindeki bir tatami odasında

Tek başıma oturup

Koto çalıyor, şiirler söylüyorum

Bu ıssız bambu korusunu kimse bilmiyor

Sadece yarınlar her daim ziyaretime gelip beni aydınlatıyor.

Tek bir kıtada ustalıkla başka bir evren inşa ediliyor. O evrenin erdemleri *Guguk Kuşu* veya *Altın Tanrı* romanlarında geçen erdemler gibi değil. Tıpkı vapurdan ve trenden, haktan ve görevden, ahlaktan ve görgüden yorulup hepsine kayıtsız kalarak derin bir uykuya yatmaya benzeyen erdemler.

Yaşadığımız yirminci yüzyılda böyle ruhani yönden tat veren şiirler enerji topladığımız uykular kadar önem taşıyordu. Ancak ne yazık ki günümüzde şiirleri yazanlar da onları okuyanlar da Batı'nın etkisinde kaldıkları için bu gelişine ilerleyen kayığı o ustalıkla inşa edilen evrene götürmeyecek gibiler. Benim de –şairliği meslek olarak yapmadığım için– Wang Wei'nin veya Tao Yuanming'in hissiyatını dünyaya anlatıp yaymak gibi bir gayem yok. Yine de böylesi bir eğlence bana temaşa dünyasından veya bir dans gösterisinden daha fazla ilaç oluyor, *Faust* ve *Hamlet* okumaktan da öte bir zevk alıyorum. Böyle tek başına, omzumda boya kutusu ve üçayakla bir bahar günü dağ patikasını yavaş yavaş yürümekteki amacım da kesinlikle sarhoş eğlencesinden başka bir şey değildi, Yuanming ve Wei'in şiirlerinin geçtiği yerleri doğadan öğrenmek ve kısacık bir süreliğine de olsa hissizliğin evreninde avare avare dolaşmak istememdi.

Elbette ben de insan türüne ait olduğum için bu insan dışı hissizlik durumunun uzun sürmesi mümkün değil. Yuanming bütün bir yıl boyunca sadece güney dağlarını izle-

memişti. Wei de bambu korusunun içinde sineklik olmadan hür iradesiyle uyumuş olamazdı. Demem o ki, Yuanming artakalan kasımpatıları çiçekçiye satmış, Wang Wei de büyüyen bambu filizlerini manava satmak için pazarlık yapmış olmalıydı. Ben de öyleyim. Ne kadar tarlakuşu ve kanola çiçeklerinden zevk alsam da dağların ortasında kamp kuracak kadar insanlıktan çıkmadım. Böyle bir yerde bile insanlara rastlıyorum. Yüzünü çarşafı sıkı sıkı örtmüş birine, kırmızı kimono astarlı genç bir kadına, bazen de suratı upuzun bir ata denk geliyorum.

Bir milyon servi tarafından çevrelenmiş hâlde, deniz seviyesinden bir hayli yüksekteki havayı soluyor olsam da hemen hemen hiç insan kokusu alamıyordum. Yine de insan kokusunu neredeyse hiç alamıyordum. Öte yandan dağları aşip dinginleşmeyi düşündüğüm, bu akşam konaklayacağım yer Nakoi'de insanlarla dolu bir kaplıca yeriydi.

Ancak nesnelere ve olaylar bakış açısına göre şekil alıyor. Mesela Leonardo da Vinci öğrencilerinin çan sesini dinlemesini istemişti. Çan bir taneydi ama sesi herkes için farklı duyuluyordu. Bir erkek ve bir kadın da bakış açılarına göre farklı seçimler yapmaktadır. Her hâlükârda, hislerden uzaklaşmak için çıktığım bu seyahatin –insan görsem dahi– Ukiyo Şoci'nin* bilmem kaç numaralı evinde sıkış tıkiş yaşadığım zamandan farklı olduğu kesindi. Duygularından tamamen ayrılmayı beceremesem de en azından noh** izlediğim zamanki kadar umursamaz bir ruh hâline pekâlâ bürünebilirdim.

Noh oyununun da kendi insani duyguları vardı. Şiçi-

* Osaka'da turistik bir yer. –çn

** Maske takılarak yapılan eski bir Japon sahne oyunu. –çn

kioçi ya da sumidagava gibi bir oyunda ağlamayacağımızın garantisi yok ama bu oyunlarda deneyimlediğimiz şey üç bölümlük insani duyguların üzerine yedi bölümlük bir sanat etkisidir. Bizim nohtan etkilenmemiz yaşadığımız dünyada var olan hislerin birebir taklit edilmesinden dolayı değil. Etkileniyoruz çünkü sanat denilen kimonoyu hislerimizin üstüne öylece kat kat giydiriyor ve bu dünyaya uygun olmayan temkinlilikle hareket ediyoruz.

Bir süreliğine bu seyahat boyunca meydana gelecek olay sayesinde tanışacağım insanları noh sahnesiyle noh oyuncularını gibi düşünürsem nasıl olur acaba? Bu tam olarak hisleri bir kenara atmak anlamına gelmez ama temeline şairaneliği koyduğum bir seyahat olduğu için hislerden sıyrılırken mümkün merteye başarılı olmak istiyorum. Güney dağlarının veya ıssız, kendi hâlinde bir bambu korusunun özümüzle farklı olduğu konusunda hiç şüphe duymuyordum. Ayrıca tarlakuşlarının ve kanola çiçeklerinin hayatlarına dahil olamazdım ama mümkün olduğunca onlara yaklaşmak, yaklaşabildiğim ölçüde de onların bakış açısıyla insanlara bakmak istiyordum. Örneğin Bašo*, yastığının kenarına çişini yapan atının bu hareketini zarafet olarak görüp haiku şiirinin ilk dizesi yapmıştı. Ben de bundan sonra karşılaşacağım insanları; çiftçileri, tüccarları, köyün kâtiplerini, amcaları, teyzeleri kocaman doğanın resminde tasvir edilmiş birer figür olarak farz edecek ve o şekilde ele alacağım. Böylece resmedilmiş insanlardan farklı olarak, onlar diledikleri gibi hareket edebilecekler. Ancak alışılmış olan, sıradan yazarlar gibi o hareketlerin köklerine

* Tam adı Matsuo Bašo. Edo Dönemi'nin ünlü haiku şairlerinden biridir. -çn

inmek, psikolojik etkilerine girmek, insanların anlaşmazlığa düşüşünü tartışmaktır. Tabii ki hareket edebilirler. Bir tablodaki insanın hareket ettiğini görmek de engel teşkil etmez. Çünkü ne kadar hareket ederlerse etsinler tablonun dışına çıkamazlar. Tablodan zıplayıp bir geyşa gibi dans ettiğini düşündükçe, bizimle fikir ayrılığına girdiğini, menfaatlerimizin çatıştığını görüyoruz ve bu bize yük oluyor. Yük oldukça estetik gözle bakamaz hâle geliyoruz. Bundan sonra karşılaşacağım insanları soğukkanlılıkla tepeden izleyecek, hislerimin anlamsızca alevlenmemesi için çalışacağım. Öyle yaparsam karşımdaki ne kadar uğraşırsa uğraşsın kolayca etkilenmeyeceğim için, bu tıpkı resmin önünde durup içindeki insanların oraya buraya koşturmasını izlemekle aynı şey olacak. Aramıza biraz mesafe koyarsam daha sakin, tehlike riski olmadan izleyebilirim. Başka bir deyişle, menfaatlerime kendimi kaptırmadan, tüm gücümü vererek onların eylemlerini sanatsal bir gözle inceleyebilirim. Başka bir düşünce olmadan güzel olup olmadıkları konusunda bir ayrıma varabilirim.

Düşüncelerimde buraya kadar kararlılıkla geldiğim sırada hava garipleşmeye başladı. Belli belirsiz bulutlar tepeme üşüştü diye düşünmüştüm ki aniden bulutlar ufalanmaya başlamış, her taraf bulut denizine dönüşmüştü. Derken usul usul bahar yağmuru yağmaya başladı. Kanola çiçeklerini halihazırda geçmiş, dağların arasında ilerliyordum ama yağmur damlaları sisi faka bastırarak kadar sık olduğu için ne kadar mesafe kaldığını anlayamıyordum. Zaman zaman esen rüzgâr yüksek bulutları dağıtıyor, sağımdaki soluk siyah dağ silsilelerini gösteriyordu. Şüphesiz vadi tek bir kola ayrılıyor, karşı tarafından su geçiyordu. Hemen sağımda

dağın eteği görünüyordu. Çam ağaçları yoğun yağışın içinden arada sırada yüzlerini gösteriyordu. Tam görececek gibi oluyordum ki kayboluyorlardı. Garip bir şekilde hareket eden yağmur mu, ağaçlar mı, yoksa benim hayalim mi olduğunu ayırt edemiyordum.

Patika beklenmedik şekilde genişledi ve düzlük olması sayesinde artık yürümek güç değildi. Yağmurluğum olmadığı için acele ediyordum. Şapkamdan yağmur damlaları şıp şıp düştüğü sırada biraz öteden çan sesi duydum. Derken karanlıktan at üstünde biri çıkageldi. Hemen, “Buralarda konaklayabileceğim bir yer yok mu acaba?” diye sordum. “Buradan bir buçuk kilometre ötede bir çayevi var. Fazlasıyla ıslandın, değil mi?”

Daha bir buçuk kilometre mi var diye arkamı döndüğüm sırada adamın silueti yağmur tarafından gölge gibi çevrelenmiş ve görünmez olmuştu.

İnce taneli yağmur damlaları yavaş yavaş tombullaşarak uzuyor, uzun düz çizgiler birer birer rüzgârla salınarak görüş alanıma giriyorlardı. Üstümdeki haori* tamamen ıslanmıştı ve iç çamaşırama sızan su vücut sıcaklığımla birleşerek biraz daha sıcak hissettiriyordu. Kötü bir his olduğu için şapkamı yan yatırıp çabucak yürüdüm.

Soluk mürekkep renkli uçsuz bucaksız dünyayı, rüzgâr hızındaki gümüşü okların bir köşeden diğerine gidişini, sırlıklam ilerleyen kendimi başka insan figürleri gibi düşünebilirim bir şiir meydana gelir. Çıplak gerçekliği unutmadığım, saf objektiflikle bir şeylere baktığım zaman, ancak o zaman, resmin içindeki bir insan figürü olarak doğanın manzarasıyla güzelliğinin ahengini bozmam.

* Geleneksel Japon kimono tarzı ceket. -çn

Ama yağan yağmurun acı verici olmasıyla ayaklarımın bi-tap düşmesini sorun ettiğim an artık şiirin de resmin de içinde yer almak için çok geç olur. Hâlâ şehrin genç delikanlısı olmaktan öteye gitmiyorum. Bulutların veya pusun gözümün önünden gidişinin zarafetini fark etmiyorum. Doğanın şairane şefkati hatırıma gelmiyor. Bir başıma şiir eşliğinde dağları dolaştığım hâlde güzelliğin ne olduğunu iyice anlayamıyorum.

Başta şapkamı yan yatırarak, uzun adımlarla, sonra sadece ayaklarımın üst kısmına gözlerimi dikerek yürüdüm. Son olarak, omuzlarımı yukarı kaldırarak ürkek ürkek yürüdüm. Yağmur görüş mesafemi kısıtlıyor, dört bir yandan yalnız bir gezgin olduğumu hatırlatıyordu. Hissizliğin vereceği zevk için bu biraz fazlaydı.

II

“Hey,” diye seslendim ama cevap veren olmadı.

Saçaktan ileriye doğru bakınca kirli sürgülü bir kapının sıkı sıkıya kapatılmış olduğunu gördüm. Ötesi görünmüyordu. Beş altı tane hasırdan sandalet bir başlarına saçaktan asılı hâlde, bunu dert edercesine rasgele sallanıyordu. Altlarında, içinde ucuz şekerlemelerin olduğu üç tane kutu duruyordu. Kutuların yanında hallaç pamuğu gibi atılmış bozuk paralar vardı.

Tekrar, “Hey,” diye seslendim. Bunun üstüne kirli zeminin köşesine koyulmuş havanın üstünde pinekleyen horoz şaşırarak gözlerini açtı ve deyim yerindeyse şamata kopardı.

Eşiğin dışındaki topraktan yapılmış fırınlı ocak deminki yağmurda ıslanmış, bir kısmının rengi değişmişti. Üstünde simsiyah bir çaydanlık duruyordu. Topraktan mı gümüşten mi olduğunu anlayamadım ama şükürler olsun ki altı yanıyordu.

Cevap gelmediği için içeri izinsiz girip girişteki katlanabilen iskemleye oturdum. Horoz gürültülü bir şekilde kanatlarını çırparak havandan atladı ve tataminin üstüne çıktı.

Sürgülü kapı kapalı olmasaydı içeriye koşarak gidecek gibi bir hâli vardı. Horoz öttükçe tavuk ince bir sesle karşılık veriyordu. Tilki ya da köpeklerin yaptığına benzer şekilde benim davetsiz varlığımı izliyor gibi duruyorlardı. Başka bir iskemlenin üstünde büyükçe bir sigara tablası sakince bekliyor, içindeki kıvrık tütsü çubukları güneşin gittiğinden habersiz, yavaşça yanıyordu. Bu arada yağmur gitgide hafifliyordu.

Bir süre sonra ileriden ayak sesleri yükseldi ve sürgülü kapı yavaşça açıldı. Kapının açılmasıyla içeriden yaşlı bir kadın çıktı.

Er ya da geç biri gelir diye düşünmüştüm zaten. Sonuçta ocağın altı açıktı, şekerleme kutularının üzerinde bozuk para yığını vardı ve tütsü yanıyordu. Birilerinin olduğu buradan belliydi. Ama işletmesini kapısı açık hâlde bıraksa da endişeli görünmüyor oluşu alışkın olduğum şehir hayatından birazcık farklılık gösteriyordu. Cevap gelmemesine rağmen içeriye girip kendi evimde gibi davranarak, iskemleye oturup beklemek yirminci yüzyıldan önceki yüzyıllara adım atmışım gibi hissettirdi. Buralar hislerden uzak ve ilginçti. Üstelik yaşlı kadının yüzünü görür görmez onu sevmiştim.

İki üç yıl önce Hooşoo* sahnesinde Takasago oyununu izlemiş, bunun hoş, canlı bir tablo olduğunu düşünmüştüm. Yaşlı bir adam elinde süpürgeyle ana sahnenin arkasındaki yolda beş altı adım attıktan sonra yavaşça arkasını dönmüş ve arkasındaki yaşlı kadınla yüz yüze gelmişti. Yüz yüze geldikleri zamanki duruşunu hâlâ hatırlıyorum. Benim oturduğum yerden yaşlı kadının suratı neredeyse tam görüldüğü için bunun ne kadar da hoş olduğunu düşünmüş ve su-

* Tokyo'daki ünlü bir noh sahnesi. -çn

rat ifadesini eksiksiz olarak hafızama kazıyivermiştim. İşte çayevindeki yaşlı kadının suratı aynı o ifadeye benziyordu.

“Kusura bakmayın, burada biraz oturdum,” dedim.

“Önemli değil. Burada olduğunu bilmiyordum.”

“Çok fazla yağmur yağdı, değil mi?”

“Böylesine kötü bir havada eminim zorlu bir yolculuk geçirmişsindir. Çok ıslanmışsın! Hadi gel de ateş yakıp giysilerini kurutalım.”

“Aslında şuradaki ateşi biraz daha harlayabilirsiniz,” diyerek lafa girdim. “Yanında beklersem hemen kurur. Birazcık dinlenmek için oturunca birden soğuk oluverdi.”

“Hemen ateşi harlıyorum. Dur, sana çay getireyim,” diyerek ayağa kalktı ve horozla tavuğu kışkıışladı. Kaçışmaya başlayan çift, koyu kahverengi tatamiden şekerlemelerin olduğu kutuları ezerek girişe doğru zıpladı. Horoz kaçarken kutunun üstüne pislemişti.

Nasıl olduğunu bile anlamadan yaşlı kadın elindeki tepsiyi uzatarak, “Al bakalım,” dedi. Çay fincanının çaydan koyu kahverengi olmuş alt tarafına üç tane erik çiçeği fırçayla gelişigüzel çizilmişti.

“Tatlı bir şey ister misin?” diyerek bu sefer horozun üstüne bastığı kutulardan pirinç unundan yapılmış susamlı keklerden getirdi. Horoz pisliği bir yerlerine bulaşmış mı diye baktım ama herhalde kutunun içinde kalmıştı.

Yaşlı kadın kolsuz kimonosunun üzerinden bir tasuki geçirmiş, fırının önünde çömeliyordu. Çantamdan çizim defterimi çıkarıp yaşlı kadının yüzünü yandan çizmeye başladım ve konuşmayı sürdürdüm.

* Kimonoyu tutmak için kullanılan kuşak. Aynı zamanda moda aksesuarı olarak kullanılır. -çn

“Etraf sessiz ve hoş, değil mi?”

“Öyle, sonuçta her tarafımız dağ.”

“Bülbüller ötüyor mu?”

“Evet, her gün ötüyorlar. Buralarda yazın da öterler.”

“Dinlemek istiyorum. Sesleri hiç gelmediğinden midir, daha çok dinleyesim geldi.”

“Maalesef. Bugünkü yağmur yüzünden hepsi kaçtı.”

Derken tam bu sırada ocaktan hafif nahoş bir ses yükseldi. Kırmızı ateş ani bir esintiyle hemen ötesine püskürdü. Yaşlı kadın devam etti:

“Eh, madem buradasın, gel de ısın, eminim üşümüştündür.”

Saçağa bakınca ateşin mavi dumanın havaya karışarak inceldiğini ve yok olduğunu görebiliyordum. Ama soluk izi hâlâ saçığın tahta döşemesinde duruyordu.

“Gerçekten de harika. Sayenizde kendime geldim.”

“Üstelik yağmur da dindi. Bak, Tengu’ya* benzeyen kayalık artık görünüyor.”

Bulutlu olmaya tereddütlü bahar havasını kıskırtan dağ fırtınasını bütün gücüyle kontrol altına alan dağın etekleri oyalanmaksızın hayat bulmuştu. Yaşlı kadının parmağıyla işaret ettiği keskin ve zımparalanmış bir sütun gibi yükselen şey meşhur Tengu kayalığına benziyordu.

Önce kayalığa sonra yaşlı kadına baktım. Son olarak her ikisine de aynı anda bakarak karşılaştırma yaptım. Bir ressam olarak kafamda var olan yaşlı kadın yüzü Takasago’daki

* Tengu: Japon mitolojisinde karga canavar olarak bilinen karakter. Yarı karga, yarı insandırlar. Simsiyah saçları, kırmızı gözleri vardır. Erkekleri uzun ve yakışıklı, dişileri güzel ve gösterişlidir. Sırtlarında simsiyah kocaman kanatları vardır. —çm

yaşlı kadın maskesiyle Rosetsu'nun' çizdiği dağ cadısından ibaretti. Rosetsu'nun eserini gördüğümde hayalimdeki yaşlı kadın imgesinin sarsıcı bir şey olduğunu hissetmiştim. Sonbahar yapraklarının içine ya da soğuk ay yüzeyinin altına koyulması gereken bir şey diye düşünmüştüm. Sonra Ratnasambhava'nın" özel noh oyununu izlememle yaşlı kadınların da cana yakın yüz ifadesi taşıyabildiğini fark ederek şaşırılmışım. O maskeyi kesinlikle işin uzmanı oymuş olmalıydı. Sanatçının adını ne yazık ki duyamamıştım ama yaş almış insanlar böylece daha bir dolu, tatlı ve sıcak görünüyordular. Maske kesinlikle altın kaplı paravanın, bahar rüzgârının veya kiraz çiçeklerinin önüne geçebilecek türden bir araçtı.

Ben Tengu kayalığındansa belini tutmuş, elini gözlerinin üstüne siper etmiş ve uzağı işaret eden kolsuz elbiseli yaşlı kadının dağ patikasının doğal görüntüsüne benzediğini düşündüm. Çizim defterimi çıkarıp bir şeyler çizmeye kalmadan yaşlı kadın duruşunu bozdu.

Canım sıkılmış bir hâlde elimdeki çizim defterini ateşe doğru tutmuş kuruturken, "Gücünüz ne kadar da yerinde," dedim.

"Evet, minnet duyacak kadar sağlıklıyım. Hâlâ dikiş nakışla ve bitkilerle uğraşırım, dango" için un öğütürüm."

Yaşlı kadını değirmen taşında un öğütürken görmek istedim. Ama böyle bir şey söylenemeyeceği için başka bir konu açtım.

"Buradan Nako'i'ye üç kilometre kadar vardır, değil mi?"

"Evet, o civar bir şey. Kaplıca için geldin, değil mi?"

* Tam adı Nagasava Rosetsu olan Japon ressam. -çn

** Vajrayana veya Tantrik Budizm'in Beş Dhyani Budasından biri. -çn

*** Pirinç unundan yapılan bir Japon hamur tatlısı. -çn

“Kalabalık olmazsa bir süre kalmayı düşünüyorum, o anki hissiyatıma göre.”

“Savaş başladığı için gelen giden pek yok. Sanki kapalıymış gibi boş.”

“Ne tuhaf. O zaman beni de almayabilirler, değil mi?”

“Rica edersen kalabileceğine eminim.”

“Tek konaklayabileceğim yer de orası, değil mi?”

“Öyle. Şibodaların yeri diye sorarsan hemen gösterirler. Köyün zengin adamlarındandır. Orayı kaplıca yeri mi yoksa kendi dinlenme köşesi olarak mı kullanıyor hâlâ anlamış değilim.”

“O zaman müşteri gelmese de sorun teşkil etmiyordur.”

“Senin buraya ilk gelişin mi?”

“Hayır, uzun zaman önce de gelmiştim.”

Sohbetimiz biraz yavaşladı. Çizim defterimi açıp deminden beri yanımızda duran tavuğun resmini yapmaya başladım. Derken bir atın boynuna takılmış çan sesi kulaklarımın içine işledi. Ses kendiliğinden tempo tutarak kafamın içinde bir ritme kavuştu. Bu, uyurken yanındaki havandan çıkan sesin seni çağırması gibi bir histi. Tavuğun resmini çizmeyi bırakıp aynı sayfanın sonuna,

Ya bahar rüzgârı İzen'in kulaklarında*

Ya atın çanı

yazdım. Seyahate çıktığımdan beri beş altı kere atlarla karşılaşmıştım. Karşılaştıklarımın hepsi de eyerliydi ve boyunlarında çanları vardı. Günümüz dünyasındaki atlar gibi görünmüyorlardı.

Çok geçmeden bir at arabacısının sakin şarkısı, bahar günü insan izinin olmadığı yerlerde yürüdüğüm düşümden

* Tam adı Hirose İzen. Edo Dönemi'nde bir haiku şairi. -çn

beni çekip aldı. Üzüntünün içine kaygısızlığın tınısı eklenmiş bu sanki çizdiğim bir resmin sese dönüşmüş hâli gibiydi.

Arabacının şarkısı

Suzuka ile bahar yağmurunun yanından*

Geçiyor

diye bu sefer başka bir köşeden yazmaya devam ettiysem de yazdığımı baktıktan sonra bunun bana ait bir dize olmadığını hissettim.

“Yine birileri geldi,” dedi yaşlı kadın kendi kendine konuşur gibi.

Sadece bir tane patika olduğu için yoldan geçenlerle tanışıklığı var gibi görünüyordu. Acaba daha önce karşılaştığım atlar da patikadan geçerken yaşlı kadın birileri geldi diye içinden geçirmiş miydi? Patikanın ıssızlığı eşliğinde her baharı yaşamış, çiçeklerin sevilmezlerse üstlerine basıldığı bu cıvıltılı küçük köyde, acaba yaşlı kadın yıllar öncesinden beri çalan çan seslerini sayarak mı saçlarına ak düşürmüştü?

Arabacının şarkısıyla

Veyahut ak saçın renginde

Sonunu çizen bahar

diye bir sonraki sayfaya yazmaya devam ettiysem de hislerimi tam aktaramamıştım. Biraz daha dokunuş gerekiyor diyerek kalemin ucuna gözlerim dikili hâlde düşüncelerime daldım. Ak saç ifadesini kullanmak istiyordum. Yılların nağmesini dizeye katmak istiyordum. Arabacının şarkısı dizenin başı olmalıydı. Baharı da eklemeyi ve on yedi hece ölçüsünde bir haiku olacak şekilde toparlama, dokunuş

* Japonya'nın Mie kentinde bulunan bir şehir. -çn

yapmak istiyordum. Bu sırada çayevinin önünde duran arabacının yüksek sesle, “Merhaba,” deyişini duydum.

“Ah, Gen, sen miydin? Yine kasabaya doğru mu gidiyorsun?”

“Evet. Almamı istediğin bir şey varsa alabilirim.”

“Kacıçoo* tarafına gidersen kızım için Reigan tapınağından bir tane ofuda** getirir misin?”

“Getiririm. Sadece bir tane mi? Kızın Aki güzel bir yere gelin gittiği için mutludur şimdi, değil mi?”

“Şimdilik bir sorunu yok. Buna mutluluk denir mi ki?”

“Tabii ki denir. Onu Nakoi'deki kızla kıyaslasana.”

“Ah, zavallıcık. O kadar güzelken... Şimdilerde sağlığı biraz daha iyi mi?”

“Her zamankinden farklı değil.”

“Ne yazık,” dedi yaşlı kadın derin bir nefes alarak.

“Öyle,” dedi Gen atının burnunu okşarken.

Dalları sık olan kiraz çiçeği ağaçlarının yaprakları da çiçekleri de derya deniz gökyüzünden düşen yağmur damlalarını sevecen bir tavırla misafir etmiş, esen rüzgârı alaşağı etmişti. Bunun utancıyla kaçışıyor, geçici evlerinden patır patır ayrılıyorlardı. Yapraklara ve çiçeklere şaşırarak at, uzun yelesini bir aşağı bir yukarı sallıyordu.

“Höst!” diyerek atını kontrol altına almaya çalışan Gen'in sesi, hayvanın susmayan çan sesiyle birleşince daldığım düşüncelerden sıyrıldım.

“Biliyor musun, Gen,” dedi yaşlı kadın. “Kızımın gelinlikli hâli hâlâ gözümün önünde durur. Eteğinin deseni, uzun kollu kimonosu, geleneksel saç topuzu... Atın üstünde dururken...”

* Tokyo'da bir bölge. -çn

** Evde korunmak için asılan bir tür ev muskası veya tılsım. -çn

“Doğru ya, kayığa değil de ata binmişti. Hatta burada mola vermiştik, değil mi?”

“Evet. Şu kiraz çiçeğini görüyor musun? Onun altında atıyla durmuştu. Kiraz çiçekleri birer ikişer topuzuna düşmüş, saçına daha bir ışıltı katmıştı.”

Tekrar çizim defterimi açtım. Bu manzaradan hem resim hem şiir çıkardı. Gözümün önüne gelinin görüntüsünü getirip o anki hâlini hayal ederken sayfaya,

Atıyla kiraz çiçekleri boyunca

İlerleyen gelin

yazdım. Garip bir şekilde kimonosunu, saçını, atını ve kiraz çiçeklerini hayal etmek çok kolay olmuştu. Ama yüzünü bir türlü hayal edemedim. Bir süre şöyle bir yüz mü böyle bir yüz mü diye düşündüğüm sırada, aklıma aniden Millais’in *Ophelia* tablosundaki yüz geldi. Hayalimdeki görüntüye şıp diye uymuştu. Eğer yüz konusunda bir hata yaparsam bu bütün resmi hemencecik mahvedebilirdi. Yüzü haricindeki detaylar bir an için gözümün önüne güzelce gelmişti ama *Ophelia*’nın suyun içinde ellerini açmış dua ederken yüzüstü gidişi yüreğime belli belirsiz çökmüştü. İçimde palmiyeden yapılmış süpürgeyle sigara dumanını dağıtırken oluşan rahatlama hissi oluşmadı. Gökyüzünde süzülen bir kuyruklu yıldız görmüş gibi tuhaf bir hisse kapılmıştım.

“Peki o zaman. Ben yoluma devam ediyorum,” dedi Gen.

“Dönüşte yine uğra. Yağış yüzünden yollar kötüdür şimdi.”

“Olur, yolculuk biraz zor olacak,” dedi Gen ve yürümeye başladı. Atı da arkasından onu takip ediyordu.

“Gen Nakoi’den, değil mi?” diye sordum.

“Evet, adı Genbei,” dedi yaşlı kadın.

“Vakti zamanında bir gelini ata bindirip dağları mı geçmiş?”

“Şioda'nın kızı kasabaya düğün için geldiği sırada onu beyaz ata bindirdiler ve Genbei idaresinde dağlardan geçtiler. Zaman ne kadar hızlı geçiyor, beş yıl olmuş.”

Aynaya baktığı zaman, insan sadece mutlu anılarını anımsadığı için acı çekiyor olmalı. Sanki hızlıca geçip giden beş yılın ışığında, zamanının çoğunu Çakravartin'e ayırmış bu yaşlı kadın artık sade bir insan olmaktan çıkıp keşişliğe yaklaşmıştı.

“Eminim güzel olmuştur. Görmeyi isterdim,” diye cevap verdim.

Yaşlı kadın güldü. “Hâlâ görebilirsin. Kaplıcaya gidersen büyük ihtimalle karşılayanlardan biri de o olacaktır.”

“Hâlâ burada, öyle mi? Gerçi düğünde giydiği kimono-yu giyip, saçını o şekilde toptasaydı iyi olabilirdi.”

“Eğer rica edersen belki giyer.”

Bunu ciddi mi söyledi diye düşündüm ama yaşlı kadının yüz ifadesinde espri yaptığına dair bir iz yoktu. Hissizliğin yolculuğu için böylesi bir şey ilginçti.

“Onunla Nagara kızı çok benziyor aslında,” dedi yaşlı kadın.

“Yüzleri mi?”

“Yok, daha çok yaşadıkları.”

“Gerçekten mi? Peki Nagara kızı dediğiniz kim?”

“Hikâyeye göre, eskiden bu köyde Nagara kızı adında güzel bir kız yaşamış. Bir milyonerin kızıymış.”

“Ona ne olmuş?”

“İki adam aynı anda ona âşık olmuş.”

“Ah...”

“Hangisini seçeceğini günler ve geceler boyu düşünmüş. Nihayetinde ikisini de seçmeden,

Sonbahar geldiğinde pampas otlarının üstüne düşen çiğ taneleri gibi

Silinip gidecekmişçesine perişan hâldeyim

diye bir şiir okuyarak kendini nehre atıp boğulmuş,” dedi yaşlı kadın.

Böyle küçük bir dağ köyüne gelip, yaşlı kadının birinden böylesine zarafet dolu bir hikâye duymayı beklememiştim.

“Buradan beş yüz metre kadar doğuya gidersen yol kenarında gorintou* göreceksin. İşte hemen orada Nagara kızının mezarı var.”

Mutlaka gidip göreceğim diye karar vermişken, yaşlı kadın konuşmaya devam etti:

“Şioda’nın kızı da aynı laneti yaşıyor. İki adam ona âşık oldu. Biriyle Kyoto’ya trenle gittiği sırada karşılaşmış. Öbürü de kasabanın en zengin adamı.”

“O birini seçmiş mi?”

“Kyoto yolunda tanıştığı kişiyi arzu etmişse de ailesi tabii ki kendilerine göre haklı nedenlerle kasabadaki adamlarla evlenmesini istemiş.”

“Neyse ki kendini nehre atmamış ama, değil mi?”

“Atmamış. Yine de adam onun güzelliğine kapıldığı için onunla evlenmek istemiş ve üstüne düşmüş olabilir. Zaten ailesi de bu evliliğe onu zorladığı için adamlarla araları kötümüş. O yüzden akrabaları bile endişeliymiş. Kısa bir süre sonra savaş başlamış ve kocasının çalıştığı banka iflas etmiş. Banka iflas edince kız tekrar Nakoi’ye dönmüş. Her-

* Heian Dönemi’nde Şingon ve Tendai mezheplerinin ilk kez kabul edildiğine inanılan bir Japon Budist pagoda türü. -çn

kes onun kalpsiz ve soğuk olduğunu söylemiş. Esasında çok çekingen ve yardımsever biriydi. Sadece son zamanlarda bir hayli geçimsizmiş. Genbei buraya her gelişinde onun hakkında endişeli olduğunu söyler.”

Biraz daha dinlersem kafamda planladığım resmi bozabilirdi. Tam hislerimden kurtuluyorum derken sanki biri çıkmış ve buraya dön diyormuş gibi geldi. Dolambaçlı yolları göze almış ve buraya kadar gelmiştim. Şimdiyse beklenmedik bir şekilde gündelik hayata sürüklenmiş gibiydim, bu ise amaçsız yolculuğumun en önemli kısmını yok edebilirdi. İnsanların dedikodusunu yapma seviyesine gelindiğinde mutsuzluğun kokusu gözeneklerden dışarı taşıyor, kirden beden ağırlaşıyordu.

“Bu yolu dümdüz gidersem Nakoî’ye varıyorum, değil mi?” diye sorarak iskemlenin üstüne bozuk para bıraktım ve ayağa kalktım.

“Nagara kızının mezarının olduğu yerden sağa dön. Kestirmeden gitmiş olursun. Yol kötü ama gençler için böylesi daha iyidir, değil mi? Bahşiş için teşekkür ederim. Dikkatli git.”

III

Dün gece tuhaf bir haletiruhiyedeydim. Vardığımda akşam sekiz civarı olduğu için konaklama yerinin durumunu, bahçe düzeninin nasıl olduğunu seçebilmek bir yana, neresi doğu neresi batı onu bile ayırt edemedim. Koridor benzeri bir yeri durmaksızın geçtim ve sonunda küçük bir tatami odasına vardım. Burası eskiden geldiğim zamana kıyasla oldukça farklıydı. Akşam yemeğimi yiyor, banyoya giriyor, odama dönüyor ve çay içiyordum. Sonra küçük bir kız geliyor ve yatağımı sermesini isteyip istemediğimi soruyordu.

Garip olan; giriş işlemini, akşam yemeği servisini, kaplıcaları gösterme ve yatak serme işinin hepsini bu küçük kızın tek başına yapıyor olmasıydı. Üstelik nadiren konuşuyordu ve pek buralı gibi duran bir havası yoktu. Kırmızı kuşağını gelişi güzel bağlıyor, eski usul bir mum yakıyor, koridor ve merdiven benzeri yeri dolanıp duruyor sonra tekrar aynı kuşak ve mumla aynı koridor ve merdiven benzeri yeri inip çıkıyordu. Beni kaplıcanın oraya götürdüğü zaman kendimi bir tuvalin ortasında gidip gelen bir figür gibi hissetmişim.

Yemek servisi sırasında son zamanlarda fazla gelen giden olmadığı için diğer tatami odalarının temizlenmediğini, bu yüzden gündelik hayatta zaten kullandıkları bir odada kalmamı rica etmiş, yatağı serdikten sonra yavaş ve sevecen bir şekilde iyi geceler diyerek odadan çıkmıştı. Ayak sesleri zikzak çizen koridor boyu ilerlemiş, aşağı kata doğru indikçe uzaklaşmıştı. Sonrasında sessizlik çökmüş, çevrede insan belirtisi olmaması yüzünden huzursuz olmuştum.

Doğduğumdan beri sadece bir kere, Ava eyaletini Tateyama'dan karşı uca olacak şekilde geçip, Kazusa'dan Çouşi'ye kadar uzanan sahilde yürüdüğümde böylesi bir tecrübe yaşamıştım. Bir akşam yol üzerinde bir yerde konaklamıştım. Bir yer diyorum çünkü daha fazlasını anımsayamıyorum. Nerede olduğunu da adını da tamamen unuttum. Bir konaklama yeri miydi ondan bile emin değilim. Yüksek tavanlı evde sadece iki kız vardı. Konaklayabilir miyim diye sorduğumda büyük olan tabii demiş, küçük olan da bu taraftan diyerek yolu göstermişti. Peşinden gitmiş ve harabe olmuş genişçe birkaç odayı geçtikten sonra en iç tarafta bulunan ara kata doğru yönelmiştik. Üç kat çıktıktan sonra tam koridordan odaya girecektim ki saçığının altına meyletmiş uzun bambu yığınları hafif hafif esen akşam esintisiyle omuzlarımdan kafama doğru beni nazikçe okşamıştı ve oldukça korkmuştum. Çatı kirişi ve saçak çoktan çürümüştü. Ya seneye bambu filizleri kirişi delip geçer ve odanın içi bambularla dolarsa demiştim fakat küçük kız hiçbir şey söylemeden sırtmış ve odadan çıkmıştı.

O gece bambuların yansıyan gölgeleri yastığıma yakın bir yerde kıpır kıpır hareket ettiğinden, uyuyamamıştım. Kapıyı açtığımda bahçenin bir tarafının otlarla kaplı oldu-

ğunu görmüştüm. Yaz akşamının ay ışığı altında etrafa göz gezdirirken, manzara çit ya da duvar olmaksızın büyükçe bir ot yığını olarak devam ediyordu. Ot yığının hemen karşısı okyanustu ve büyük dalgalar insanların dünyasına gözdağı veriyordu. Nihayetinde gün aydınlanana kadar hiç uyumamış, işe yaramayan sinekliğe aldırış etmemeye çalışarak resim kitaplarında da olabilecek türden bir şey düşünmüştüm.

Bu olay sonrasında çok fazla seyahat etmiştim. Ama Nakoï'de kaldığım bu geceye kadar o şekilde hissettiğim hiç olmamıştı. Yüzüstü uyurken, birden gözümü açtığımda kapının üstündeki pencerede parlak kırmızı kenarları olan bir kaligrafinin olduğunu gördüm. Uykulu olsam da yazıyı net bir şekilde okuyabiliyordum:

*Bambu yaprakları,
Holün merdivenlerine gölgelerini yansıtıyor
Esen serin rüzgârla yapraklar,
Bir süpürge'nin ucuymuşçasına holü süpürüyor
Lakin merdivenlerdeki döküntüler
Hiç mi hiç kıpırdamıyor.*

Daitetsu adlı imza da belirgin bir şekilde görünüyordu. Kaligrafiden hiç anlamazdım ama Heisei Dönemi'nden beri Obaku okulunun yüksek mertebeli keşişi Kousen'in* fırça vuruşlarına bayılıyordum. Ingen, Sokuhi ve Mokuan... Her birinin kendine has ilginçliği vardı ve Kousen'in stili en etkileyici olanıydı. Üstelik zarifti. Esere baktıkça fırça darbelerinden elin nasıl ilerlediğini görebiliyor, sahibinin Kousen dışında biri olduğunu düşünemiyordum. Ancak imza kısmında Daitetsu yazdığı için başka biri olmalıydı.

* Tam adı Kousen Şouton olan, Obaku adlı zen Budizm okulunda bir keşiş. -çn

Buna göre Obaku okulunda Daitetsu adında bir Budist keşif olabilir. Yine de kâğıdın rengi oldukça yeni duruyordu. Yakın zamanda yapılmış bir eser olmalıydı.

Bakışlarımı çevirdim. Duvarın girintisine asılmış Jakuçuu'nun çizdiği turna kuşu figürü gözüme takıldı. Odaya girdiğim zaman, meslek içgüdüsüyle bu resmin bir mücevher olduğuna çoktan karar vermiştim. Jakuçuu'nun eserleri genelde hemen göze çarpmayan renklerle yapılmış olurdu. Ama bu turna kuşu tereddütsüz çekilen birkaç hatla çizilmişti. Tek ayağıyla ince ve orantılı bir şekilde ayakta durmasının yanı sıra, oval gövdesinin narince kabaran hâli oldukça güzeldi. Umursamaz cazibesi gagasının ucuna kadar yayılmıştı. Girintinin yanına destekli raf yapılmamış, normal dolap koyulmuştu. Dolabın içinde ne olduğunu bilmiyordum.

Derken deliksiz bir uykuya daldım. Rüyaya.

Nagara kızı uzun kollu bir kimono giymiş, beyaz atının üstünde yoldan geçerken birden yolun her iki tarafından o iki adam çıkıverdi. Oracıkta hemen Ophelia'ya dönüşen kız bir söğüt ağacının dalına tırmandı. Sonra nehrin içine kendini bırakıp güzel sesiyle şarkı söylemeye başladı. Onu kurtarmak için elimde uzun bir sıyrıla Mukocima^{**} boyunca ilerledim. Ancak kızın acı çeker gibi bir hâli yoktu. Güle-güle, şarkı söyleyerek ve kaybolduğundan bihaber akıntıda sürükleniyordu. Sırığı omzuma atıp ona seslendim.

O an uyandım. Terlemiştim. Alışılmadık, sanatsallıkla gündeliğin birleştiği bir rüya görmüştüm. Eski Song Çin hanedanlığı döneminin ustalarından Dahui Zonggao, ru-

* Tam adı Jakuçuu İto olan Japon ressam. -çn

** Tokyo'nun Sumidaku semtinin kuzeybatısından Sumidagava semti boyunca devam eden bölgenin adı. -çn

hen yaşadığı aydınlanmadan sonra, “Gerçeklikte hiçbir şey arzu ettiğimiz şekilde gerçekleşmez diye bir şey yoktur. Ancak sadece rüyaların içindeyken hakiki arzularımız ortaya çıkar ve bu durum bizi zor duruma düşürür,” demiş, uzun süre bu konuyu düşünerek endişe duymuştur. O kadar hak veriyordum ki... Edebiyata can verenler biraz güzel rüya görmezlerse onun üzerinde etkili olamıyorlardı. Gerçi böyle bir rüyanın büyükçe bir kısmından ne resim ne şiir çıkarıldı diye düşünürken yatakta diğer tarafa döndüm. Derken birden ay ışığının sürgülü balkon kapısına iki üç ağaç dalının gölgesini düşürdüğünü gördüm. Gökyüzünün cam gibi olduğu bir bahar gecesiydi.

Hayal mi görüyordum, yoksa biri kısık sesle şarkı mı söylüyordu? Az önce rüyamda gördüğüm şarkı gizlice bu dünyaya mı sızıyordu? Ya da bu dünyanın sesi uzaklardaki hayal dünyasına yolculuğu sırasında kayıp mı olmuştu diye düşünürken iyice kulak kabarttım. Kesinlikle biri şarkı söylüyordu. Sesin ince ve alçak olduğuna şüphe yoktu. Uyumayan bahar akşamında umut kırıntısının nabzı cılızca atmaya devam ediyordu. Tuhaf olan, şarkının sadece melodisini değil –ses uzaktan geliyor olmasına rağmen– sözlerini de çok iyi duyabiliyor olmamdı.

*Sonbahar geldiğinde pampas otlarının üstüne düşen
çiğ taneleri gibi*

Silinip gidecekmışçesine perişan hâldeyim

diye Nagara kızının şarkısını tekrar tekrar söylüyordu. Başlarda çatının kirişine yakın bir yerden duyulan ses yavaş yavaş cılızlaşarak uzağa gidiyordu.

Aniden sona eren şeylerde aniliğin verdiği bazı hisler oluşur ama bu sona erişin hüznü hafiftir. Pat diye biten ses,

onu dinleyen insanın yüreğinde mutlaka pat diye biten bir his oluşturur. Bu, işte son diye gösterilen değil, kendiliğinden silikleşmek suretiyle ansızın yok olan bir olağanüstülük... Bir şey ara vermeksizin silikleştiğinde, kalp küçülen her bir saniyeyle titrer, azalan dakikalarla ince bir sızıya sürüklenir.

Ölüm döşeğindeki bir insan gibi, henüz sönmemiş bir ışık gibi ne zaman bitecek diye düşünmekten otokontrolün kaybedildiği bu şarkının içinde, cennetin saklı olduğu dünyadaki baharın dargınlığı tümüyle toplanmıştı. Yatağın içinde kalmak için çaba göstererek dinlemeye devam ettiysem de sesin uzaklaşmasıyla kulaklarım da oltaya takılmış gibi sesin peşinden gitmek istiyordu. Ses zayıfladıkça devamını duymak için can atıyordum, içimden yataktan fırlamak geliyordu. Artık ne kadar tahammülsüzsem, sesin duracağı ânı beklemeden, dayanamayıp gayriihtiyari yataktan fırladım ve sürgülü balkon kapısını açtım. Tam o anda dizlerimden aşağıya kadar ay ışığına boğulmuştum. Pijamamın üstüne de ağaç gölgeleri sallanarak düşmüştü.

Kapıyı açtığım zaman başta bunlara dikkat etmemiştim. Kulaklarımın liderliğinde keskin gözlerle etrafa bakınca, sesin karşımda durduğunu gördüm. Çiçek olsaydı “çiçek elması” olabilecek bir gövde sırtı dönük, uzaktaki ay ışığından gizlenmiş belli belirsiz bir siluet olarak duruyordu. Daha sesin sahibi o mu sorusu kalbime kesinlikle o diye ulaşmadan, siluet çiçeklerin gölgelerine basarak sağa döndü. Bulduğum odanın bitişiğindeki büyük binanın köşesi durmaksızın hareket eden uzun boylu kızın siluetini hemencek saklamıştı.

Üstümde pijamamla bir süre kapıya dayalı bir hâlde şaşkınlıktan hareket edemedim. Nihayet kendime geldiğimde

dağ köylerinde bahar gecelerinin ne kadar soğuk olduğunu fark ettim. Yatağa döndüğümde düşünmeye başladım. Karabuğday kabuğu doldurulmuş yastığımın altından cep saatimi çıkarıp baktım. Biri on geçiyordu. Saati tekrar yastığımın altına ittirip düşünmeye devam ettim. Kesinlikle bir canavar olamazdı. Canavar değilse insandı, insansa bir kız olmalıydı. Belki de evin kızıydı. Ama boşanmış ve evine dönmüş bir kadın olarak gecenin bu saatinde bahçeye çıkması uygunsuzdu. Ne yaptıysam uyuyamadım. Yastığımın altındaki saatin tik tak sesini duyuyordum. Şimdiye kadar cep saatimin sesini umursadığımı olmamıştı. Ama bu gece sanki düşünmem için istekte bulunuyor gibiydi. Uyuma diye ikaz eder gibi ses çıkarıyordu. Zalimceydi.

Korkunç şeyleri sadece oldukları gibi görürsek şiir, harika şeylerin de olay örgüsünden bağımsız, sadece özlerine bakarak güzelliklerini bulursak resim olur. Kırık bir kalbin sanatın baş tacı olması da tam olarak böyledir. Çünkü kırık bir kalp, acıyı unuttur ve acının tatlı yönlerini, sempatisini, melankolinin biriktiği yerleri ve –bir adım ileriye götürüp ifade edersem– acının taşıdığı kısımları basitçe ve objektif olarak göz önüne getirir. Bu mümkün olduğunda edebiyat sanatının malzemesi olur. Bu, dünyada olmayan bir kalp acısı yaratmak, kendini can çekişmeye mecbur bırakmak ve mutluluğu şiddetle arzu etmektir. Sıradan insanlar buna enayilik veya delilik der. Fakat kendiliğinden mutsuzluğun hatlarını belirlemek, onu sevmek ve içine girip gündelik yaşantısını sürdürmekle, var olmayan manzaraları oymacılık ve resim sanatıyla var etmek, dünyevi hayattan kopmuş başka bir dünyanın hazzına ulaşmak ve o hazla kazanılan sanatsal bakış açısı geliştirmek tamamen eşit şeylerdir.

Bu noktada dünyadaki sayısız sanatçı –gündelik hâllerini çok bilmiyorum ama– sanatçı kimlikleriyle sıradan insanlara göre daha enayi ve deliler. Bizler hasırdan sandaletlerimizle çıktığımız seyahatler boyunca sabahtan akşama kadar acıdan şikâyet ediyoruz ama insanlarla buluştuğumuzda acımızı biraz olsun belli etmiyoruz. İlginç olan, eskiden yaşanmış tatsız olaylardan konuşurken iç açıcı şeylerden bahsettiğimiz zamanlardaki gibi bir yüz ifadesi takınıyor olmak. Bu aslında kendini kandırmak veya insanları aldatmak demek değil. Seyahat süresince yaptığımız ziyaretleri sıradan insanların hisleriyle anlatmaya çalıştığımız zaman çoktan şair kimliğimize dönmüş oluyoruz. İşte bu yüzden böyle bir tezatlık doğuyor. O zaman dört köşeli dünyadan sağduyu köşesini çıkarıp kalan üç köşesinin içinde yaşayanlara sanatçı demek yanlış olmaz.

Bu yüzden ister kendiliğinden gelişen olaylarda ister insan ilişkilerinde, sıradan insanların çekinerek yaklaştığı yerlerde sanatçılar sayısız güzel şiir ve nesir görüyor, paha biçilmez mücevherlerin varlığından haberdar oluyorlar. Genellikle buna güzelleştirme sanatı adını veriyorlar. Esasında bu güzelleştirme sanatı da değildi, başka bir şey de değildi.

Gözalıcı nefis ışıklar eskiden beri parıltılarıyla algı dünyamızda var olmuştu. Ancak gözümüzün önüne gelen belli belirsiz hülyaların, dünyeviliğin dizginlediği bir kafeste zaptedilmenin ve yanmanın, dünyeviliğin kaygısıyla dürtülmenin, durmaksızın arzulamanın sonucu olarak, Turner buharlı treni resmedene kadar trenin, Oukyou hayalet çizene kadar hayaletin nasıl bir güzelliği olduğunu bilemeden vaktimizi geçirmiştik.

Az önce gördüğüm silueti aynı kefeye koyacak olursam,

onu kim görürse görsün veya kiminle alakalı olursa olsun görüntü bolca şairanelik taşıyor. Tenha bir köyün kaplıcaları, bahar akşamında beliren çiçeklerin gölgeleri, ay ışığının kısık sesli ilahisi, sisli akşamın görüntüsü... Her biri sanatçıların sevdiği konulardır. Onlar gözümün önünde dururken içimde gereksiz tartışmalara girmiş, lüzumsuz arayışlara dalmıştım. Uzun bekleyişten sonra kavuştuğum zarafet hâline yüklediğim düşünceler anlam bulmuş, kendiliğinden gelmiş bu hissi içimdeki kötülük ezip geçmişti. Böyle bir durumda hissizliği savunmanın bir anlamı yoktu. Biraz daha disiplinli çalışmazsam insanlara şair ya da ressam olduğumu söyleyecek niteliklere sahip olamayacaktım. Eskiden İtalyan ressam Salvator Rosa'nın hırsızlığı araştırdığını ve kendini riske atarak eşkıyaların arasına karıştığını duymuştum. Söylenene göre birdenbire resim defterini ön cebine atmış ve evden çıkmıştı. Bende öyle bir kararlılık olmaması utanılacak bir şey.

Böyle zamanlarda, ne yaparsak tekrar şiirsel bakış açısına dönebiliriz? Sanırım kendi hislerimizi önümüze yığıp onlardan bir adım uzaklaşarak ve yalın bir gerçekliğe bürünüp başkasıymışçasına o hisleri inceleyecek bir ortam yaratarak. Şairlik, kendi cesedini tek başına parçalarına ayırmak ve hastalığın vahametini tüm dünyaya duyurma görevini üstlenmek demektir. Bunu yapabilmenin pek çok yöntemi olsa da en elverişli olanı, her şeyi –sivrisineği bile– ayrıntılarıyla düşünmeden on yedi hece ölçüsünde toparlayabilme sanatıdır. On yedi hece ölçüsü şiir sanatının en kolay hâli olması nedeniyle yüzümüzü yıkarken de, tuvaleti kullanırken de trene binerken de rahatlıkla yazılabilir. Bu hece ölçüsünü kullanabilenler kolay yoldan şair olur. Ancak bu

yüzden şairleri hor görmeye lüzum yok. Aslında şair olmak kolaylaştıkça kazanılacak erdemler çoğalıyor, hor görmek yerine onlara saygı duymak gerekiyor. Biraz sinirlendiğimi farz edelim. Bu sınırimi hemen on yedi hece ölçüsüne dökersem kendi sınırim başka bir şeye dönüşür. Ancak sınırlenip haiku yazmak aynı anda yapılacak şeyler değil. Biraz gözyaşı dökmek ve o gözyaşını heceye çevirmek gerekli. Bunu yapar yapmaz mutlu olunur. Gözyaşını on yedi hece ölçüsüne sıraladığımda, kederin damlaları benden ayrılıyor ve geriye sadece ağlayabilen bir erkek olmanın verdiği mutluluk kalıyordu.

Bu, benim her daim iddia ettiğim bir şey. Gece bunun üzerine pratik yapmak istemiştim, yatağımın içinde çeşitli olayları dizelere dönüştürdüm. İtinalı bir çalışma olduğu için aklıma güzel dizeler gelir de not alamazsam veya dikkatsiz olursam diye çizim defterimi açtım, yatağımın yanına koydum.

Elma ağacı çiçeklerinin üstündeki çiy taneleri

Titriyordu delice

diye ilk sıraya yazdım ama okuyunca ahım şahım bir güzellikte olmadığı gibi kötü de hissettirmede. Sonra,

Çiçeklerin gölgeleri,

Siluetin sibirli güzelliğinden mi?

diye devam ettim ama bunda da mevsim ağır basıyordu. Yine de sorun değildi. Sakin kalıp rahat olmalıydım. Sonra,

İnari tilkisi,

Kız kılığında beliriyor

Hayaletlere ait geceyi aydınlatan

Puslu ayın altında

yazdım ama bu sanki kyouku* gibiydi ve kendi kendime güldüm. Bu ruh hâlinde olacaksam sorun yoktu. O anda ilham geldi ve aklıma gelen dizelerin hepsini yazmaya koyuldum.

*Bahar akşamının yıldızlı gökyüzü,
Gece yarısı yoldan geçen kızın saçlarına
Belli belirsiz düşüyor,
Parıltısıyla ona toka oluyordu*

*Karanlık bahar akşamında
Culz bulutlar tarafından ıslanmış
Siyah saçların hareketi
Ay ışığıyla aydınlanıyor
Ve görülüyordu.
Bahar akşamı şarkı söyleyen siluetin
İnanılmaz büyüleyiciliği*

*Elma çiçeklerinin ruhu
Ay ışığıyla beliren bir siluet mi?*

*Ayın altında
Zaman zaman yakınlaşıp uzaklaşan şarkı
Bir oraya bir buraya gidip geliyordu.*

*Düşünceler durur muydu?
Bitmek bilmeyen gecede...
Baharın büyüleyici atmosferinin içinde,
Sarmalandığım düşüncelerimle
Bir başımaydım.*

* Komik haiku türü. -çn

Yazmaya devam ettiğim sırada farkına varmadan kafam önüme düşmeye başlamış, uykum gelmişti.

Transta –bu duruma uyan bir kelime mi emin değilim– veya derin uykudayken hiç kimse kendinin farkında olmaz. Algıları açıkken de dünyadan kopabilen yok. Sadece bu iki durum arasına hayali ince bir ip çekmek gerek.

Uyanık olmak çok fazla belirsizlik barındırır. Uyku hâlindeyse değerlendirme yapabilmek için birazcık zindelik gerekir. O yüzden gündelik hayatın bu iki dünyasını aynı çömleğe koyar gibi, içe atılan karmaşalar şiir sanatının fırçasıyla karıştırılır ve mevcut hâl anlatılır. Doğanın rengini hayallerin yamacına doğru örtbas edip, var olan evreni sisler âlemine biraz daha sürüklemek gibidir. Uykulamanın gözalıcı hünerini kullanıp, var olan gerçekliğin köşelerini yumuşatmakla birlikte, her tarafı yumuşatılan evrene kendimizden sönük, donuk bir titreşim yollarız. Tıpkı toprakta sürünen sigara dumanın uçmaya çalışması ama becerememesi gibi ruh kabuğundan ayrılamaz ve tebdili kıyafetle seyahat eder. Kabuktan ayrılamamak tereddüdü, tereddüt kabuktan ayrılamamayı getirir. Nihayetinde ruhu bir vücudun içinde zalimce tutar. Hayat dolu bu sönük işaretler, bütün vücutta kaybolmadan dolaşır, ayrılığa dayanamaz.

Uyumakla uyumamanın sınırında avare dolaşırken sürgülü kapı birden açıldı. Kapı aralığında pat diye hayali andıran bir kız silueti belirdi. Ne şaşırmış ne de korkmuştum. Sadece keyifle izliyordum. İzliyordum demek biraz fazla kaçır. Kapalı gözkapaklarımın arkasında hayalini kurduğum kız izinsiz gelmişti. Kız yavaşça odaya girdi. Su perisinin dalgalardan geçmesi gibi tatamiden en ufak bir ayak sesi gelmedi. Gözlerim kapalı olduğu için kesinliğinden emin değildim ama beyaz tenli, saçları koyu, uzun boyunlu

bir kızdı. Bu, yeni çekilmiş bulanık bir fotoğrafa yanıp sönen bir ışıktaki bakıyormuşum gibiydi.

Kız dolabın önünde durdu. Dolap açıldı. Beyaz kolu sürgüyü kaydırıp karanlığın içinde belli belirsiz parladı ve dolap tekrar kapandı. Tataminin sesiyle silüet kendiliğinden gitmişti. Sürgülü kapı kapalıydı. Uyku esnasında hassaslaşıyordum. İnsan olarak ölüp inek ya da at olarak tekrar doğmamak, yolun ortasında kalakalmak böyle bir his olmalıydı.

Ne kadar zamandır insanlarla atlar arasında uyuduğumu bilmiyordum. Kulağıma kızın kıkır kıkır gülen sesinin geldiğini düşündüğümde gözlerimi açtım. Baktığımda gecenin perdesi kalkmış, dünyanın her bir dip köşesi aydınlık olmuştu. Parlak bahar güneşinin pencerenin bambu örgüsünü siyaha boyadığını görünce dünyada garip denebilecek şeylerin pusuda bekleyecek fırsatları olmadığını düşündüm. Acaba gizemler, ebediyete dönüp, Sanzu Nehri'ni* geçiyor muydu?

Üstümde pijamamla, banyo yapmak için kaplıcaya indim. Beş dakika sonra sıcak suyun içinde geziniyordum. İçimden ne yıkanmak ne de sudan çıkmak geliyordu. Dün gece neden öyle olmuştum? Öğlenle gece arasında evrenin böyle takla atması sıradışıydı. Vücudumu kurulamak bile fazla çaba gerektirdiğinden boş verip ıslak hâlde ilerledim. Kapıyı içeriden açtığımda yine şaşırdım. Aniden sordu:

“Günaydın. Dün gece rahat uyuyabildiniz mi?”

Birinin aniden karşıma çıkmasını beklemediğim için donakaldım. Ben daha cevap vermeden kız, “Lütfen gi-

* Sanzu Nehri veya Üç Geçit Nehri. Yunanca Styks kavramına benzer bir Japon Budist geleneği ve dini inancıdır. Ölümlerin öbür dünyaya gidebilmeleri için bu nehri geçmeleri gerektiğine inanılır. -çn

yinin,” diyerek arkama geçti ve kibarca üstüme yumuşak bir kimono geçirdi. Nihayet, “Teşekkürler,” diyebildim ve önümü dönüp yüz yüze geldiğimizde kız iki üç adım geri çekildi.

Eskiden beri yazarların başkarakterin görüntüsünü mutlaka yapabilecekleri en iyi şekilde tasvir etmeye çalıştıkları ve tasvir gücüyle eserin piyasa fiyatının doğru orantılı olduğu söylenir. Kadın güzelliği hakkında yapılmış, gelmiş geçmiş tüm yorumlar listelense, belki Tripitaka* ile yarıştırlabilirdi. Bu çekinilmesi gereken sıfat yığınının arasından; benden üç adım uzaklıkta duran, vücudunu yana bükmüş, çekingen bakışlarıyla beni şaşkınlığa ve kafa karışıklığına sürükleyen kız için en uygun kelimeleri ararken kaç tane bulacağımı bilmiyordum. Ancak otuz yıl boyunca bugüne kadar gördüğüm gibi bir görüntü hiç görmemişim.

Heykeltıraşlara göre, Yunan heykellerinin ülküsü heybetli olmalarıdır. Heybetliden kasıt insanın içindeki enerjinin hazırda beklemesi, açığa çıkmamış hâldeki duruşu diye düşünüyorum. Acaba açığa çıksaydı nasıl değişirdi? Rüzgâr ve bulutlar gibi mi olurdu? Yoksa fırtına ve şimşekler gibi mi? Ayrım yapılamayan bir noktada yankılar sonsuz vahşiliğiyle varlığını sürdürüyordu. Bu yüzden gizlenmiş imaların yarattığı etkiler uzun çağlardan beri devam ediyor. Dünya üzerinde sayısız haşmetle yüceltilmiş şey, bu durağanlığın arkasında var oluyor, açığa çıktıkça görünüyor. Göründükçe bir, iki, üç derken sona eriyor. Her görünüşünde mutlaka eşsiz bir yeteneği olduğuna şüphe yok lakin çoktan üçün-

* Buda'nın öğretilerinin ve sözlerinin yazılı olduğu metinler. “Üç sepet” anlamına gelir. Burada sepet, öğretinin nesilden nesle aktarılmasında kullanılan bir araç olarak sembolize edilir. -çn

cü seferine gelmiş bu şafakta bulanık suyun tevazulu hâlini kifayetsizlikten uzak gösteriyor, kendiliğinden oluşan bu ahenge eşlik etmiyordu. Bu sebeple buna enerji ismini vermek biraz bayağı. Unkei'nin Niou heykeli de Hokusai'nin mangası da tamamen bu enerji kelimesi yüzünden başarısız olmuştu. Hareket mi? Durağanlık mı? Bu, biz sanatçıların kaderine yön veren büyük bir problem. Nesillerdir kabul görmüş güzellik anlayışının şekli de büyük oranda bu ikisinden birine dahil olmak zorundaydı.

Bunun üzerine kızın yüz ifadesine bakınca, hareket mi, durağanlık mı hangisi karar veremedim. Ağzını bıçak açmıyordu. Gözleri sık sık etrafı dolaşıyordu. Yüzü dolgun ve ovaldı. Sakinliğini yansıtmaması karşılığında feda ettiği alnı dar, doğal ama çekiciydi. Deyim yerindeyse kalp şeklindeki ve kaşları birbirlerine yaklaşmış, ortalarına birkaç nane yaprağı düşmüş gibi tahammülsüzlükle ağır ağır titriyordu. Burnunun şekli ne sivri ne yuvarlıktı. Resmi yapılısa güzel olurdu. Elimdeki firçalarımın her birinin ayrı ruhları vardı ve kafamın içindeki karışıklığın ayak seslerini gözlerimin önüne kadar getiriyorlardı. Bu yüzden kararsız kalmam doğaldı.

Özünde sükûnetin olması gereken yeryüzünün bir köşesinde faylar kırılmış, bütün yeryüzü düşünmeden hareket etmişti. Ama hareket etmenin temelinde bir karşı çıkış olduğunun idrakine varılmalıydı. Yeryüzü eski zamanlara dönme çabasıyla sarf edilen dengesiz gücün kontrolünde isteksizce hareketine devam etmiş ve bugüne gelmişti. Bugünse umudunu kestiği için zorla hareket etmek istemeyen hâli, gerçekten öyleyse, tıpkı bu kızı tarif ediyordu.

Bu yüzden bu hor görmenin arkasında nedensizce in-

sana sarılmak isteyen bir manzara görünüyordu. İnsanlarla dalga geçmesinin altında sağduyulu bir muhakeme yeteneği olduğu belli oluyordu. İnce zekâsına güveniyor, canı isterse yüz erkeğinkinden daha fazlasına sahip olduğu merhametle dolup taşıyordu. Ne olursa olsun yüz ifadesi sabitti. İdrakin verdiği durağanlıkla karmaşanın aynı çatı altında kavga ederek yaşadığı bir bedendi. Yüzünde birlik duygusunun olmaması, yüreğinde de birliğin olmadığı kanıtı gibiydi. Bu kızın dünyasında birlik hiç var olmamış mıydı? Karşımda talihsizlik tarafından köşeye sıkıştırılırken, bu karışıklığı alt etmiş bir yüz vardı. Mutsuz olduğuna şüphe yoktu.

“Teşekkür ederim,” diyerek hafifçe başımı eğdim.

Gülümsedi. “Odanız temizlendi. Gidip bakın lütfen. Sizinle daha sonra görüşürüz,” dedi ve çabucak arkasını dönüp koridordan buharlaşarak uzaklaştı. Saçını eski usul topuz yapmıştı. Beyaz boynu görünüyordu. Kuşağının sadece bir yüzü parlak siyah olmalıydı.

IV

Odaya döndüm. Temizlendiği anlaşılıyordu. Biraz huzursuzdum. Bu yüzden emin olmak için dolabı açıp baktım. Altta küçük şifoniyer görünüyordu, üstündeki el yapımı desenleri olan kuşağın yarısı sarkıyor, sanki birisi dolaptan kıyafet çıkarmış da hızlıca odadan çıkmış gibi duruyordu. Kuşağın üst kısmı güzel kıyafetlerin arasına saklanmış gibi devamı görünmüyordu. Dolabın bir tarafında kitaplar sıralanmıştı. En üst rafında Hakuin Ekaku'nun *Orategama* kitabıyla İse'nin *Masallar'*ı vardı. Dün geceki hayal gerçek olabilir diye düşündüm.

Rasgele bir minderin üstüne oturunca, masanın üzerinde çizim defterimin arasına koyduğum kalemimle açık durduğunu gördüm. Dün gece yazdığım dizelere gündüz gözüyle bakarsam nasıl hissederim diye düşünerek defterimi elimde tuttum.

Elma ağacı çiçeklerinin üstündeki çiy taneleri

Titriyordu delice

dizesinin altına biri,

Elma ağacı çiçeklerinin üstündeki çiy taneleri

Titriyordu sabahın kargalarıyla

yazmıştı. Kalemle yazıldığı için yazanın ne tür bir kaligrafik stili olduğunu anlayamamıştım ama bir kız için fazla sert, bir erkek için fazla yumuşak kalıyordu. Devamına bakınca yine şaşırdım.

*Çiçeklerin gölgeleri,
Siluetin sihirli güzelliğinden mi?
dizesinin altında,
Çiçeklerin gölgeleri,
Öylesi bir güzellikle
Nasıl bir tutulabilirdi?*
yazıyordu.

*İnari tilkisi,
Kız kılığında beliriyor
Hayaletlere ait geceyi aydınlatan
Puslu ayın altında
dizesinin altındaysa,
Genç Yoşitsune,
Kız kılığında beliriyor
Hayaletlere ait geceyi aydınlatan
Puslu ayın altında*

yazıyordu. Beni taklit mi etmişti, düzeltmiş miydi? Zarifliğin dansında eşlik mi etmişti? Aptal mıydı? Yoksa beni mi aptal yerine koymuştu? Kafamı hafifçe eğmiş, şüphe içinde düşünüyordum. Az önce, sonra görüşürüz demişti. Belki yemek saatinde tekrar ortaya çıkabilirdi. Ortaya çıkarsa durumu birazcık anlayabilirdim. Saat kaç diye baktığımda çoktan on biri geçiyordu. Gerçekten çok iyi uyumuştum. Üstüne öğle yemeğine yetişirsem midem için harika olurdu.

Balkon kapısını açıp dün geceki çiçekler ne tarafta diye

baktım. Elma çiçeği diye tahmin ettiklerim gerçekten de elma çiçeğiymiş ama bahçe düşündüğümünden küçüktü. Taşlardan yapılmış yolun beş altı taşını yosun kaplamıştı. Çıplak ayakla basmak kesinlikle iyi hissettirirdi. Sol tarafta dağların devamında bulunan kayalıklarda Japon kızılçamları düzensizce dizilmiş, kayaların arasından bahçenin üstüne doğru uzanmışlardı. Elma çiçeklerinin arkası biraz çalılık olmuş, ötesindeki büyük bambu korusunun yeşili de bahar güneşiyle yıkanıyordu. Sağ taraf binanın çatısı yüzünden görünmüyordu ama topografik bir tahmin yapacak olursam, şüphesiz eğim aşağı, kaplıcaların olduğu yere doğru gidiyordu.

Dağlar yoruluyor, tepe oluyorlardı. Tepeler yoruluyor, neredeyse üç yüz metre karelik ova oluyorlardı. Ova yoruluyor, denizin dibine dalıyordu. Kırk mil öteye gittikten sonra yine yükseliyor, küçük bir ada olan Mayacima'ya dönüşüyordu. İşte Nakoî'nin topografyası böyleydi. Kaplıca yeri dağları kayalıklara yaslanmış, kayalıkların manzarasının yarısını bahçeye ulaştıran bir yapı olmuştu. Bu yüzden ön yüzü iki katlı, arka yüzü tek katlı bir ev gibi oluyordu. Çatıdan ayaklarımı uzatırsam topuklarım hemen yosunlara değerdı. Doğrusu dün gece merdivenleri nedensizce bir yukarı bir aşağı çıkıp inen kızın garip olduğunu düşünmüştüm.

Bu sefer sol taraftaki pencereyi açtım. Doğayla girintili çıkıntılı kayaların içinde ilerleyen su her zamanki gibi toplanmış, sessizce kiraz çiçeklerinin gölgelerini sıırıslam ediyordu. İki üç bambu, kayaların köşelerini renklendiriyordu. Karşısında kurt üzümünün görüldüğü çitler vardı. Çitlerin ötesinde kumsaldan tepelere yükselen kayalık bir yol olsa gerekti. Zaman zaman insan sesleri duyuluyordu.

Yolun karşısı güneye doğru eğim gösteriyor, mandalinalar yetişiyordu. Vadinin sonunda yine büyük bir bambu korusu beyaz ışıklar saçıyordu. Bambu yapraklarının uzaktan bakınca beyaz ışık saçtıklarını ilk kez fark etmişim. Çalılıkların üstünden çamlardan oluşan dağ görünüyor, kırmızı gövdelerinin arasından taşlı patika yol beş altı adım gibi geliyordu. Büyük ihtimalle orada bir tapınak vardı.

Giriş kapısını açıp verandaya çıkınca her tarafın tırabzanlarla çevrili olduğunu gördüm. Her taraftan deniz görülebilecekken, avlunun bir kısmı bölünerek iki katlı bir yer yapılmıştı. Benim kaldığım oda da tırabzanlara bitişik olsaydı, aynı katta olmasına rağmen kesin daha çok hoşuma giderdi. Sıcak suyun toplandığı kısım yerin altı olduğu için, kaplıcayı zemin kat olarak kabul edersem, üç katlı bir evin üst katında yaşıyor gibiydim.

Ev bir hayli büyüktü ama karşımda kalan odayla sağdaki oda dışında –oturma odasıyla mutfağı bilmiyordum– misafir odaları çoğunlukla kapalı kalıyordu. Büyük ihtimalle benden başka misafir yoktu. Kapalı odalar öğlen havalandırılmıyor, olur da açılırsa gece kilitlenmiyordu. Giriş kapısının bile kilitlenip kilitlenmediğini bilmiyordum. Hissizliğe ulaşmak için harika bir yerdi. Saat on ikiye yaklaşıyordu ama öğle yemeği isteğimden bir iz yoktu. Nihayet aç olduğumu hatırladıysam da Wang Wei'nin ünlü "Rokusai" şiirinin ortasında olduğum için bir öğün atlayıp idare edebilirdim. Resim yapmak uğraştırıcıydı. Haiku yazmasam da bütün odağımı onun üzerine toplamıştım. Bu yüzden sadece yazmak kabalık gibi geliyordu. Birkaç haiku okumak için üçayağıma bağlayarak yanımda getirdiğim iki üç kitabı da okumak ilgimi çekmiyordu. Bu sebepten sıcak

bahar günlerinde sırtımı kavuruyor, çatı tarafındaki çiçeklerin gölgelerinde uzanıyordum. Bu, dünyadaki en eğlenceli şeydi. Düşünmeye başlayınca yoldan sapıyordum. Hareket etmek tehlikeliydi. Mümkün olsa burnumdan nefes almak bile istemiyordum. Tataminin arasından çıkan bitkiler gibi iki hafta hareket etmeden yaşamak istiyordum.

Çok geçmeden koridordan gelen ayak seslerini duydum. Merdivenlerden çıkan biri vardı. Ses yaklaştıkça sanki iki kişilermiş gibi geldi. Odanın önünde durduklarında biri hiçbir şey demeden geri döndü. Kapı açıktı ve sabah konuştuğum kız mı diye düşündüysem de gelen küçük kızdı. Hayal kırıklığına uğradım.

“Kusura bakmayın geç kaldım,” diyerek küçük tepsiyi masaya bıraktı. Kahvaltı için herhangi bir özür dilemedi. Izgarada pişmiş balığın üstüne yeşillikler koyulmuştu. Çorba kâsesinin kapağını kaldırıncaya savarabinin* dibine batmış kırmızı beyaz karidesleri gördüm. Ne güzel renkler diye düşünerek kâsenin içine baktım.

“Beğenmediniz mi?” diye sordu küçük kız.

“Beğendim, şimdi yemeye başlıyorum,” dedim ama yemek için fazla güzel görünüyordu. Turner’ın bir akşam yemeği sırasında tabağındaki salataya bakıp yanındakine, “Ne canlı renkler. Şu benim kullandığım renkle aynı,” dediğine dair bir anekdot olduğunu okumuştum. Bu karideslerle savarabiyi Turner’a göstermek isterdim. Nedense Batı’nın yemeklerinde rengi güzel bir tane malzeme yok. Varsa da salata ve kırmızı turpla sınırlı. Besleyiciliği hakkında fikrim yoktu ama ressamlar açısından bakınca mutfakları hiç gelişmemişti. Japon yemekleri –Japon usulü çorbalar, garnitür-

* Yeni filizlenmiş eğreltiotu. –çn

ler, saşimiler*– göze hoş gelecek şekilde hazırlanabiliyordu. Süslü yemek tepsisini önüme koyup ona hiç dokunmadan sadece izlemek aç kalmaya değeri.

“Evde genç bir kız daha var, değil mi?” diye sordum kâseyi masaya koyarken.

“Evet.”

“Peki kim?”

“Evin genç hanımı...”

“Evde başka hanım yok mu?”

“Geçen sene öldü.”

“Ya eşi?”

“O burada. Kızının yanında.”

“Kızı evin hanımı mı?”

“Evet.”

“Peki, başka misafir var mı?”

“Hayır, yok.”

“Yani ben tekim?”

“Evet.”

“Öyleyse genç hanım bütün gün ne yapıyor?”

“Dikiş nakış...”

“Sonra?”

“Şamisen” çalıyor.”

Bunu beklemiyordum. İlgimi çektiği için sormaya devam ettim.

“Sonra?”

“Tapınağa gidiyor,” dedi küçük kız.

Bunu da beklememiştim. İkisi de ilginçti.

“Tapınak ziyareti mi yapıyor?”

* İnce dilimlenmiş, çoğunlukla çiğ deniz mahsulüyle yapılan Japon yemeği. -çn

** Baçi adı verilen bir mızrap ile çalınan üç telli bir Japon çalgısı. -çn

“Hayır, keşişin yanına gidiyor.”

“Keşişe şamisen çalmayı mı öğretiyor?”

“Hayır.”

“Öyleyse ne yapmaya gidiyor?”

“Bay Daitetsu’nun yanına gidiyor.”

Şüphesiz Daitetsu o kaligrafiyi çizen kişiydi. Yazdığından yola çıkarsam zen keşişi olsa gerekti. Rafta duran zen Budist Hakui’nin yazdığı *Orategama* kitabı da mutlaka o kızın olmalıydı.

“Bu odaya normalde biri girip çıkıyor mu?”

“Genç hanım giriyor.”

“O zaman dün gece de ben gelene kadar buradaydı, değil mi?”

“Doğru.”

“Onun yerini zaptettiğim için üzüldüm. Peki Bay Daitetsu’nun yanına ne yapmaya gidiyor?”

“Bilmiyorum.”

“Peki ya sonra?”

“Sonra ne efendim?”

“Sonra ne yapıyor?”

“Sonra... Bir sürü şey...”

“Bir sürü şey derken neler?”

“Bilmiyorum.”

Konuşma burada sona erdi. Yemeğimi nihayet bitirdim. Küçük kız tepsiyi alıp kapıyı açtığı sırada, karşı tarafta kalan ikinci kattaki tırabzanlarda birisinin çenesini eline dayamış, söğüt ağacı tanrısı* gibi usulca aşağıyı izlediğini gördüm. Sabahki hâlimden farklıydı, oldukça sessiz görü-

* Yuuryou Kannon. 33 Budist merhamet tanrısından biri. İnsanların hastalıklarına çare olur. -çn

nüyordu. Aşağıya bakan gözlerinin hareketi benim olduğum tarafa gelmediği için mi yüz ifadesi böyle farklı görünüyordu? Eskiden insanların sahip oldukları en iyi şeyin gözleri olduğunu söylediklerini duymuştum. Neden öyle dediklerini anlıyordum. İnsanlar için gözler kadar benzersiz bir duyu organı yoktu. Tırabzan aralığının altında iki kelebek sessiz sedasız bir ayrı bir yan yana uçuyordu. O sırada kapım aniden açıldı. Kapının sesiyle evin hanımı gözlerini kelebeklerin tarafından bana doğru çevirdi. Göz göze gelmemiz zehirli bir ok gibi havayı yarmış ve kaşlarımın ortasına saplanmıştı. Şaşkınlıkla dururken küçük kız tekrar kapıyı kapattı. Sonra gün oldukça tasasız bir bahar gününe dönüştü. Yine yere yığılırcasına uzandım. Ve aniden aklıma şu dize geldi:*

*Henüz tutuşmamışken şafak ateşi,
Yoldaki seyyahların ay ışığı kaybından da
Hüzünlüdür.*

Aydınlık yüzünün ufkumdan silinişi...

Eğer ona âşık olsaydım ve kendimi parçalayacağımı bilsem de onu görmeye gitmem diye düşünseydim, bir de deminki gibi ayrılan bakışlarımız için dehşete düşene kadarki süre zarfında mutluluk ve pişmanlık arasında gidip gelen bir duyguya kapılsaydım, ben de mutlaka böyle bir şiir yazardım. Üstüne,

*İzlerdim ölsen de yolunu,
Seve seve teslim olur dum nefesime.*

diye iki dize daha ekleyebilirdim. Şükürler olsun ki aşk, sevgi gibi dünyevi şeyleri çoktan aştığım için böyle bir acıyı hissetmek istesem de hissedemiyordum. Ama az önce-

* George Meredith'in *The Shaving of Shagpat* romanından. -çn

ki ânın şiirselliğini bu beş altı dize çok güzel anlatıyordu. Onunla aramda öyle yürek parçalayan bir şey olmasa da ilişkimize bu şiirin içinden bakmak ilginçti ya da anlatılanı kendi geleceğimize çekerek yorumlamak hoştu. İkimizin arasında karmadan doğan ince bir ip vardı ve şiirin bir bölümünü de gerçekten yaşamıştık. Karma da ipin ince olmasından rahatsız değildi. Her şeyden önce sadece bir ip değildi. Gökyüzünün içinden geçen gökkuşağının, tarla boyunca çöken sisin ve çiy tanelerinin üstünde parıldayan örümceklerin ipiydi. Koparmaya çalışınca hemen kopardı ve her şeyi gölgede bırakacak kadar güzeldi. Peki ya fırsatını bulur ve tıpkı bir su kuyusunun ipi gibi kalınlaşıp sertleşirse? Böyle bir tehlike yoktu. Ben bir ressamdım. O da sıradan bir kız değildi.

Kapı aniden açıldı. Kapının olduğu tarafa dönüp bakınca eşğin önünde elinde tepsiyle durduğunu gördüm. Tepside soluk yeşil porselenden demlik vardı.

“Hâlâ uyuyor musunuz? Dün gece size rahatsızlık verdim, değil mi? Hem de kaç kere...” diyerek güldü. Yüzünde herhangi bir tereddüt, saklanma ve pek tabii utanma ifadesi yoktu. Sadece konuyu ilk açan o olmuştu.

“Sabah için teşekkür ederim,” dedim tekrar. Düşününce bu üçüncü olmuştu. Üstelik her seferinde sadece teşekkür etmiştim. Kız kalkmaya yeltendiğim sırada yastığımın yakınına bir yere hızlıca oturup gerçekten içten bir sesle, “Lütfen kalkmayın. Kalırsanız sohbet edebiliriz,” dedi. Olur diye düşünerek yüzüstü uzandım ve çenemi iki elimle destekledim. Bir süre sonra tataminin üstüne dirseklerimi koydum.

“Sıkılıyor olabileceğinizi düşünüp size biraz çay getirdim,” dedi.

“Teşekkürler,” dedim. Yine ağızımdan teşekkürler çıkmıştı.

Tatlı tabağında müthiş youkanlar* diziliydi. Tam tatlılar içinde en çok youkan seviyordum. Özellikle canımın çektiği bir şey olmasa da görüntüsünün pürüzsüz ve leziz olmasıyla vesaire tam bir sanat eseriymiş. Maviyle yapılmış olanlar tıpkı mücevherle pagodit** karışımı gibiydi. Seyretmesi çok zevkli oluyordu. Ayrıca mavi porselen tabağın içindeki mavi youkan sanki tabağın içinden doğmuş gibi ıslık ıslık parlıyordu. Düşünmeden elimi uzatıp kibarca dokunarak seyretmek istedim. Batı'nın tatlıları arasında bu kadar zevk veren bir tatlı yoktu. Kremanın rengi biraz yumuşak bir hava veriyordu ama ağırdı. Jöle ilk bakışta mücevher gibi görünse de tır tır titriyor, youkan kadar ağırbaşlı kalamıyordu. Beyaz şeker ve sütle beş katlı Budist tapınağı yapılsa felaket olurdu.

“Güzel görünüyorlar,” dedim.

“Demin Genbei kasabadan alıp getirdi. Böyle bir şey olursa yersiniz diye düşündüm.”

Genbei dün gece kasabada kalmışa benziyordu. Herhangi bir cevap vermeden youkanlara baktım. Nereden, kimin aldığı önemli değildi. Sadece güzel göründüğünü düşünmem yeteri kadar tatmin ediyordu.

“Bu tabağın şekli çok güzelmiş. Rengi de güzel. Gerçi youkanla kıyaslamam adil olmaz ama.”

Kız kıkır kıkır güldü. Dudağının kenarında küçümseyici bir kıvrım hafifçe belirmişti. Şaka yaptığımı mı düşünmüştü acaba. Eğer şaka yaptığımı düşündüyse küçümsemekte

* Kırmızı fasulye ezmesi, agar (selüloz benzeri bir karbonhidrat) ve şekerden yapılmış kalın, jöleli bir Japon tatlısı. -çn

** Çinli esnafların pagoda ve benzeri eşyaları oymak için kullandıkları taş. -çn

haklıydı. Akli yetmeyen erkekler yersizce Şaka yaptıkları zaman genelde böyle derlerdi.

“Bu Çin’den mi?” diye sordum.

“Efendim?” Kız kesinlikle tabağın farkında değildi.

“Fazlasıyla Çin işi gibi duruyor,” dedim tabağı alıp arkasına bakarak.

“yle Şeyleri seviyorsanız başka Şeyler de gösterebilirim.”

“Gösterin lütfen.”

“Babam antikaları Çok sevdiği işin evde Çok fazla antika bulunur. Babama da haber veririm, bir ara birlikte Çay iŐeriz.”

Çay kelimesini duyunca biraz rktm. Dünyada Çay ustaları kadar saygınlık gören başka bir insan grubu yoktur. Geniş Şiir dünyasını zorla sıkıca bağlayan ve aşırıya kaÇan özsaygıları, kasti davranıŐları, son olarak sınırlılıklarıyla, gerek olmadığı hâlde kamburlarını Őıkarırlar ve mütevazı görünürler. Őaylarının üstündeki köpükleri iŐerler ve tadı güzelmiş derler. Eğer böyle eziyet dolu kuralların iÇinde zarafet varsa, Asabu* alayının iÇinde de zarafetten burnunuz tıkanır. “Sağa dn! İleri!” diyenlerin hepsi büyük Çay ustaları olmalılar.

Tüccar veya kasabalı gibi hiÇ hobisi olmayan adamlar ne yaparlarsa yapsınlar zarafetten herhangi bir iz bulamazlar. Bunun işin Çay ustaları makine gibi Rikyuu** ile gelen kuralları yalayıp yutuyor ve bunun saf zarafet olabileceğini söyleyerek aslında saf zarafete sahip insanlarla dalga geŐiyorlar. İŞte sadou*** böyle bir sanat...

* Tokyo’da bulunan bir semt. Eskiden bölgede kenevir yetiŐtirilir ve kumaş yapımında kullanılırmıŐ. -Ön

** Tam adı Sen no Rikyuu. Japon Çay seremonisinin geliŐmesinde önemli katkıları olan Japon Çay ustasıdır. -Ön

*** Japon Çay seremonisi. -Ön

“Çay derken çay seremonisinde içilenden mi bahsettiniz?” diye sordum.

“Hayır, istemezseniz içmek zorunda olmadığınız bir çaydan bahsettim.”

“Ah, öyleyse hemen içebiliriz.”

“Babam antikalarını insanlara göstermeye bayılır ama...”

“Bu onu övmeden çay içemeyiz anlamına mı geliyor?”

“Eh, yaş alıyor ve övülmek onu hoşnut ediyor...”

“O zaman birazcık övebilirim.”

“Pes edip çokça övmelisiniz.”

“Bu arada hiç köy aksanınız yok.”

“Dışarıdan köylü gibi miyim?”

“Köylü olmak şehirli olmaktan iyidir.”

“O zaman etkileyiciyim desenize.”

“Ama Tokyo’da bulundunuz, değil mi?”

“Evet. Kyoto’ya da gittim. Oradan oraya gittiğim için bir sürü yerde bulundum aslında.”

“Burasıyla Tokyo arasında seçim yaparsanız, sizce hangisi daha iyi?”

“İkisi de aynı.”

“Böyle sessiz sakin bir yer daha huzurlu değil mi?”

“Huzur, huzursuzluk, hatta bu dünya, kafanın içindeki şeylerden sadece biri olduğu için fark etmiyor ki. Pirelerin dünyasını istemediğin için sivrisineklerin dünyasına taşınmanın bir anlamı olmaması gibi.”

“Pirelerin ve sivrisineklerin olmadığı bir yere gitseniz olmaz mı?”

“Öyle bir yer varsa gidin ve bana da gösterin. Göstermenizi isterim,” dedi yaklaşarak.

“İsterseniz gösterebilirim,” dedim ve çizim defterimi

alıp, bir kızın ata binişini, kiraz çiçeklerini seyrederkenki hislerini karalamaya koyuldum. Anlık bir çizim olduğu için tam bir resim olmadı. Sadece o hissiyatı hızlıca aktarmaya çalışıp burnunun ucuna kadar yaklaştırdım ve “Evet, şimdi bu dünyanın içine girin, pire de sivrisinek de yok,” dedim. Şaşırır mıydı? Utanır mıydı? İçinde bulunduğumuz durumda rahatsız olacağı bir şey yok diye düşünerek ne gördüğünü sordum.

“Şöyle bir bakınca... Sıkışık bir dünya için biraz genişçe bir yer, değil mi? Böyle yerleri yengeçler sever,” dedi ve uzaklaştı.

Güldüm. Saçağın yakınında ötmeye başlayan bir bülbül ötüşü sırasında detone olmuş, uzaktaki bir dala konmaya gitmişti. İkimiz de konuşmayı bırakıp bir süre sese kulak kabarttıysak da bülbül boğazını temizleyemiyordu.

“Dün dağda Genbei ile buluştunuz, değil mi?”

“Evet.”

“Nagara kızının mezarına da gittiniz mi?”

“Gittim.”

Sonra hiçbir açıklama yapmadan şarkıyı yavaşça söylemeye başladı:

“Sonbahar geldiğinde pampas otlarının üstüne düşen çiğ taneleri gibi...

Silinip gidecekmişçesine perişan hâldeyim...”

Şarkıyı neden söylediğini bilmiyordum.

“O şarkıyı çayevinde duymuştum,” dedim.

“Oradaki yaşlı kadın mı öğretti? Eskiden burada çalışırdı. Ben evle...” dedi ve cümlesini tamamlamadan yüzüme baktı. Ben de bilmiyormuşum gibi yaptım.

“Ben daha gençken, yaşlı kadın ne zaman evimize gelse

bana Nagara kızının hikâyesini anlatırdı. Şarkıyı bir türlü aklımda tutamıyordum ama o kadar çok dinliyordum ki sonunda ezberlemiştım.”

“Ben de duyunca zor bir şarkı diye düşünmüştüm. Ama aynı zamanda hüzünlü...”

“Hüzünlü mü? Ben olsam öyle bir şarkı söylemem. Her şeyden önce, kendini nehre atmak sıkıcı değil mi?”

“Demek sıkıcı. Peki, siz olsanız ne yapardınız?”

“Ne mi yapardım? Cevabı basit değil mi? İkişiyile de beraber olurdu.”

“İkişiyile de mi?”

“Evet.”

“Harikasınız.”

“Bunda harika olacak bir şey yok. Normal olan bu...”

“Anlıyorum. O zaman ne sivrisineklerin ne pirelerin dünyasına gitmeden sorunu çözerdiniz.”

“Bir yengeç gibi düşünmesen de yengeç gibi yaşayabilirsin, değil mi?”

Aklımızdan çıkan bülbül aniden bütün gücünü toplamış gibi yüksek perdeden ötmeye başladı. Bir kere yeniden canlanınca devamı kendiliğinden geliyor gibi görünüyordu. Arkasını dönmüş, şişirdiği gırtlakını sonuna kadar titretiyor, küçük gagasıyla kendini parçalarcasına şarkı söylüyordu.

“Bu gerçekten bir şarkı,” dedi kız.

V

“Affedersin, bayım, acaba Tokyolu musun?”

“Öyle gibi mi görünüyorum?”

“Görünmüyor musun? Yani ilk bakışta... Her şeyden önce aksanından anlaşılıyor.”

“Tokyo’nun neresinden olduğumu da söyleyebilir misin?”

“Tokyo son derece büyük ama pekâlâ... Şitamaçi olduğunu sanmam. Daha dağlık bir bölge olabilir. Acaba Koo-cimaçi mi? Yoksa Koşikava? Değilse Uşigome veya Yotsuya olmalı.”

“Neredeyse yaklaştın. Tokyo’yu çok iyi biliyorsun.”

“Böyle göründüğüme bakma. Aslında ben de Tokyoluyum.”

“Tam da öyle bir havan olduğunu düşünmüştüm.”

“Gerçekten mi? Hiç öyle bir havam yok ama sağ ol. Şu hâlimle tam bir bedbahtım aslında.”

“Neden böyle bir köye sürüklendin peki?”

“Gerçekten de dediğin gibi sürüklendim. Beş parasız kalıp...”

“Eskiden de berber miydin?”

“Berber değildim, işçiydim. İşyerim Kanda Matsunaga-çoo bölgesindeydi. Küçük ve pis bir yerdi. Sen bilmiyorsundur büyük ihtimalle. Orada Ryuukanbaşi diye bir köprü var ya da bir dakika, ben de tam emin olamadım ama Ryuukanbaşi gibi bir şeydi. Ünlü bir köprüdür.”

“Şu köpükten biraz daha süremez misin? Canım acıyor.”

“Canın mı acıyor? Ben de rahatsızım aslında. Bu şekilde kıl köklerinin tersine doğru tıraş edip sakalını tek tek kesmek canımı sıkıyor. Zaten günümüzde artık eski usul tıraş yok. Resmen yanakları okşuyoruz. Biraz daha sabret.”

“Yeteri kadar sabrettim. Rica ediyorum biraz daha sıcak su dök veya köpük sür.”

“Sabrın tükendi ha? O kadar acımaması gerek ama sakalın gerçekten çok uzamış.”

Pes edip adamın yüzünden ellerini çeken berber, rafın üstünden açık kırmızı bir köpüğü çıkarıp suyun içinde biraz ıslattı. Bu sırada, beklemediğim bir anda bana doğru bir bakış fırlattı ve tekrar döndü. Şimdiye kadar yüzüme çok fazla köpük sürülmemiştii. Üstelik köpüğü ıslattığı su kabının kaç günden beri orada durduğunu düşününce yaptığı oldukça iğrençti.

Aslında berber koltuğu söz konusu olduğunda bir müşteri olarak hakkım olduğu için aynaya dönük oturmak zorundaydım. Ancak deminden beri bu hakkımdan vazgeçmek istiyordum. Ayna denilen şey herhangi bir düz yüzeye yapılabilirdi ve insanların yüzünü güzelce yansıtmaktan başka bir görevi yoktu. Eğer böyle bir görevle yükümlü olmayan bir aynayı duvara asıp, kendimizi ona bakmaya mecbur edersek, mecbur ettiğimiz şey yeteneksiz bir fotoğrafçı

gibi baktığı şeye kasti olarak zarar verir. Gösterişten kurtulmak, zihinsel çalışmalar için bir araç olabilir ama bu kendi değerinin altındaki bir suratın gösterilip, bak bu sensin, denmesiyle ve aşağılanmakla olacak bir şey değil. Şimdi tahammül edip bakmam gereken ayna en başından beri kaçamadığım bir şekilde beni aşağılıyor. Sağa bakınca burnum suratımı kaplıyor, sola dönünce ağzım kulaklarımın dibine kadar yayılıyor. Yukarıya bakınca yüzüm kara kurbağası görmüşüm gibi tevazu ile yassılaşıyor, biraz eğilince uzun başlı mutluluk tanrısının yeminli çocuğuna benziyor. Aynaya birazcık bile baktığımda karşıma çıkan bu “şeyi” bir sürü canavara benzetmeliyim. Yansıyan yüzün güzel olmadığına başta tahammül edilse bile; aynanın yapısı, renk uyumu ve ışığın aynanın gümüşü kabuğundan sıyrılarak oluşturduğu desenlerin hepsi düşünülünce, ortaya çıkan görüntünün çirkin bir vücut olduğu kesin olarak söylenebilir. Çocuklar tarafından suistimal edildiğiniz zaman, suistimalin kendisi ayrıyeten bir acı vermese de o çocukların gözleri önünde günlük hayata devam etmeyi kimse istemez.

Üstelik bu berber sadece bir berber değildi. Dışarıdan içeriye doğru baktığımda bağdaş kurarak oturuyor, uzun piposuyla Japon-İngiliz müttefikliğini sembolize eden oyuncak bayrağa doğru sık sık duman üflüyor ve gerçekten de sıkılmışa benziyordu. İçeriye girip kendimi ona emanet etmeye karar verdiğime şaşırımdım. Sakalı keserken boynumun hâkimiyeti tamamen onun ellerinde miydi? Yoksa birazcık benim de sözüm geçerli miydi? Böyle bir şüpheye kapılma neden olacak kadar acımasızca hareket ediyordu. Boynum omuzlarımın üstüne çivilenmiş olsa da sonsuza kadar öyle kalacak diye bir şey yoktu.

Saç kesme konusundaki hiçbir medeniyet kuralını da idrak edemediği belli oluyordu. Suratıma dokunurken şlak diye bir ses çıkmıştı. Yüzümü ovarken atardamarım zonklamıştı. Çenemin etrafında hareket eden tıraş bıçağı, bazen buz parçalarının üstünde yürümeye benzer garip bir ses çıkarıyordu. Üstelik bu kişi Japonya'nın en iyi berberi olduğunu iddia ediyordu.

Son olarak, adam sarhoştı. Ne zaman “Bayım!” dese ağzından garip bir koku geliyordu. Bazen gelen tuhaf bir gaz kokusu burnumun direğini kırıyordu. Hâl böyleyken, ne zaman ve nasıl saçımı yanlış kesecek, nereye kaçıp gidecek bilmiyordum. Müşterilerine açık olmak gibi bir planı yoktu. Adama yüzümü emanet etmiştim ama nasıl biri olduğunu kestiremiyordum. Yüzümü ona emanet etmeye razı olduğum için ufak çizikler oluşursa şikâyet etmeyi düşünmüyordum ama adamın ayaarı kaçır da boğazımı kesiverir diye korkuyordum.

“Köpük sürüp tıraş edeceğim, tamam mı? Kollarında pek tüy yok ama sakal kalın olur sonuçta,” diyerek köpüğü öylece rafa doğru fırlatınca köpük onun emrine uymayı reddetti ve yere düştü.

“Seni pek buralarda gördüğümü sanmıyorum. Yakın zamanda mı geldin?” diye sordu.

“Geleli iki üç gün oldu.”

“Nerede kalıyorsun?”

“Şioda'da.”

“Şioda'da mı? Tam da tahmin ettiğim gibi. Aslında ben de o emeklinin isteğiyle buraya geldim. O Tokyo'dayken komşuyduk. Oradan tanışıyoruz. İyi bir adamdır. Karısı geçen sene öldü. Şimdilerde antika toplayıp duruyor. Çok güzel parçalar var elinde. Satsa çok para eder diyorlar.”

“Güzel bir kızı var, değil mi?”

“Tehlikeli.”

“Tehlikeli olan ne?”

“Ne mi? Senin gözünün önünde ama bilmiyor musun? Boşanıp buraya döndü.”

“Öyle mi?”

“Sadece bu kadarı için yaygara kopacak değil ya. Bana kalsa boşandıktan sonra dönmese de olur. Ama kocasının bankası batıp lüks yaşayamayacağını anladıktan sonra çıkıp geldi buraya. Ahlak anlayışı kötü... Babasının hâlâ maddi durumu iyi olduğu için sorun yok ama bir gün ezkaza işler ters giderse tutunacağı başka biri kalmaz geriye.”

“Gerçekten mi?”

“Normal değil mi? Sonuçta asıl yaşadıkları evde kalan abisiyle de arası kötü.”

“Asıl yaşadıkları ev mi?”

“Hemen tepenin üstünde... Bir ara görmeye git. Manzarası güzeldir.”

“Biraz daha köpük sürer misin? Yine acımaya başladı.”

“Sakalın acır tabii. Kıl kökleri sert çünkü... Sakalını üç günde bir mutlaka kestirmen gerek. Yoksa nereye gidersen git, keserlerken canın yanar.”

“Bundan sonra öyle yaparım. Hatta sana da uyarsa her gün gelebilirim.”

“O kadar uzun kalmayı düşünüyorsun yani? Bu tehlikeli işte... Hoş değil. Sana yararı olmayan şeylere kapılman hele... Karşına ne çıkacağını bilemezsin.”

“Neden?”

“Bak delikanlı, o kızın yüzü güzel olabilir ama aslında içinde bir deli var.”

“Niye?”

“Ne demek niye! Köydeki herkes onun deli olduğunu biliyor.”

“Bu bir yanlış anlaşılma olamaz mı?”

“Ne! Ortada zaten kanıt var. Yaptığın riskli.”

“Bana bir şey olmaz. Nasıl bir kanıt var?”

“Bu tuhaf bir hikâye... Madem anlatacağım, sigara içerken dışarıda konuşalım. Yüzünü yıkayalım mı?”

“Gerek yok.”

“En azından şu başındaki kepekleri alalım.”

Kirli tırnaklarını tereddüt etmeden kafatasıma yerleştirdi ve herhangi bir şey söylemeden ileri geri kuvvetlice hareket ettirmeye başladı. Tırnaklarını siyah saçlarımın her bir köküne bastırıyor, çorak araziye bir devin tırnaklarını şiddetli bir hızla geçirmesi gibi başımın üstünde ileri geri gidiyordu. Kafamın üstünde yüz bin tane saç kökü var mı bilmiyordum ama var olan köklerin hepsi sökülmüş, şimdi kalan yüzey pürüzsüz şişman bir solucan gibiydi. Bununla beraber, fazla gücü yüzeyi geçiyor ve omuzlarımdan beynime kadar darbeyi hissettirecek bir şiddette kafamı kazıyordu.

“Nasıl, beğendin mi?”

“Çok beğendim!”

“Bunu kime yapsam ferahlar.”

“Kafam kopacak gibi.”

“O kadar mı gücün kuvvetin yok? Mevsimin etkisi kesin. Bahar gelince vücut gevşer. Neyse, hadi kalk. Tek başına orada kaldığın için sıkılıyorsundur. Arada sohbet için uğra. Ne de olsa Tokyoluyu sadece Tokyolu anlar. Ne diyecektim... O kız sana kibar davranıyor mu? Gerçi normal. Ayırım yapmayan bir kız olduğu için insanın kafası karışır.”

“Kepeklerim uçmadan ve başım kopuyor gibi olmadan önce onun hakkında bir şey anlatacaktın.”

“Doğru ya. Fazla şey konuşunca hemen konuya giremedim... Sonuç olarak Budist keşişin başını döndürüp...”

“Budist keşiş mi? Hangi keşiş?”

“Kankaci Tapınağı’nda olan.”

“Ne tapınaktan birinin ne başkeşişin dışarı çıktığını görmedim ama.”

“Öyle mi dersin? Acele etmeden anlatayım. Sert bir yüz ifadesi olan yakışıklı bir keşişti. O, sevgili delikanlı, ona yenik düştü ve bir mektup yazdı. Ama orada dur! Yoksa ikna mı etmeye çalışmıştı? Mektup mu bilmiyorum. Ama kesinlikle mektuptu... Neyse, sonra birden... Gidişat biraz garip... Doğru ya, öyle olmuştu... Gerçekten öyle mi olmuştu... Neyse, sonra şaşırdı ve...”

“Kim şaşırdı?”

“Kız tabii.”

“Mektubu alınca şaşırdı, değil mi?”

“Bu arada şaşırmaya meyilli bir kız olsaydı takdire şayandı ama şaşıracak biri değil.”

“Öyleyse kim şaşırdı?”

“İkna etmeye çalışan taraf tabii ki.”

“Sadece mektup vermemiş miydi?”

“Doğru ama... Çok sabırsızsın, senin yüzünden karıştırıyorum. Mektubu alınca...”

“O zaman şaşıran kız olmuyor mu?”

“Hayır, çocuk.”

“Çocuk dediğin o keşiş, değil mi?”

“Evet, o.”

“Keşiş niye şaşırdı?”

“Niye mi? Tapınakta yüksek mertebedeki bir keşişle dua ederlerken birden kız içeri dalmış ve kıs kıs gülmeye başlamış. Neresinden bakarsan bak delilik.”

“Bir şey mi olmuş?”

“O kadar tatlıysam Buda’nın önünde sevişelim demiş ve birden Taian’ın boynuna yapışmış.”

“Ne?”

“Taian neye uğradığını şaşırmış. Bir deliye mektup yazmıştı ve utancından ne yapacağını bilemez hâldeydi. Sonra o akşam kimseye haber vermeden ortadan kaybolup öldü.”

“Öldü mü gerçekten?”

“Ölmüştür. O hâlde yaşayamaz.”

“Oldukça ilginç bir hikâye...”

“İlginç mi değil mi bilmem ama köyde bu hikâyeye gülen çok. Yine de deli olduğundan utanma duygusu da yok, umurunda bile değil. Senin gibi akli başında olsaydı sorun olmazdı. Ama insan insandır, nadiren de olsa alay edersen sana kızabilir.”

“Biraz dikkatli mi olsam?” Güldüm.

Ilık deniz kıyısından gelen tuzlu bahar rüzgârı, nazikçe dükkânın önündeki noreni* havalandırdı. Eğilmiş, aşağıyı kontrol eden kırlangıç umursamazca aynanın önüne geçti. Karşı evde altmış yaşlarında bir adam çatı altına çömelmiş, sessizce deniz kabuklularını ayıklıyordu. Ne zaman küçük bıçaktan çıt diye ses gelse kırmızı bir lezzet tel örgüden yapılma sepetin içinde saklanıyordu. Soyulan kabuk bir anlık ışığını salıveriyor ve iki karış kadar olan titrek ışığını karşıya yolluyordu. Yığılı tepeler gibi toplaşan bu canlılar istiridye-

* Odalar arasında, duvarlarda, kapılarda veya pencerelerde asılı geleneksel Japon kumaş paravanları -*fen*

ler miydi, aptallar mıydı? Yoksa denizçakıları mıydı? Parçalanmış olan bazıları nehrin kumlu dibine düşmüş, fani dünyadan karanlıklar ülkesine gitmeleri için defnediliyorlardı. Gömüldükten sonra arkalarından hemen yeni kabuklular söğüt ağacının altında toplanıyordu. Yaşlı adamın kayıpları düşünecek boş zamanı yoktu. Sadece içleri boş olanları dışarı atıyordu. Sepeti dipsiz, bahar günü tükenmez bir sakinlikle dolu gibiydi.

Kumlu nehir dört metreyi geçmeyen küçük bir köprünün altından akıyor, sahil tarafına bahardan gelen suyu döküyordu. Bahar suyunun bahar deniziyle buluştuğu yerde boyları eşit olmayan uzun, açık ağlar desenlerini ayyuka çıkarmış, köye doğru esen melteme sanki balık kokusunu da ekliyorlardı. Bu sırada kör bıçağın metalini eritir gibi sabırlı bir şekilde eğilip bükülen gümüşü renk de denizin rengiydi.

Bu manzarayla berber arasında herhangi bir uyum yoktu. Eğer berberin karakteri güçlü ve dört bir tarafı doğal güzelliklerle kaplı bu manzaraya rakip olacak kadar etkili olsaydı, bir dairenin içine bir kareyi sığdırmaya çalışıyor gibi hissetmezdim. Şükürler olsun ki berber o kadar da yüce bir adam değildi. Ne kadar Tokyolu olsa da, ne kadar kesin cümleler kursa da, bir bütün olarak bu huzurlu ve sakin dünyanın atmosferine uymuyordu. Boşboğazlık ediyor, bu uyumu mahvetmeye uğraşıyordu. Sonra hemencecik bir taneciğe dönüşüyor, eğlenen mutlu bahar ışıklarının arkasında amaçsızca dolaşıyordu. Gücünde, cüssesinde, hatta ruhunda buzla kömür arasındaki gibi bir uyumsuzluğun olması ise çelişkiydi. Üstelik o, kendisiyle aynı seviyedeki nesnelere ya da insanlar arasında keşfedilmesi gereken bir ilkti. Buzla kömürün arasındaki farklılık aşırı büyüdüğü zamansa

bu çelişki er ya da geç yok olacak, –belki de tam ters yönde– büyük bir gücün parçası olarak hareket etmeye başlayacaktı. Yetenekli insanların yetişkinlerin eli ayağı, kuş beyinlilerin yetenekli insanların sağ kolu, atlarla sığırların ise dingillerin kalbi olması bunun sonucuydu. Şu an berber, sınırlama olmaksızın bahar manzarasını arka plan olarak kullanıyor, komiklikler yapıyordu. Sakin bahar havasını bozma niyetindeymiş gibi dursa da aksine ona dikkatlice eşlik ediyordu. Ben ise istemsizce kendimi mart ayının ortasında mıyım ve gamsız bir alaycıyla ahbapmışım gibi hissediyordum. Bu coşkun ve ucuz kabadayı, sükûnetin eşlik ettiği bu bahar gününe en uygun renkti.

Böyle düşününce, bu berberden resim de şiir de olurdu. Bu yüzden çoktan kaldığım yere dönmem gerekirken bile rek oturdum ve havadan sudan konuşmaya başladım. Çok geçmeden noreni kaydıran küçük bir keşiş, “Bu akşam bir kesim yapabilir misin?” diyerek içeri girdi. Beyaz pamuklu kimonosuna aynı renkten bir kuşak bağlamış, üstüne tıpkı sivrisinek gibi kaba saba bir cüppe giymiş oldukça rahat görünen küçük bir keşişti.

“Ryounen! Nasıl gidiyor? Geçenlerde aylaklık ettiğin için başkeşişten azar yedin, değil mi?”

“Hayır, övgü aldım.”

“Ayak işine gideceğin yerde yolda balık falan tuttuğun için övüldün yani?”

“Yaşıtlarıma benzemediğim ve iyi vakit geçirip eğlendiğim için övgü aldım, tamam mı?”

“Ona ne şüphe! Kafanda şişlik var. Böyle nezaket yoksunu bir kafa için kesim yapmak hayli gayret istiyor. Bugünlük görmezden geliyorum ama bundan sonra böyle gelme.”

“O kadar gayret gerektirecekse biraz daha el becerisi yüksek bir berbere gideceğim.”

“Bakıyorum kafan yamuk yumuk ama ağzın gayet iyi durumda.”

“Eli değil ağzı çalışan sen değil misin? Hem de içkiyle...”

“Saçmalık! Kimin eli çalışmıyormuş?”

“Benim cümlem değil bu. Başkeşişin cümlesi... O kadar sinirlenme. Sadece yaşına göre davran.”

“Peh! İlgimi çekmiyorsun... Hey, delikanlı!”

“Efendim?” dedim.

“Zaten keşiş dediğinin yüksek taş merdivenlerin üstünde yaşayıp derdi tasası olmadığından ağzı çok laf yapar, anlıyor musun? Böyle küçüklerinin bile ağzı hünerlidir... Hah! Kafanı biraz daha yatır. Yatır dememe rağmen neden... Dediklerimi dinlemen gerek! Kesiyorum... Gördün mü? Kanıyor.”

“Canım yanıyor! Biraz nazik ol.”

“Bu kadicik şeye dayanamayan biri keşiş mi olacak?”

“Ben zaten keşişim.”

“Daha çocuksun. Bu arada Taian neden ölmüştü?”

“Taian ölmedi ki.”

“Ölmedi mi? Nasıl olur? Ölmüş olmalı.”

“Taian olanlardan sonra Rikuzen'deki Daibaici Tapınağı'na gitti. Kendini eğitimine verdi. Şimdilerde bilgi birikimi üst seviyeye ulaşmış bir keşiş... Hem de bir hayli...”

“Neresi bir hayliymiş! Gece yarısı kaçan bir keşişin bilgi birikimi nasıl olacak? Senin çok dikkatli olman gerek. Ne de olsa deli bir kadın o. Kadın demişken, başkeşişi görmeye gidiyor mu?”

“Bahsettiğin kadını hiç duymadım.”

“Senin gibi düşük dereceli bir keşif anlamaz. Gidiyor mu gitmiyor mu?”

“Deli bir kadın değil ama Şioda'nın kızı geliyor.”

“Başkeşif ne kadar dua etse de nafîle. Öyle biri düzelmez. Kesinlikle eski kocası tarafından lanetlenmiş.”

“O kadın müthiş biri. Başkeşif onun hakkında hep iyi şeyler söylüyor.”

“O taş merdivenleri çıkınca üst alt, alt üst gibi görünür. Başkeşif ne derse desin deli delidir. Her neyse, işte bitti. Çabuk dön de başkeşiften azar yeme.”

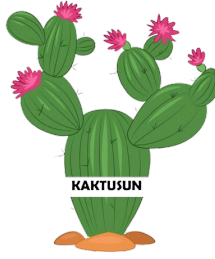
“Dönmeden biraz daha eğleneyim de övüleyim.”

“Ne yaparsan yap. Dili boyundan uzun velet...”

“Sen de berbat birisin.”

“Ne dedin sen!”

Küçük parlak kafa çoktan norenin arasından geçmiş ve bahar rüzgârıyla birlikte uçup gitmişti.

VI

Akşam olmuştu. Masama yöneldim. Tüm kapılar açıktı. Etrafta halihazırda fazla insan olmaması bir yana, burası oldukça büyüktü. Benim kaldığım oda, konaklayan az sayıdaki insanın ve onların cinsel münasebet yankılarının dolambaçlı koridorda yutulduğu bir konumda olduğundan sesler düşünmeme engel olmuyordu. Ama bugün gerçekten de çok sessizdi. Sanki herkes beni geride bırakıp gitmişti. Gerçekten gitmişlerse, gittikleri yer öylesine bir yer olamazdı. Sislerin ülkesi mi yoksa bulutların ülkesi miydi? Ya da bulutla su kendiliğinden yakınlaşmış, bir şeyleri yönetme konusunda üşengeç olan denizin üstünde idrak edemedikleri beyaz bir yelkenliyle ikisinin de neresi olduğunu kestiremedikleri bir sınıra ulaşmışlardı. Beyaz yelkenli, er ya da geç bir noktada birbirlerinden ayrılacakları gerçekliğinin acısına doğru yol alıyordu. İşte öyle uzak bir yere gitmişler gibi hissediyordum. Öyle değilse, aniden baharın içinde kaybolacaklar; bu sırada dört büyük element olan ateş, su, hava ve toprak, gözle görülemeyen bir yüksekliğe kavuşup yeryüzünde buldukları süre boyunca mikroskobun gücü-

nü ödünç alacaklar ve ince eleyip sık dokuyarak her birinin en küçük bir parçasının dahi kalmamasını sağlayacaklardı. Ya da tarlakuşu kılığına girip, kanola çiçeklerinin sarı rengiyle ilgili şarkı söylemeleri bittikten sonra, akşam güneşinin getirdiği morun oyalandığı tarafa gitmiş olabilirlerdi. Veya sonsuz bir günü daha çok sonsuz yapan bir atsineğinin görevini yerine getirdikten sonra, çiçeklerin dişi üreme organında özenle hazırlanan tatlı kokuyu içlerine çekmekten mahrum bir hâlde kamelya çiçeklerinin altına uzanmış, hoş kokular eşliğinde uyuyor olabilirlerdi. Her halükârda ortaklık sessizdi.

Boş bir evden o boşluğu çekip alan bahar rüzgârının bu hareketi, onu karşılamaya gelen insanlara karşı bir sorumluluk değil. Bunu istemeyenlere yönelik bir ima da barındırmıyor. Kendiliğinden gelip gidiyor, tarafsız bir evrenin kalbi gibi. Avucuma çenemi yerleştirmiş hâlde düşündüm. Benim kalbim de kaldığım oda gibi boşsa, bahar rüzgârı davetsiz bir misafir gibi çekinmeden gelecek ve gidecek miydi?

Bastığım yerin toprak olduğunu düşündükçe, ona zarar vermemek için bütün dikkatimi topluyordum. Bana verilecek olanın gökyüzü olduğunu bilmem, çakan şimşeklerden korkmama neden oluyordu. Fani dünya insanların savaşmasını, aksi takdirde yükselişe geçemeyeceklerini söylüyordu. O yüzden bu dünyanın ıstırabından kaçılmıyordu. Doğusu ve batısı olan bir evrende yaşayıp, menfaatlerden yapılmış bir ipin üzerinden geçmek zorunda kalan bizler için, gerçek aşk bir düşmandı. Gözle görülen asıl servet ise topraktı. Sıkı sıkıya tutunduğumuz ismimizle elimizden alınan şöhretimiz, sevimli hareketlerle çiçeğin üstünde uçuyor gibi

duran ancak iğnesini çiçeğin nektarına batırmaktan geri kalmayan kurnaz bir arıya benziyordu. Deyim yerindeyse haz bize gelen değil bizde oluşan bir şeydi ve her haz, içinde acıyı da barındırıyordu. Ancak şairlerle ressamın ısrarla bu içinde her tezatlığı barındıran gerçek dünyanın esanslarını tadabiliyor, öze inmeyi biliyorlardı. Sisi içiyor, çiy tanelerini yiyor, mora kıymet veriyor, koyu kırmızıya değer biçiyor, ölüme hiç mi hiç yas tutmuyorlardı. Hazları diğer nesnelere aktarılamıyor ama kendileri asimile olarak o nesneye dönüşebiliyorlardı. Dönüşümleri bittiği zamansa kendilerini yeniden var edecekleri yeri, engin yeryüzünün sonuna da gelseler bulamıyorlardı. Gereksiz arzularından özgürce kurtulup pespaye kılıklarının arkasından sınırsız dağ havasını içlerine çekebiliyorlardı. Bu rasgele ruh hâlimden çıkmak, sokaklarda para hırsıyla dolananları korkutmak ve daha yüksek bir mertebeye ulaşmak için değildi, sadece bu dünyanın müjdelerini veriyorlar ve sınırlarla çevrelenmiş insanlara sesleniyorlardı. Hepsi bu.

Gerçeği çırılçıplak söylemek gerekirse, şiirlerin geçtiği yerler de resimlerin dünyası da bizler için birer zırh. Nice ilkbaharla sonbaharı sayarak geçen yıllarıma ve kafama düşen aklara sızlansam da hayatımı baştan sona anımsayıp tecrübelerimi sırasıyla yokladığım zaman, eskilerimin sönmüş ışığını kirlenmiş cesedimden çıkarabilir, kendimi unutabilir ve şakşakların verdiği hazza seslenebilirim. Yapamazsam amaçsız bir erkeğim demektir.

Bu düşüncem doğru bile olsa sadece buna intibak etmek ve ona evirilmek bir şairin ilham kaynağıdır diyemem. Bazen bir çiçeğin taçyaprağına, bazense bir çift kelebeğe veya Wordsworth gibi bir demet nergise dönüşmek, rüzgâr eşli-

ğinde yağın yağmurun altında kalbimi çiçek açtırıyor olsa da, her şeyden habersiz beni çevreleyen manzaramın kalbimi çeldiği ve bu duygunun tam olarak ne olduğunu idrak edemediğim durumlar oluyor. Bazı insanların yeryüzünün ışıldayan atmosferine dokunabildiği, bazı insanların teli olmayan bir kotoyu ruhlarıyla duyabildikleri söylenir. Bazı insanlarsa anlamamanın ve çözmeyenin zorluğundan mütevellit belki sonsuzluğun sınırında durabilir ve orada avare avare dolaşabilir. Herkes dilediği gibi bir tanım yapıyor. Benim zihnimin durumu da kesinlikle yukarıdaki gibi.

Hiçbir şeyi açık açık düşünmüyordum. Pek tabii hiçbir şeye açık açık bakmıyordum. Bilincimin sahnesinde kullandığım renklere göre yaşayan biri olmadığım için herhangi bir şeye de dönüşmemiştim. Yine de hareket ediyordum. Kastettiğim şey bu dünyanın içinde veya dışında hareket etmem değildi. Sadece bir şekilde ilerliyordum. Yönüm çiçeklere, kuşlara veya insanlara doğru da değildi. Kendimden geçmiş bir hâldeydim.

Zorla da olsa açıklamam gerekirse, kalbimin sadece baharla birlikte attığını söylemek isterdim. Baharın tüm renklerini, rüzgârını, ona ait şeyleri ve seslerini yazmak, canlandırmak, hayat iksirine bulamak, büyülü suda eritmek istiyordum. Yeryüzü cennetinin güneşiyle buharlaşan ruhunun ben fark edemeden gözeneklerimden içeri sızdığını, kalbim kavrayamadan bedenimle kaynaştığını söylemek istiyordum. Normalde dönüşüm sırasında teşvik eden bir güç olur. O teşvik ettikçe dönüşüm daha zevklidir. Benim dönüşümümde neye dönüştüğüm belirsiz olduğundan teşvik edici bir güç yoktu. Olmadığı için de bir okyanusta ilerler gibi kendime göre bir tasvir bulmak eğlenceli olu-

yordu. Rüzgârın liderliğinde aymaz dalgaların köpürdüğü, o üstünkörü ve yaygaracı tattan farklıydı. Okyanusun gözle görülmeyen dibi, kıtadan kıtaya uzanan dipsiz bir mavi su olarak tasvir edilebilirdi. Sadece şimdilik o kadar enerjimi yoktu ama aksine mutluydum. Büyük bir enerjinin tezahürü, enerjinin bir gün bitebileceği korkusunda yatıyordu. Normal denilen şeyin yüzünde endişeye rastlanmazdı. Ondan daha zayıf olan kalbim şimdi coşkulu bir gücün yıpratıcı etkisine müsaade eden melankoliden kurtuluyor, bunun yanı sıra normal bir kalbin barındırdığı iyiliği de kötülüğü de istemiyordu. Böylece sıradanlığın sınırlarından kurtuluyordu. Buradaki zayıflık sadece etrafında gerçekleşen olayları hemen kavrayamamaktı aslında. Hassas, kırılğan anlamında kullanılmamıştı. Sanırım huzurla dolu olmak, huzura doymak gibi şairane ifadeler bu ruh hâlini en iyi şekilde açıklıyordu. Acaba resmini yapsam nasıl olur diye düşündüm. Ancak sıradan bir resim olmayacağı kesindi.

İnsanların resim diye adlandırdığı şeyler sadece göz önünde duran doğal güzellikleri aynı şekilde resmetmekten veya onu estetiğin süzgecinden geçirerek güzelleştirip tuvale aktarmaktan öteye gitmiyordu. Çiçeği çiçek olarak görmek, suyu su olarak çizmek, insanı insan olarak göstermek resmin görevinin gerçekten de bu olduğunu düşündürüyordu. Eğer bunun üstüne çıkar, gördüğün nesneyi hissettiğin şekilde çizer ve ondan aldığın tadı eklersen tuvalin üstünden canlılık taşıyordu. Bu yegâne ilhamı doğadaki nesnelere resmederken kullanmak bu sanatı yüksek seviyede icra edenlerin temel görüşü olduğundan, onların nesnelere ne şekilde baktıkları fırçalarının ucundan taşmazsa, resim yapmış sayılmıyorlardı. Onlar filan şeyi filan şekilde görüp,

filan şekilde hissedip, bakış açılarını ve hislerini önceki kuşakların seviyesinde tutmuyor, gelenekler tarafından yönlendirilmeye mahal vermiyorlardı. Üstelik eserleri en doğru ve güzel şekilde üretmiyorlarsa, işte benim eserim deme cüretini göstermiyorlardı.

Bu iki türlü sanatçının benimsediği prensipler ve onu destekleyen diğer düşünceler arasında farklılık olabilirdi. Ancak dış dünyadan gelecek teşviki beklemek ve işe öyle başlamak konusunda ikisi de hemfikirdi. Şu an resmetmek istediğim şey çok belirgin değildi. Duyularımı mümkün olduğu kadar harekete geçirip, ummadık bir anda aradığım şeyi bulmayı diliyordum. Ama bu arayışa girdiğim anda dairelerin şeklini, kırmızıyla yeşilin rengini, onların gölgelerini, uzunlu kısıklı hatları keşfedemiyordum. Sonuçta hislerim dışarıdan gelmiyordu. Dışarıdan bile gelse görüş alanıma girecek olan şey somut bir manzara olmayacağından, bunu keşfedemememin bir nedeni olarak insanlara sunamazdım. Bazı şeyler sadece hislerden ibaret oluyordu. O hisleri nasıl ifade edersem resme dönüşebilirlerdi? Aslında asıl sorunun, o hisleri türlü malzemeler kullanarak insanların anlayabileceği şekillere sokup sokamayacağımdı.

Alelade bir resim, içinde hissiyat barındırmadan da yapılabilir. Çizecek bir obje olması yeterlidir. İkinci tür resim ancak objeyle hisler bir arada var olursa yapılabilir. Üçüncü tür resimdeyse obje bütünüyle hislerinden ibaret olur, o hislerini yansıtacak objeyi seçmek gerekir. Ancak o objeyle hemencecik karşılaşmak zordur. Karşılaşılsa bile kafada çabucak derlenip toparlanamaz. O da yapıldı diyelim, bu kez de doğada var olan diğer şeylerden ayrıldığı, onlardan farklı görüldüğü durumlar olur. Bu sebeple sıradan insanlar

tarafından resim olarak kabul edilmez. Resmi yapan kişi de zaten doğanın bir kısmını alıp tekrar yorumladığını düşünmez. Sadece ilhamla taşıdığı o andaki hislerini bir şekilde aktarıp bir noktadan ibaret olan varoluşunu büyülemeyi büyük bir başarı sayar. Ömür törpüsü olan bu işi tam anlamıyla başarmış bir ressam var mı bilmiyorum. Bir yere kadar bu akımda başarılı olmuş ressamların işlerinden örnek verecek olursam; Wen Tong'un bambularını, Unkoku Tougan'ın ünlü dağ manzarasını, İke no Taiga'nın gözünden doğayı, Yosa Buson'un portrelerini sayabilirim. Batı'daki resamlara baktığımda, çoğu gözünü somut dünyaya dikmiş, ruhun zarifliğine hayranlık duymuyorlar. Bu yüzden fırçanın ucundan fışkıran bu fevkalade sanat yeteneğine kaç Batılı ressamın sahip olduğunu bilmiyorum.

Ne üzücü ki Sesşu ve Buson gibi ressamların büyük gayretle resme döktükleri bu zariflik bir o kadar basit bir o kadar da değişime kapalı. Fırça darbelerinin eşsizliği için konuşacak olursam, pek tabii kendilerinden sonra gelecek ressamlar yanlarına yaklaşamazlar. Ama benim resmetmek istediğim hisler biraz daha karmaşık. Bu da tek bir tuvalde hepsini toparlayabilmemi güçleştiriyor. Avucumu çenemden çektim. Kollarımı masanın üstünde kavuşturup düşündüysem de hâlâ aklıma bir fikir gelmemişti. Hem renkleri, şekilleri ve ahengi yakalayıp hem kalbimin, "Sonunda!" deyip hemen kendini tanıyabileceği bir şekilde çizmeliydim. Sanki bir ömür boyu ayrı kaldığı çocuğunu görmek için ülkedeki bütün vilayetleri dönüp dolaşan, uykuda ve uyanırken onu bir an olsun aklından çıkarmayan biri bir gün dört yol ağzında çocuğuyla şans eseri karşılaşmıştı ve şimşek çakışı kadar kısa bir anda, "Sonunda!" diye düşünmüştü. İşte

bunu düşündürecek şekilde çizmeliydim. Bunu yapmak zor. Bu ahengi yakalayabilirsem, insanlar gördükleri şey karşısında ne söylerse söylesinler fark etmez. Bu resim değil diyerek karşı çıksalar da içerlemem. Hiç değilse renk birleşimlerinin bu hissin bir kısmını temsil edeceği, hatların bir kıvrımlı bir dümdüz gelişile bu çılgınlığın bir yere kadar sesi olacağı ve bütün eser bu zarıflığı olabildiğince aktarabileceği sürece, ortaya çıkacak şey inek de olsa at da olsa hoşuma gider. Çizim defterimi masanın üstüne koydum ve gözlerim defterin içinde kaybolana kadar çalıştım. Yine de ortaya çıkan resim hiçbir şeye benzemiyordu. Kalemimi koyup düşündüm. Zaten böylesine soyut bir şeyi resme dökmeye çalışmak hataydı. İnsanoğlu birbirinden çok da farklı değil. Çoğunda aynı miktarda hayal gücü olması olası ve hislerini çeşitli yöntemlerle ebediyete taşımak için uğraştıklarına şüphe yok. Peki ya o yöntemler neler olabilir?

Birden müzik kelimesi gözümün önüne geldi. Şimdi anlıyordum. Müzik aslında ona ihtiyaç olduğuna inandırılmış ve zorla doğmuş doğanın sesiydi. Müziğin dinlenilmesi ve öğrenilmesi gereken bir şey olduğunu ilk kez fark ettiysem de ne yazık ki bu alandaki bilgilerim yetersizdi.

Sonra dikkatimi üçüncü bir dışavurum yöntemi olan şiire yönlendirdim. Lessing*, zaman içindeki değişimlerle meydana gelen olayların yalnızca şiirlerle aktarılabilceğini, şiirle resmin bu anlamda birbirlerinden ayrıldığını söylüyordu. Bu yönden şiire bakınca, benim ifade etmekte aceleci davrandığım hislerim de pek tabii bir objeye dönüşecek gibi durmuyordu. Kalbimin derinliklerinde “mutlu hissetme”

* Tam adı Gotthold Ephraim Lessing. Alman yazar, filozof, gazeteci ve Alman edebiyatının ilk önemli eleştirmenidir. -ç77

hâlinin belli bir süresi olabilir. Ancak bu hâl, zaman ilerledikçe gelişme gösterecek türden bir şey değildi. Birin yerine iki geldiği, ikinin yerini üç aldığı için mutlu olmuyordum. En başından beri dibi olmayan, uçsuz bucaksız bir yerde hiç hareket etmeden duran bir keyif kaynağım olduğu için mutluydum. Halihazırda aynı yerde hareketsiz durmaktan kastım –bunu sıradan kelimelerle açıklamam gerekirse– illa zamana bağlı malzemeler kullanma zorunluluğumun olmaması demekti. Mesela sadece bir manzara hayal ederek resim yapabilir, şiir yazabilirsiniz. Sorun sadece o manzarayı şiirin içine taşımak ve onu tüm çıplaklığıyla ifade etmek. Bunu başardıktan sonra Lessing’in teorisine ayak uydurulmasa bile yazılan şiir başarıya ulaşır. Lessing yerine Homeros da olsa Publius Vergilius Maro da olsa fark etmez. Eğer bir ruh hâlini ifade etmek için şiir uygun bulunuyorsa; o ruh hâli zamanın sınırlılığına maruz kalmış kronolojik olaylardan yardım almasa da kolaylıkla –tabii yukarıda bahsettiğim şartlar yerine getirilirse– kelimeler aracılığıyla aktarılabilir.

Bu konuyla ilgili yapılacak tartışmalarla ilgilenmiyorum. Lessing’in yazdığı *Laocoon* kitabını neredeyse unuttum. Kitabın içeriğini iyice araştırırsam belki o zaman bu konu üzerine yeniden düşünebilirim. Her neyse, şimdilik resim yapma konusunda başarılı olamadığım için, bir şiir denemesi yazayım diye düşündüm ve çizim defterimin üst kısmına kalemin ucunu bastırıp öne arkaya doğru sallanmaya başladım. Bir süre kalemin ucuna öylece baktıktan sonra bir şeyler yazmak istediysen de hiçbir şey yazamadım. Bu sanki aniden arkadaşımın ismini unutmuşum da dilimin ucunda olmasına rağmen hatırlayamıyormuşum gibi bir histi.

Hatırlayamayıp pes edince, isim dilimin ucundan mideme doğru gidip oraya taş gibi oturdu.

Kuzuyu* hazırlarken haşiyi** hareket ettirmek başta hayli kolaydı. Biraz sabırlı olunursa er ya da geç kıvamı yoğunlaşıyor, haşilerin hareketi ağırlaşıyordu. Durmadan karıştırmaya devam edilince bir süre sonra artık karıştırılmaz hâle geliyor, nihayetinde tencerenin içindeki kuzu kendi isteğiyle haşilere yapışıyor, herkes tarafından kapışılıyordu. Şiir yazmak da kesinlikle buna benziyordu.

Kalemimin yavaş yavaş da olsa hareket edebilmesi için gücümü topladım. Yirmi, otuz dakikanın sonunda şu yedi satırı yazmıştım:

*Baharın şubat, mart zamanlarıydı,
Mutsuzluğumdu yeşil çimenler uzadıkça derinleşen...
Sessizce açan çiçekler düşüyordu insan izi olmayan bir bahçeye...*

İhtişamdan uzak bir koto, boynu bükük yatıyordu kimsesiz bir odada...

Örümcekler ağlarına sarılmış, öylece duruyordu.

Hoş kokusuyla yavaş yavaş yükselen sigara dumanı,

Bambu ağaçlarını çevreliyordu.

Dönüp tekrar okuyunca, her satırdan bir resim yapılabılır gibi geldi. Keşke en başından resim yapsaydım diye düşündüm. Neden şiir yazmak resim yapmaktan daha kolaydı? Buraya kadar geldiysem devamını da zorlanmadan yazabilirdim. Ama bu sefer resme dökemediğim hislerimi yazmak istiyordum. Tereddütte kalarak bir süre düşündükten sonra:

* Ararot ununa şeker ve kaynar su ilave edilerek yapılan bir Japon yemeği. -çn

** Japonların yemek yerken kullandığı çubuklara verilen isim. -çn

*Bu sükûnet dolu dünyada bir başıma sessizce oturunca,
Kalbimin derinliklerindeki cılız umudu hissediyorum.*

Düşününce ne karmaşık insan hayatı...

Yine de unutulabilir elindeki rahatı.

Bir günün huzuru kucağıma düşüyor beklemezken,

Ve öğreniyorum insan hayatının asıl karmaşıklığını...

Şimdi nereye kaldırayım bu huzuru?

Oysa ait olduğu yer sonsuz gökyüzü...

yazdım. Dönüp tekrar okuyunca biraz hoşuma gitmişti ama ne kadar denersem deneyeyim içinde bulunduğum ruh hâlimi aktarmak konusunda yetersizdi. Madem vaktim var, bir şiir daha yazayım diye düşünerek kalemi elime aldığım anda, istemsiz bir şekilde kapıya doğru baktım. Kapı aralığından hızlıca güzel bir gölge geçmişti. Tanrım!

Gözlerimi çevirip tekrar kapıya baktığım sırada güzel gölgenin yarısı kadarı çoktan açık kapının gölgesinde saklanmıştı. Ne ara geçip gittiğini görememiştim. Şiiri bir kenara bırakıp kapıya bakmaya başladım.

Bir dakika bile geçmeden gölge aynı katın karşı tarafına geçmişti. Uzun kollu kimonosu ve ince, güzel vücuduyla hiç ses çıkarmadan tırabzanların olduğu tarafta yürüyordu. Fark etmeden kalemimi düşürmüş, nefesimi tutmuştum.

Gökyüzü bulutlarını anbean yaklaştırıyor, her an yağışa başlayabilirim diyordu. Böyle bir akşamda zarif hareketlerle tırabzanda gidip gelen silüet, kaldığım odadan on metre kadar uzaktaki avluyu kendine kalkan yapıyor, ağır havanın içinde görüş alanıma bir giriyor bir çıkıyordu.

Başından beri olduğu gibi ağzını bıçak açmıyor, gözleri benim olduğum tarafa bakmıyordu. Tırabzanı öperek onu takip eden etek uçlarının sesi dahi duyulmayacak kadar ses-

siz yürüyordu. Kimonosunun belinden aşağıya kadar olan kısmı o yürüdükçe pat diye renk değiştiriyor, desenlerin asıl rengi hemen anlaşılmıyordu. Sade desenleri kendiliğinden değişiyor, geceyle gündüz arasındaki sınıra yaklaşmışım gibi bir his veriyordu. İşte öyle bir sınırdaki yürüyordu.

O uzun kimonosuyla o uzun koridoru kaç kez gidip geldi, ne zamandır o şekilde yürüyordu hiçbir fikrim yoktu. Ne yapmak istediğini ise hiç anlayamamıştım. Elimde olmayan bir nedenden, bu kadar zarafet dolu ve sessiz bir şekilde gidip gelen kişinin gölgesi kapıda bir belirip bir yok oluverince –ve bu döngü tekrar edince– acayip bir duygu hissediyordum. Eğer bu yürüyüş ölmeye yüz tutmuş bahar için bir ağıtsa, neden bu kadar kayıtsızdı? Madem kayıtsız olacaktı, neden böyle hoş giyinmişti?

Sona yaklaşan baharın renkleri büyüleyici bir güzelliğe sahip. Bir süre, karanlıkta seçemediğim şeyleri hayalimde boyadım. Sonra beni hayal âleminden çıkararak kuşağı gördüm. Altın brokardan* mıydı? Koyu maviye çalan akşam tarafından sarmalanmış, tırabzan boyu gidip gelen kumaş, bir dakika içerisinde gözlerden uzak bir yere giderek kayboldu. Parıldayan yıldızların şafağa yaklaşmış, mor gökyüzünün içine doğru sürüklendiği bir manzara vardı.

Hissizlik dünyasının kapısı kendiliğinden açılmış, az önce gördüğüm ışıltılı silueti karanlığın içine çekmişim. Bunu yaptığım zaman altın paravan arkamda, gümüş şamdan önümde; bir bahar akşamı için bu odaya para ödemişim gibi hissettim. Hayatım gürültüyle doldukça ona uyacak giysiler edinmişim. Onlarda sevmediğim bir manzara

* Genellikle renkli ipekle yapılan ve zengin desenlere sahip dokuma kumaşı. –fn

yoktu. Onların da benimle savaşa girecek hâli... Gerçek dünyadan yavaşça silinip gitmek, bir yere kadar doğaüstü bir sahneydi. Gitgide kararan siluete ışıktaki da baksak, siluetin sahibi kız büyük ihtimalle yine aynı yavaşlık, telaşsızlık ve tempoyla yürüyecekti. Vücudundan akan laneti anlamamak saflığın ta kendisiydi. Anlamak ama lanet olduğunu kabul etmemekse dehşet vericiydi. Karanlık tarafı gerçek benliğiydi. Bir süreliğine oluşan illüzyon gerçek karanlığına döndükçe, sevimli yüzüyle bir varmış bir yokmuş gibi avare avare dolaşıyordu. Giydiği kimonoya sersemletici desenler eklenmiş, her biri kaçınılmaz sonunu yaşayarak mürekkep rengine karışıyordu. O sırada giyen kişi de ondan destek alıyor, gerçek tabiatını haykırıyordu.

Uyur gibi görünen güzel bir kız düşünün ama bilinci yerine gelmeden ölüp gitsin. Böyle bir durumda hasta yatağının başında bekleyenler için ne kadar kahredici olurdu bu. Acısı gittikçe artıp dayanılamayacak bir seviyeye gelseydi ve hayatın yaşamaya değer olmadığını düşünen yalnızca kendisi olmasaydı, onu sevenler de ölümün merhametli bir son olduğunu düşünebilirlerdi... Ama bu kız gece uyuyup da uykudan uyanamasa ve ölse, çocuğun böyle bir şeyi hak etmek için ne yaptığını düşünürlerdi. Ölüme hazır olmadan böyle aniden ölüp gitmek pusuya düşürülerek ölmek gibi, derlerdi. Eğer ölüm illa gelecekte, önden haberdar olmak isterlerdi ki kendilerini kaçınılmaza alıştırsınlar ve ölmekte olan kız için dualar etsinler. Bununla birlikte, önceden öleceğini bilselerdi de Yüce Buda'ya, bir sonraki dünyaya doğru bir adım atmış olan bu kişiyi almasını istemek için seslerini yükseltmezler, bunun yerine, onlara dönmesi için kıza seslenirlerdi.

Geçici uykudan bir anda sonsuz uykuya geçiş yapan ki-

şileri geri çağırarak, dinmesi istenilen acıların bağlı olduğu ipi boş yere çekebilir ve bu daha acı verici olabilirdi. “Bana merhamet gösterin. Beni çağırmayın. Bırakın huzurla uyu-yayım,” diye düşünebilirdi. Yine de bizler inatla çağırarak isterdik.

Yine silueti kapının önünde belirirse bu sefer onu çağırarak ve sanrularından kurtarmayı düşündüm. Ancak üç adımlık yeri bir rüya gibi birden geçip giden bir gölge görmemle, nasıl ifade edilir, dut yemiş bülbüle dönmüştüm. Bu sefer kararlıydım ama yine başarılı olamamıştım. Siluet aynı rahatlıkla önümden geçip gitti. Niye hiçbir şey söyleyemiyordum diye düşündüğüm anda bir daha geçmişti. Konuşmak için fırsat kollamaya çalışıyordum ama o kendisini ne kadar merak ettiğimden habersiz, umursamaz bir tavırla yürüyüp gidiyordu. Sorunlardan, talihsizliklerden ve en başından beri benim gibi birinden hiç çekinmiyormuş gibi yürüyordu. Ben bir dahaki sefer, bir dahaki sefer diye düşünürken, sabrı tükenen bulutlar es vermeden yağacak yağmurun ilk damlalarını hafifçe bırakmaya başlamıştı. İlk damlalarla siluet de yavaş yavaş görünmez oldu.

VII

Hava soğuktu. Havlumu alıp kaplıcaya indim.

Ufak bir odada kimonomu çıkarıp dört basamak kadar aşağı inince, genişçe bir kaplıca havuzuna geldim. Taş konusunda bonkör oldukları belli oluyordu. Yerler granitle döşenmiş, ortasında bir 'Tofucu' boyutunda –bu yaklaşık bir buçuk metreye tekabül ediyordu– kaplıca havuzu duruyordu. Havuz dediysem de sıradan bir havuz değildi. Taşlarla döşenmişti. Kaplıca suyu olması bir sürü mineral içermesi demek oluyordu ama suyun rengi cam gibi berraktı. Bu da içine girince duyulan hissi daha güzel kılıyordu. Ara sıra su ağzımın içine giriyordu ama ne özel bir tadı ne kokusu vardı. Hastalıklara da iyi geldiği söyleniyordu. Gerçi daha önce hiç sormadığım için hangi hastalıklara iyi geldiğini bilmiyordum. Kronik bir rahatsızlığım da olmadığından yararları hakkında düşünmemiştim. Suyun içine girerken aklıma gelen tek şey Bai Cuyi'ye ait şu dizeydi:

Kaplıcanın nazik suyu, beyaz güzelliğin tenini yıkadı

* Tofu: Haşlanmış soya fasulyesinden elde edilen ve asit ya da tuzlu bileşiklerle kestirilerek elde edilen soya peyniri. –çn

Ne zaman kaplıca kelimesini duysam, hep bu dizeyi anımsayarak hoş bir duyguya kapılıyordum. Beni bu duyguya sürüklemeyen bir kaplıcanın gözümde bir değeri yoktu. Çünkü ondan tek istediğim bu duyguydu.

Gögüs hizama kadar suya girdim. Sıcak suyun nereden çıktığını bilmiyordum ama sonsuz bir döngüde havuzun kenarlarından güzelce taşıyordu. Taşlar kuruyacak zaman bulamıyorlar, ayağımı bastığım yerlerin sıcaklığıyla kalbim huzurla doluyordu. Yağan yağmur geceden istifade etmiş, baharı gizlice suya boğmuştu. Saçakta birikmiş damlalar yerlerinde sıkışmış, nihayetinde dayanamayıp şıp şıp diye düşmeye başlamışlardı. Ayaklanmış buhar yerden tavana kadar yayılmış, küçük bir çatlak olsa küçüklüğüne aldırış etmeden seve seve sıvışabilir gibi duruyordu.

Sonbaharın sisi serin, havada asılı duran pusu sessizdi. Akşam yemeğinin yapıldığı ateş mavi dansıyla ucu bucağı olmayan gökyüzüne doğru salınır, ortaya kısa süreli bir gösteri çıkardı. Her biri bize farklı şekillerde dokunurdu ama bu akşam buharının yumuşak bahar bulutları tenime nazikçe sarılarak beni şüpheye düşürüyordu. Sanki eski çağdan gelmiştim. Bu ipeksi kumaş gözle görülmeyecek bir yoğunlukla sarıp sarmalamıyordu ama diğer insanların yüzünü hemencecik seçebileceğin kadar da üstünkörü değildi. Yüzümün dört bir yanı sıcak bir gökkuşağıyla çevrelenmişti. İçki fıçısının içine düşmek diye bir ifade olsa da buhar sarhoşluğu diye bir ifade duymamıştım. Varsa pek tabii sis için kullanılmazdı. Pus için de birazcık sert kaçardı. Ancak "bahar akşamı" ifadesini süslemek isteyen biri için bu ifade tam olarak uyuyordu.

Kafamı havuzun kenarına dayadım ve berrak suda par-

layan vücudumu elimden geldiğince serbest bıraktım. Ruhum bir denizanası gibi suyun içinde süzülüyordu. Böyle hissettiğimde dünya yaşamak için kolay bir yer hâline geliyordu. Sezgilerini kapattığın odanın kilidini açıyor, kalbinin bariyerlerini kaldırıyordun. Öyle ya da böyle suyun içinde suyla bütünleşiyordun. Onunla süzülüp giderken varoluş acısı çekmiyordun. Suyun akışına ruhunu da dâhil edersen, İsa'nın öğrencisi olmaktan bile daha minnettar oluyordun. Böyle düşününce, boğularak ölen insanların bile vücutlarındaki zarafeti görüyordum. Doğru hatırlıyorsam, Algernon Charles Svinburne bir şiirinde bir kızın boğularak ölmesinden duyduğu hazzı yazmıştı. Heisei yıllarından beri kafamın içinde endişeyle duran Millais'in *Ophelia* eseri de bu açıdan bakınca oldukça güzelleşiyordu. Neden böyle rahatsız bir yeri seçmişti diye çok düşünmüşsem de şimdi oranın aslında resme dönüşebilecek bir yer olduğunu anlıyorum. Suda sırtüstü süzülür hâlde ya da suya batmış hâlde ya da bir batar bir yüzer hâlde; sırf acıdan bihaber suratıyla suda süzülmesinin dahi estetikle dolu olduğuna şüphe yoktu. Nehrin her iki tarafına serpiştirilmiş çiçeklere; suyun, kızın suratınının, kıyafetinin rengine ve ortama yayılmış ahenge bakılacak olursa tablonun gerçek bir resim olduğuna da şüphe yoktu. Ancak kızın yüz ifadesi gerçek anlamda huzur doluydu. Bu da tablonun sanki bir efsaneye ya da metafora dayandığı izlenimini veriyordu. Başından beri çektiği ıstırapın bütün ruhunu mahvettiği belli oluyordu. Lakin hiç renk kullanılmamış huzur dolu bir surata bu duygu yansımamıştı. Boş boş nasıl bir yüz çizilirse başarılı olunurdu diye düşünüyordum. Belki Millais'in tablosu başarılı olmuştu. Ama onun ruhuyla benimkinin aynı yerde var olduğuna şüphe-

liydim. Millais, Millais olduğu; bense ben olduğum için kendi zevkime uyan bir vücut çizmek istiyordum. Tabii bu vücut boğularak can vermiş olmalıydı. Yine de hayalimdeki surat kolayca aklıma gelecek gibi durmuyordu.

Suyun içinde hâlâ salınırken bu sefer bu vücutla ilgili bir methiye hazırlamaya yeltendim.

Yağmur yağarsa ıslanırsın,

Ayaz inerse soğuk olur.

Toprağın altı zaten hep karanlık...

Süzülse de dalgaların üstünde,

Dibe çekilsen de onların içinde,

Baharın suyuyrsa vermez acı...

Mırıldanırken suyun içinde gelişigüzel salınmaya başladım. Derken bir ses duydum. Bir yerde şamisen çalınıyordu. Çalan kişiye müzisyen deme konusunda çekimserdim. Aslına bakılırsa şamisenle ilgili bildiğim şeyler de oldukça sınırlıydı. Ancak seslerin geçişi kulağımda pek bir etki bırakmamıştı. Buna rağmen sessiz bir bahar akşamında, yağmurun bile ilgisini çeken kaplıca havuzunun içinde, ruhumla suda süzülürken, mesuliyet hissetmeden uzaktan bir şamisen dinlemek mutluluk vericiydi. Ne söylediğini ve çaldığını anlayamıyordum ama bunda da ufak bir cazibe gizliydi. Seslerin rengi sakindi. Bu sakinliğe bakınca, Kamigatalı kör bir halk müziği sanatçısı şamisen çalıyormuş da yağmelerini duyuyormuşum gibi geliyordu.

Ben çocukken, hemen kapımızın önünde adı Yorozya olan bir içki dükkânı vardı. Sahibinin Okura adında bir kızı vardı. Sessiz bahar günlerinde ne zaman saatler öğleni geçse mutlaka şamiseniyle eski nagauta şarkıları çalarak prova yapmaya başlardı. O çalmaya başladığı zaman bahçeye çı-

kardım. Bahçe, çay yetiştirilen yaklaşık otuz beş metreka-
rel bir alandı. Üç tane şeftali ağacı oturma odasının doğu
tarafına doğru sıralanmıştı. Hepsi de büyüktü. Ne ilginç ki
tek tek o kadar ilgi çekici değillerdi, yalnızca birlikte sıra-
landıklarında zarif duruyorlardı. Çocuk kalbimle o ağaçlara
bakınca kendimi iyi hissederdim. Ağaçların altında, pasla-
narak kararmış demirden bir bahçe fenerimiz vardı. Adını
bilmediğim kırmızı bir taşın üzerinde, ne zaman baksam
evin inatçı ihtiyarı gibi ciddiyetle otururdu. O feneri izle-
meyi çok severdim. Ben etrafındaki yosunları koparırdım,
adını bilmediğim otlar da rüzgârla tanımadığım yüzlere
doğru eser, hoş kokular yayarak kendi başlarına eğlenirlerdi.
Otların arasında dizlerimi kırarak oturur, hareket etmeden
çömelir hâlde bahçede kalırdım. O zamanlar o üç ağacın al-
tında feneri izlemek, otların kokusuna dalmak ve Okura'nın
şamisen çalışını uzaktan dinlemek günlük rutinimdi.

Okura artık gençlik çağını geçmiş, şimdilerde evli ol-
malıydı. Acaba hâlâ orada mıydı? Kocasıyla arası nasıldı,
kırlangıçlar her yıl olduğu gibi dönüp, çamura bulanmış
gagalarını durmadan açıyorlar mı bilmiyordum. O zaman-
dan beri ne yaparsam yapayım kırlangıçlarla içki kokusunu
birbirinden ayıramıyordum. Ağaçlar hâlâ aynı zarafetleriyle
duruyorlar mı diye merak ettim. Şüphesiz fener çoktan bo-
zulmuştu. Acaba otlar eskiden aralarında çömelen çocuğu
hatırlıyorlar mıydı? Gerçi ağzını hiç açmamış birini hatırla-
malarına imkân yoktu. Okura'nın her gün çaldığı ezgileri
de hatırladıklarını sanmıyordum.

Şamisenin nağmeleri ister istemez o manzarayı gözü-
mün önüne getirmiş, beni özlem dolu geçmişime sürükle-
mişti. Yirmi yıl önce orada yaşayan, yanlış ile doğruyu ayırt

edemeyen o çocuk olmuştum. O sırada kapı aniden açıldı.

Biri gelmişti sanırım. Suyun içinden çıkmadan gözümü kapıya diktim. Girişin kör noktasında durduğum için sadece giriş yolunun bir kısmı görüş alanıma giriyordu. Yine de gelen giden birini göremedim. Bir süre saçaktan damlayan yağmur damlalarının sesini dinledim. Şamisen ben fark etmeden sessizliğe bürünmüştü.

Kısa bir süre sonra merdivenlerin üstünde bir şey belirdi. Geniş odayı aydınlatan sadece küçük bir lamba olduğu için olduğum yerden kim olduğunu anlamam güçtü. Hâlâ kaçış yeri bulamamış, havada asılı duran buharın yoğun yağmur etkisiyle sarmaladığı kaplıcada ayakta duranın kim olduğunu kestirmek zordu. Bir basamak inmiş, ikinci basamağa adım atmasıyla yanan lamba tarafından ele verilmiş olsa da kız mı erkek mi olduğu anlaşılmıyordu.

Siyah siluet bir adım daha attı. Bastığı taş, kadife gibi yumuşak olmalıydı. Ayak sesleri kanıt olarak sunulamayacak kadar sessizdi. Siluet yavaş yavaş belirginleşiyordu. Ressam olduğum için insan iskeletiyle ilgili sezgilerim beklentilerin ötesinde kuvvetliydi. Siluet bir adım daha attığı zaman, içeride bir kızla baş başa olduğumu anlamış oldum.

Burada olduğumu söylesem mi diye düşündüğüm sırada kızın gölgesi birden karşımda belirdi. Dans eden buharın içinden geçen yumuşak ışığın hepsini kendinde toplamış, toz pembe bir sıcaklıkla önümde duruyordu. Açık bıraktığı siyah saçları bir bulut gibi süzölmüş, bütün endamıyla salınıyordu. Onu gördüğüm zaman aklımda yer alan bütün edep, etik ve toplumsal ahlak yok oldu. Sadece karşımda, duran muhteşem bir tablo oluşturacak bu güzel objeye odaklanmıştım.

Eski Yunan heykel sanatını tam olarak bilmiyordum ama günümüzdeki Fransız ressamların bir ömür isteyen nü tablolarına ne zaman baksam, fazlasıyla yalın vücutların sahip olduğu estetiği uç noktada çizmeye çalışmanın bıraktığı izleri açıkça görürdüm. Bu sebeple ağırbaşlılıktan uzak bu ruh hâli şimdiye kadar beni hiç rahatsız etmemişti. Ancak bu tabloları bir sebepten edepsiz olarak değerlendiriyor, neden edepsiz olarak gördüğümü ise anlayamıyordum. Belki de bunun cevabını bulabilecek miyim diye endişelenerek bugünlere kadar gelmiştim. Eğer vücudu örtersen güzelliği saklanıyordu. Saklamazsan bayağı oluyordu. Şimdiki nü tablolar sadece saklanmayan bu bayağılık üzerinde çizim teknikleri barındırmaktan ibaret de değildi. Kıyafetlerine el koyulan silueti sadece kopya etmek yeterli olmuyordu. O çıplak vücudu kıyafetlerin arasından sonuna kadar çekip alıyorlardı. Giyinmenin insanların yaradılışında olmadığını unutup, çırılçıplak vücutlara bütün hâkimiyeti vermeye kalkıyorlardı. Bu kadarı yeterli denilmesi gereken anda daha fazlasını yapıyorlar, vurgulamaya durmaksızın devam ediyorlar ve karşınızda çıplak bir vücut duruyor hissiyatını verecek güçlü çizgiler kullanıyorlardı. Çizim teknikleri aşırıya kaçtığı zaman da tabloya bakmaya gelen insanların aşırılığa olan tepkilerini bayağı buluyorlardı. Güzel olan bir şeyi haddinden fazla güzelleştirmeye uğraştığınız zaman güzelliği azalıyordu. İnsanlar için kullanılan “tatmin, yoksunluğu getirir” deyimini de tam olarak bu durum içindi.

Dalgınlıkla saflık zihnin sakin olduğunu gösteriyordu, bu da resim, şiir ve düz yazı için zaruri bir şeydi. Günümüz sanatçılarının en büyük hatasıysa, buna uygarlığın akıntısını denirdi, sanatın toprağında amaçsızca dolanmak ve bey-

hude yere her tarafa titizlikle bakılmaktı. Nü tablolar bunun güzel bir örneğiydi. Şehirlerde geşşalar bulunurdu. Fahişelik yaparlar, insanları pohpohlayarak para kazanırlardı. Müşterilerinin karşlarına geçtikleri zaman, görüntüleriyle onların ilgisini çekme telaşı dışında yüz ifadelerinden hiçbir şey yakalayamazdınız. Yıldan yıla sergilerin katalogları geşşaları andıran çıplak kadın vücutlarıyla dolup taşıtı. Bir saniye dahi çıplaklıklarını unutamıyorlar, bunun haricinde vücutlarındaki tüm kasları yavaşça titreterek izleyenlere çıplak olduklarını göstermeye çalışıyorlardı.

Şimdi karşımda beliren bu güzellikte az önce bahsettiğim dünyevi yavanlıktan eser yoktu. Hakkında, normal insanların giydiğı kıyafetleri çıkaran biri demek de onu bu ıstıraplı insanların dünyasına fırlatmak gibi bir şey oluyordu. Başından beri giyilmesi gereken kıyafetlerin, dans etmesi beklenen elbise kollarının gerekli olmadığı o ilkçağlardan gelmiş görüntüsü, bulutların içinden çağırılmışçasına tansal ve doğal duruyordu.

Buhar odayı yeteri kadar doldurduktan sonra istikrarını bozmadan coşuyordu. Bahar akşamının ışığı odaya yarı saydam ulaşıyor, odanın bir yüzünde edebi yönü güçlü bir gökkuşağı koyu tonlara sahip hatlarıyla salınıyordu. O salınadursun, siyah olduğu tahmin edilen saçlar loş ışıkta saklanıyor, bembeyaz bir siluet sanki bir bulutun içinden yavaş yavaş çıkıyordu. Ah, hatları ne kadar güzeldi.

Boynundan hafif ve nazik bir çizgi başlıyor, aşağıya ve omuzlarının üzerinde yumuşak bir şekilde her iki tarafa doğru kayarak omuzlarının aşağısından parmaklarında parçalara ayrılana kadar etkileyici kıvrımlarla ilerliyordu. Havada asılı kalmış memelerinin altında bir süre kalan dalga

yeniden canlanıyor, karnına doğru salınarak gidiyordu. Üstüne yapışıp kalmış enerjiyi arkasında bırakmış, vücudunun dengesini korumak için hafifçe öne doğru eğilmişti. Kıvrılan hatların tersi yönüne bakan dizleriye o sırada yönünü yeniden ayarlıyor, dalgaların topuğuna değmesiyle ayak tabanları bütün karmaşayı kolayca çözüyordu. Dünyada bu kadar karmaşık bir ahenk olmadığı gibi, bu kadar dayanışma içinde bir ahenk de yoktu. Bu kadar doğal, yumuşak, muhalefetsiz ve dertten bihaber hatları bulmak kesinlikle kolay olmazdı.

Ayrıca bu siluet sıradan nü tabloları gibi karşımda apaçık bir şekilde durmuyordu. Bütün varlığı, hemen göze çarpmayan zarafete dönüşen bir tür uhrevi atmosfer içindeydi. Yeterli ölçüdeki güzelliğini bu zarafetle sadece ima ediyor, ötesini yapmıyordu. Elinde mürekkep dolu bir fırçayla aklına gelen anlık bir görüntüyü –mesela bir ejderhayı– daha çizmeden tuvalde hayal ettirir gibi, sanatçı ruhuna –ki bunun söylenmesine bile gerek yoktu– atmosfere, sıcaklığa ve muğlak bir ahenge sahipti. Ejderha her bir pulu güzelce çizilirse komik duruma düşerdi, öyleyse çıplak bir kadın vücuduna sisli bir perde arkasından bakmanın da büyüleyici bir tarafı vardı. Onunla göz göze geldiğim zaman, aydan kaçan prensesin gökkuşağı tarafından kovalanıp etrafının sarılması gibi, kısa bir süre tereddütte kaldığını gördüm.

Hatları adım adım beyaz fonda belirginleşiyordu. Bir adım daha atarsa prenses bu alelade dünyaya yuvarlanacak diye düşündüğüm anda, simsiyah saçları dalgaları bölerek ruh kaplumbağasının* kuyruğunun yaptığı gibi rüzgâr çıka-

* Çin ve diğer Doğu Asya kültürlerinde bulunan efsanevi bir kaplumbağadır. Doğu Asya kültürlerinin mitolojisinde yer alan diğer kaplumbağalar gibi uzun ömrü temsil ettiğine inanılmaktadır. Bütün

rarak salınıyordu. Beyaz siluet girdap gibi dönen buharları yararak merdivenlerden çıkmaya başladı. Keskin kahkahası koridorda yankılanarak gitgide odadan uzaklaştı. Ağzımda kaplıcanın suyu dolu hâlde havuzun içinde doğruldum. Şaşırان dalgalar göğsüme çarpıyor, havuzun kenarından taşan suların sesi yayılıyordu.

kabuklu hayvanların şefi olduğu söylenir. -çn

VIII

Evin sahibi Bay Şioda, bana ve iki kişiye daha çay ikram etti. İçlerinden biri kendini Daitetsu olarak tanıtan Kanka-ici tapınağının yüksek rütbeli keşişlerinden biriydi. Diğeri yirmi dört, yirmi beş yaşlarında genç bir erkekti.

Bay Şioda'nın odasına, benim odamın olduğu kordondan önce sağa, sonra da sola dönerek gidilebiliyordu. Tahminen odanın büyüklüğü on metrekare kadardı. Gül ağacından yapılmış geniş ve alçak bir masa odanın ortasını kapladığı için beklenmedik şekilde sıkışık duruyordu. Yere futon yerine her hâliyle Çin'den geldiği aşikâr olan çiçek desenli kilim serilmişti. Ortası altıgen motifliydi ve üzerinde garip bir evle söğüt ağacı deseni vardı. Etrafı demir mavisine yakın bir çivit mavisini, her köşesi de geleneksel motiflerle bezeli yeşil çay renginde dokunmuştu. Çin'de oturma odasında böyle kilimleri kullananlar var mı şüpheliydim ama futon yerine kilim serildiğini görmek oldukça ilginçti. Hindistan'ın patiska, İran'ın duvar kilimi diye adlandırdığı şeyleri biraz tuhaf bulsam da bu tuhaflığın bir değeri vardı. Tıpkı onun gibi bu çiçek desenli kilim de hünersiz eller

tarafından yapılmış olmanın verdiği bir zarıflığe sahipti. Sadece bu çiçek desenli kilim değil Çin'in bütün ev eşyaları aynı şekildeydi. Ne yaparlarsa yapsınlar gözünüzde ahmak ve sabırlı bir ırkın ürettiği şeyler olarak kalıyorlardı. Bu afallatıcı özelliği onlara bakanları büyülüyordu. Japonya'nın sanat eserlerinde ise yankesicilerin sahip olduğu hassas el ustalığı vardı. Batı'ysa büyük ve detaycı çalışıyordu. Gerçi bu şekilde yaparak tutkuyu asla yakalayamıyorlardı.

Bunları düşünerek oturdum. Genç çocuk da benim yanıma oturarak kilimin yarısını işgal etmiş oldu.

Keşiş kaplan kürkünün üstüne yerleşti. Kaplan kürkünün kuyruk kısmı dizimin hemen yanından geçiyor, kafasıysa Bay Şioda'nın oturduğu yere doğru uzanıyordu. Bay Şioda sanki saç tellerini teker teker yolmuş ve hepsini yüzüyle çenesine nakletmişti. Beyaz sakallarını hışırdatarak çay tabaklarının üstüne koyduğu fincanları güzelce masaya diziyordu.

Keşişe doğru yönelip, "Bugün uzun zamandan sonra evimize misafir geldiği için hep beraber çay içelim diye düşündüm," dedi.

"Davetin için teşekkürler. Ben de ne zamandır görüşmüyoruz diyordum. Yakın zamanda gelecektim," dedi. Keşiş altmışlarına yakın, yuvarlak suratlıydı. Darumanın* şu hızlıca, mürekkeple yapılmış eskiz hâline benziyordu. Bay Şioda ile yakın arkadaş gibi duruyorlardı.

"Bu delikanlı müşteriniz mi?" diye sordu keşiş.

Bay Şioda onaylarken çömlek demlikten yeşille kehribar arası renkli güzel sıvıyı iki üç damla olacak şekilde fincanlara doldurdu. Hoş kokusunun güzelce burun deliklerime nüfuz ettiğini fark ediyordum.

* Budizm'in zen mezhebinin kurucusu Bodhidharma'yı tasvir eden geleneksel içi boş, yuvarlak Japon oyuncak bebek. -çn

“Böyle kırsal bir yerde tek başına yalnız hissetmiyor musun?” diye bu sefer bana dönerek sordu.

“Şey...” Ne diyeceğimi bilemedim. Yalnız hissediyorum dersem yalan olacaktı. Yalnız hissetmiyorum dersem uzunca bir açıklama yapmam gerekecekti.

“Aslında öyle değil,” diyerek evsahibimiz araya girdi. “Bu delikanlı buraya resim yapmaya geldiği için aslında meşgul bile sayılır.”

“Demek öyle. Ne hoş. O zaman Hui-Neng’cilerden* olmalısın?”

“Hayır,” dedim. Bu sefer yanıt verebilmişim ama Batı resmiyle ilgilendiğimi söylesem de anlayamayacağına karar verdim.

Bir kere daha yardımına koşarak, “Batı resmiyle ilgileniyor o,” dedi Bay Şioda evsahibi rolüyle.

“Ne? Batı mı? O zaman Kyuiçi’nin yaptığı gibi tablolar mı yapıyorsun? Geçenlerde ilk defa tablolarını gördüm de, hepsi de harikaydı.”

“Hayır, hayır, onlar sıradan, sıkıcı şeylerdi,” dedi Kyuiçi. İlk defa ağzını açmıştı.

“Keşişe resimlerini mi gösterdin?” diye sordu Bay Şioda. Kelimelerinden mi şu anki ortamdan mı bilmiyordum ama gerçekten de akraba gibi duruyorlardı.

“Ben göstermedim. Kagami gölünün orada çizim yaparken keşiş beni gördü.”

“Öyle mi? Her neyse, çayları koydum. Buyurun...” dedi Bay Şioda. Sonra her birimizin önüne fincanları koydu. Fincanların içinde üç dört yudumluk çay olmasına rağmen

* Tam adı Huineng Guangdong. Zen Budizmi’nin altıncı ve son piri. Aynı zamanda Zen’in Çin’de ve Japonya’da en yaygın olan kolunun temsilcisidir. -çn

boyutları oldukça büyüktü. Tam kurumamış, yanık kırmızı toprak renginin üstüne açık sarıyla, resim ya da desen denebilecek, bir şeytan figürü suratı vardı, tahmin etmesi biraz zordu, yarım yamalak çizilmişti.

“Bir Mokubei* eseri,” diye açıkladı Bay Şioda.

“Ne hoş,” dedim aynı sadelikle.

“Etrafta sahteleri çoktur. Fincanın altına bak. Orada imzası var.”

Fincanı kaldırdım ve kapıya doğru tuttum. Saksıdaki çiçeklerin gölgeleri kapıya güler yüzle yansyordu. Boynumu yana çevirip altına bakınca küçücük Moku yazısını gördüm. Bir sanat eserini beğenmek için üzerinde imzasının olmasının o kadar da önemli olduğunu düşünmüyordum ama sanat meraklısı insanlar bunu oldukça önemsiyordu. Fincanı tabağa koymadan doğruca ağzıma götürdüm. Koyu ve tatlıydı. Sıcak olduğu için fincanın kenarlarında birikmiş tumbul çiy taneleri dilimin ucuna değiyor, her birinin tadına bakıyordum. Bu tam olarak keyif sürmeyi seven, sanatçı ruhlu insanların kovalayacağı bir şeydi. Sıradan insanlar çayı içilen bir şey olarak tanımlasa da aslında bu bir hataydı. Damlacıkları dilinin ucuna nazikçe damlatıp dört bir yana dağılmasını sağlarsan, yutmak için neredeyse hiçbir şey kalmazdı. Böyle yapmak, sadece hoş kokunun yemek borusundan mideye doğru hareket etmesini sağlıyordu. Katı yiyecekler için dişleri kullanmak yersizdi, suyun ise bir tadı yoktu. En iyi yeşil çay dahi yoğun ve tatlı sudan üstün olmasına karşın, çeneyi yoran daha katı içeriklerin sertliğinden yoksundu. Yine de muhteşem bir içecekti. Uykuyu kaçırdığı açıklamasıyla hakaret edenlere, uykudan mahrum

* Tam adı Aoki Mokubei olan Japon ressam. -çn

kalmanın çaydan mahrum kalmaktan daha iyi olduğunu söylüyordum.

Bay Şioda el çabukluğuyla safir mavisi tatlı tabaklarını çıkardı. Büyükçe bir çamur yığınının bu kadar hafif, bu kadar muntazam bir şeye dönüştüren sanatçının yeteneğine şaşırılması gerek diye düşündüm. Tabağı havaya kaldırıp bakınca, bir yüzünde baharın ışığı parlıyor, oradan nasıl kaçacağını bulamıyormuş gibi duruyordu. İyi ki içi boştu.

Keşişe, “Açık yeşil porseleni beğendiğin için bugün bunu da göstermek istedim,” dedi Bay Şioda.

“Hangi porselen? Ah, şunu mu diyorsun? Bunları ben de seviyorum. Bu arada Batı tarzı resimler kapıların üzerine çizilebiliyor, değil mi? Çizilebiliyorsa bana çizmeni istediğim bir tane var da...”

Çiz derse çizerdim ama keşişin hoşuna gider mi bilmiyordum. O kadar emek sarf ettikten sonra Batı çizimini beğenmediğini söyleyecekse uğraşmaya değmezdi.

“Karıya yakışacağını pek sanmıyorum,” dedim.

“Yakışmaz mı, öyle mi dersin? Gerçi Kyuiçi’nin geçen gün gördüğüm resimleri gibi olursa fazla şatafatlı kaçabilir.”

Genç delikanlı üstüne basa basa, “O benim beceriksizliğimden. Öylesine karaladığım için,” dedi. Utandığından mütevazılık ediyordu.

Gereksiz bir merakla, “Az önce bahsettiğin göl nerede?” diye sordum.

“Kankaici Tapınağı’nın biraz arkasındaki bir vadide. Sessiz sakin bir yerdir. Okuldayken öğrenmiştim. Zaman öldürmek için gidiyorum, hepsi o.”

“Kankaici Tapınağı mı dedin?”

“Kankaici Tapınağı benim olduğum yer,” diyerek keşiş

araya girdi. "Güzel bir yerdir. Denize tepeden bakabiliyosun. Hazır burada kalıyorken bir ara ziyarete gel. Buraya çok yakın. Şu koridordan çıkınca tapınağın taş merdivenleri görünüyor."

"Ne zaman istersem gelebilir miyim?"

"Tabii. Ben zaten hep oradayım. Evin büyük kızı da sık sık geliyor. Ondan söz etmişken, bugün Nami ortalarda görünmüyor. Bir şey olmadı ya, Şioda?"

"Bir yerlere gitmiş olmalı. Kyuiçi, senin yanında değil miydi?"

"Hayır."

"Yine tek başına yürüyüşe çıktı herhalde," dedi keşiş gülerek. "Nami kesinlikle yorulmak nedir bilmiyor. Geçenlerde anma töreni için Tonami'ye gittiğim sırada Sugatami Köprüsü'nün o tarafta Nami'yi gördüm. Başta ona çok benzeyen biri sandım hatta. Sallana sallana yürüyordu. Ayağında hasır sandalet vardı. Aniden nereye gittiğimi sorunca şaşkırdım. Asıl sen bu kılıkla nereye diye sorunca da maydanoz toplamaya geldim dedi. Sonra bana da biraz vermek istedi. Elbise kollarıma birden maydanoz sıkıştırmaya başladı," diyerek bir kahkaha daha attı.

"Tanrım..." dedi Bay Şioda yüzünden acı bir gülümseme geçerken. Sonra aniden ayağa kalkıp, "Aslında bunu göstermeyi istiyordum," dedi, konuyu yine kendi eşyalarına çekmişti.

Gül ağacından yapılmış bir kitaplıktan Şam ipeğinden yapılmış, eski bir desenli çantayı dikkatlice aldı. Ağır görünüyordu.

"Keşiş, sen daha önce bunu gördün mü?"

"Neyi gördüm mü?"

“Bir mürekkep taşı.”

“Ne? Nasıl bir taş?”

“Şu Sanyou'nun* gözbebeğiymiş diye konuştuğu.”

“Hayır, hiç görmedim.”

“Hani Şunsui'nin yaptığı kapağı da var?”

“Görmedim. Çabuk göster hangisi.”

Bay Şioda çantanın ağzını dikkatlice açınca, dört kenarı da kırmızımsı kahverengi olan taş kısa bir süre kendini gösterdi.

“Ne güzel rengi var. Tankei'den** mi?”

“Evet. Üstelik dokuz tane beneği var.”

“Dokuz mu?” Keşiş çok etkilenmişe benziyordu.

“Bu da Şunsui'nin kapağı,” dedi Bay Şioda satensi, desenli bir kumaşla kaplanmış kapağı gösterirken. Üstünde Şunsui'nin el yazısıyla dört mısralık bir şiir yazıyordu.

“Anlıyorum. Şunsui'nin kalemi iyidir. İyidir ama Kyouhei*** daha iyi değil mi sence de?”

“Öyle mi diyorsun?”

“Sanyou içlerinde en kötüsü. Öyle yetenekli bir bedende nasıl zevksiz bir ruh yaşayabilir? Hiçbir ilginç yanı yok.”

Yaşlı adam kısık sesle güldü. “Keşiş, ondan hiç hoşlanmadığın için bugün onun kaligrafisini başka yere astım.”

“Hakikaten de...” Keşiş arkasına baktı. Duvar nişi ayna gibi ortaya çıkıyor, paslanmış bakır bir vazunun içinde iki manolya çiçeği duruyordu. Kaligrafinin yerine parlak, altın brokar kumaşla kenar şeridi yapılmış Sorai'nin**** kocaman

* Tam adı Rai Sanyou. Japon filozof, tarihçi, sanatçı ve şair. Babası Rai Şunsui'dir. -çn

** Değerli taşlardan mürekkep taşının üretildiği bir Çin bölgesi. -çn

*** Tam adı Rai Kyouhei. Şunsui'nin öğrencisi. -çn

**** Tam adı Ogyuu Sorai. Mahlası Butsu Sorai olan Japon filozof. -çn

bir eseri asılmıştı. İpek kumaştan değildi ama aşağı yukarı hangi dönemden olduğunu belli ediyordu. Yazı karakterlerinin zarafetine diyecek söz yoktu. Kâğıdın rengiyle kenarlarına yapılan şeridin rengi çok uyumlu görünüyordu. Brokar kumaşın dokumasına gelince, o kadar da büyüleyici bir kumaş olmamasına karşın, boyasını açıp altın ipliklerin ışıltısının alınmasıyla ihtişamı azaltılmış, böylece asaleti ortaya çıkmıştı. Bu nedenle kâğıdın rengiyle o kadar uyumlu göründüklerini düşündüm. Koyu kahverengi duvara asılı fildişi rengi kaligrafi de kendini öne çıkarıyor, önlerinde durarak her ikisine de destek olan manolyalar da nazikçe salınıyorlardı. Bunun dışında duvar nişi genel olarak oldukça sakin, neredeyse kasvetli görünüyordu.

“Sorai’nin eseri, değil mi?” diye sordu keşiş. Hâlâ o tarafa bakıyordu.

“Belki Sorai’yi de çok sevmiyor olabilirsin ama Sanyou’dan daha iyi olur diye düşündüm.”

“Sorai çok daha iyi. Kyouhou’ Dönemi öğrencilerinin kaligrafilere kötü olsa da her zaman bir asaletleri var.”

“Hey keşiş, ‘Koutaku’nun Japonya’nın en iyi kaligrafi sanatçısı olduğunu kabul edersem, ben de sadece basit bir Çin taklitçisi olmuş olurum,’ diyen Sorai miydi?”

Keşiş, “Bilmem. Öyle racon kesecek bir yeteneğim yok,” diyerek güldü.

“Bu arada sen kaligrafiyi kimden öğrendin, keşiş?”

“Ben mi? Bizler kitap okumayız ya da çizim çalışması yapmayız, biliyorsun.”

“Ama birinden öğrendin, değil mi?”

“Gençken Kousen’in kaligraflerine bakarak çalışma

* Edo Dönemi ortasına (1716-1736) tekabül eden dönem. -çn

yaptığım olmuştu. Hepsi bu. Yine de rica edilirse çiziyorum,” diyerek yeniden güldü. “Şimdi şu taşı göstereyim.”

Bay Şioda nihayet taşı çantadan tamamen çıkardı. Tüm gözler hemen taş ve üstündeki kapağa yönelmişti. Taşın kalınlığı neredeyse altı santim kadardı ki bu da normalin iki katı olmalıydı. Dörde altı genişliği de normal denebilirdi. Kapağında pul şeklinde kaplanmış çam ağacı kabuğu kullanılmış, üstüne de kızıl renkte anlayamadığım kısa bir kaligrafi yapılmıştı.

“Bu kapak,” dedi Bay Şioda. Sonra devam etti: “Bu kapak sadece bir kapak değil. Gördüğünüz gibi çam ağacı kabuğunun kullanıldığına şüphe yok.”

Bay Şioda bana doğru bakıyordu. Ancak çam ağacı kabuklu kabak nasıl bir kökene sahip olursa olsun, bir sanatçı olarak o kadar da etkilenememiştim. Bu yüzden, “Bu kapak zarafetten biraz yoksun,” dedim. Bay Şioda ellerini açıp itiraz etmeye hazırlandı:

“Bu sadece çam ağacı kabuğundan yapılmış bir kapak, katılıyorum ama... Bunu... Bunu Sanyou, Hiroşima’da kalırken bahçesinde büyüttüğü çam ağacının kabuğunu soyup kendi elleriyle yapmış.”

Sanyou’nun zarafet yoksunu bir erkek olduğunu düşündüğüm için, “Kendi yapmasaydı daha az kaba saba dururdu bana kalırsa. Özellikle şu pulları bu kadar göz önüne çıkarmasaydı iyi olurdu,” dedim ve bakışlarımı başka yöne çevirdim.

“O kadar doğru ki. Bu kapak harbiden de ucuz görünüyor,” dedi keşif bana katılarak.

Genç çocuk üzülerek Bay Şioda’nın yüzüne baktı. Bay Şioda biraz memnuniyetsizce kapağı kaldırdı. Mürekkep taşı artık iyiden iyiye görünüyordu.

Eğer bu mürekkep taşında insanların etkilenmesi gereken eşsiz bir şey varsa, o da sanatçının yüzeyine oyduğu şekildi. Ortasında cep saati büyüklüğünde yuvarlak duruyordu. Neredeyse taşın merkezine kadar oyulmuştu. Oyulan şeyse arkası dönük bir örümcekti. Sekiz bacağı ortasından başlayarak dört bir köşeye yayılıyor, önünde benekler duruyordu. Dokuzuncusu ise sırtının tam ortasında, meyve suyu damlasını andıran sarı bir benekti. Sırtıyla ayaklarından artakalan kısımlar üç santim kadar oyulmuştu. Mürekkeple dolu kısmı herhalde burası değildir diye düşündüm. Yine de birazcık su dökse bile bu oyuğu doldurmaya yetmezdi. Düşününce, su kabının içinden bir damla su alıp örümceğin sırtına döküyordun. Sonra ileri geri suyun olduğu yeri sürtmeye başlıyordun ve oradan mürekkep çıkıyordu. Bunu yapamıyorsa, adı mürekkep taşı bile olsa çalışma masasını süsleyen bir eşya olmaktan öteye gitmiyordu.

Bay Şioda ağzı sulanmış gibi, “Şu dokuya, beneklere bakın,” dedi.

Aslında baktıkça rengi güzelleşiyordu. Soğuk parıltılı zeminin üstüne birden nefes verirken ayrıntılarla bezeli bulut öbekleri oluşuyormuş gibi oluyordu. Bilhassa şaşmamız gereken şey beneğin rengiydi. Rengi değil de benekle yüzeyin birbirine karıştığı yeri aslında. Sanki gitgide rengini değiştiriyor, rengin ne zaman değiştiğini gözle yakalamak imkânsız hâle geliyordu. Görüntü olarak menekşe rengi bir muşoukanın* içine iri taneli adzuki fasulyesi koymuşsun gibi duruyordu. Beneklerse bir iki tane de olsa oldukça itibar görüyordu. Bir taşta dokuz tane olması alışlagelmiş bir şey değildi. Üstelik bu dokuz benek o kadar düzenli me-

* Adzuki fasulyesinden yapılan bir tür geleneksel Japon tatlısı. -çn

safelerde bulunuyordu ki balık köfteleriyle karıştırılabilirdi ve her şeyden önce, ender rastlanan bir güzelliği olduğu da kabul edilmeliydi.

“Gerçekten de harika. Sadece göze hitap etmiyor. Dokununca verdiği his de çok güzel,” diyerek yanımda duran genç çocuğa taşı uzattım.

“Kyuiçi, böyle şeylerden anlar mısınız?” diye sordu keşiş gülerek. Kyuiçi biraz umutsuzca, “Anlamam,” dedi. Pat diye ağzından çıkıvermişti. Taşı önüne koyup izlemeye başladı. Sonra bu çabasının boşa olduğunu mu fark etti bilmiyorum ama yeniden koyduğu yerden alıp bana uzattı. Ben de bir kez daha taşa dokunduktan sonra keşişe uzattım. Keşiş dikkatlice avucunun içine koyduğu taşı izledikten sonra tatmin olamamış gibi gri kumaştan yapılmış kimonosunun kollarını örümceğin sırtına sürtüyor, ışıltısının yarattığı hayranlıkla tekrar izliyordu.

“Şioda, bu renk gerçekten de çok iyi. Daha önce hiç kullandın mı?” dedi keşiş.

“Hayır, çok nadir kullanıldığından her yerde yok. Zaten daha yeni aldım.”

“Belli oluyor. Çin’de bile zar zor bulunur bu.”

“Kesinlikle.”

“Ben de bir tane istiyorum. Kyuiçi’den mi rica etsem? Ne dersin, Kyuiçi? Bana da alır mısınız?”

Kyuiçi güldü. “Ne? Daha bulamadan ölürüm.”

“Doğru ya, şimdi onun sırası değil. Bu arada ne zaman yola çıkıyorsun?”

“İki üç gün içinde.”

“Yoşida’ya kadar onu uğurlayacak mısınız, Şioda?”

“Artık yaşlı bir adamım, normalde rahatsızlık vermez-

dim ama belki tekrar görüşemeyebiliriz. O yüzden gitmeyi düşünüyordum.”

“Buna gerek yok, amca,” dedi Kyuiçi. Demek Bay Şioda’nın yeğeniydi. Benzetmiştim zaten.

“Gelse fena mı olur? Tekneyle giderseniz daha iyi olur hem. Değil mi, Şioda?”

“Doğru, dağlar zorludur şimdi. Çevresinden dolanmak iyi olabilir...”

Genç çocuk başka bir itirazda bulunmadı. Sessiz kalmayı tercih etmişti.

“Çin’e mi gideceksiniz?” diye sordum.

“Evet,” dedi Kyuiçi.

Sadece evet demesi biraz yetersiz gelmişti ama daha fazla eşelemeye gerek yoktu, bu nedenle çenemi kapadım. Kapıya bakınca orkide gölgelerinin biraz yer değiştirdiğini fark ettim.

“Aslında Kyuiçi savaşa gitmek için gönüllü asker oldu. Oraya çağrılıyor,” dedi Bay Şioda. Kyuiçi’ye doğru bakıyor, Mançurya bölgesine en kısa sürede yola çıkması gereken genç çocuğun kaderi hakkında beni bilgilendiriyordu. Böyle hayal gibi bir yerde yaşamın sadece şarkı söyleyen kuşların, düşen çiçeklerin, dolup taşan kaplıca sularının meselesi olduğunu varsayarak yanılmıştım. Gerçek dünya dağları, denizleri aşmış on ikinci yüzyılın büyük klan savaşlarından mağlup savaşçılar olarak ayrıldıktan sonra ıssız bir köyün tek katlı evinde uzun zamandır barış içinde yaşayan insanları bile bulmuştu. Mançurya’nın çölleri kırmızıya boyayan litrelerce kan, belki de bu genç çocukların atardamarlarından fışkırıyordu. Belki de bellerine taktıkları uzun kılıcın ucundan çıkan bir duman oluyor ve püskürüyordu. Ancak

şimdi bu genç çocuk, hayatının safi değerinin hayallerde saklı olduğunu düşünen bir ressamın yanında oturuyordu, hatta öyle yakınımda ki kulak kabartırsam atan kalp atışlarını bile duyabilirdim. Belki de şimdi bu kalp, milyonlarca kilometre uzakta savaşıyan genç yığınların bir yansımasıydı. Kader ansızın bizi bu odada bir araya getirmişti ve bunun ötesinde söylenecek bir söz yoktu.

IX

“Çalışıyor musun?” dedi Nami. Odama dönmüş, uçayağıma bağlayarak yanımda getirdiğim kitaplardan birini okuyordum.

“İçeri gir lütfen. Rahatsız etmezsın.”

Nami, yüzünde çekingen bir ifade olmadan çabucak içeri girdi. Giydiği soluk renkli kimononun yakasından boynu zarafetle ortaya çıkmıştı.

“Batılıların kitaplarından birini mi okuyordun? Anlaması zor şeyler yazıyor olmalı.”

“Pek zor sayılmaz.”

“Öyleyse ne yazıyor?”

“Aslında... Kendim de çok anlayamadım.”

Kahkaha attı. “Anlayabilmek için mi böyle çalışıyorsun?”

“Çalışmıyorum. Sadece masanın üstüne kitabı koyuyorum, açıyorum ve açık olan yerleri okuyorum.”

“Böyle okumak ilginç mi?”

“Evet.”

“Neden?”

“Neden mi? Çünkü romanları böyle okumak en eğlenceli şey...”

“Değişik bir insansın, değil mi?”

“Evet, biraz.”

“Kitabı ilk sayfasından itibaren okumanın neresi kötü olabilir?”

“İlk sayfadan itibaren okumak zorundaysan, sonuna kadar okumak zorundasındır.”

“Garip bir düşünce... Sonuna kadar okumak iyi değil mi?”

“Tabii iyi... Eğer bütün hikâyeyi bilmek istersem ben de öyle yapıyorum.”

“Hikâyeyi bilmek istemiyorsan niye okuyorsun ki? Hem onun olmadığı bir kitap var mı?”

Tam bir kadın gibi düşünüyordu. Gerçi buna şaşırarak ahmaklık olurdu. Onu biraz sınamak istedim.

“Roman sever misin?”

“Ben mi?” dedi birden. Sonra, “Şey, yani...” diye ekledi. Pek seviyor gibi görünmüyordu.

“Sevip sevmediğini kendin de mi bilmiyorsun?”

“Daha önce roman okuyup okumadığımdan emin değilim,” dedi. Gözlerinde romanın varlığından haberdar olmayan bir bakış vardı.

“O zaman ister başından sonuna kadar okumuşsun ister istediğin yerden okumuşsun, ne fark eder. Benim okuma şeklimi neden garipsediğini anlamadım.”

“Çünkü sen ve ben farklıyız.”

“Neremiz farklı?” diye sordum gözlerinin içine bakarak. Birini sınamanın püf noktası buydu. Ama Nami gözlerini birazcık bile oynatmadı.

Gülerek, “Anlamıyor musun?” dedi.

“Ama gençken çok okumuş olmalısın,” dedim. Bakışlarımla saldırmaktan vazgeçmiş, biraz arkama dönmüştüm.

“Şu anda da gencim. Sana yazık...” İçindeki şahin yine ortaya çıkmıştı. Birazcık bile hazırlıksız değildi.

“Bir erkeğin önünde hâlâ gencim diyorsan artık yaşlanmışsın demektir,” dedim nihayet oyuna dönmüş gibi hissederek.

“Sen de yeteri kadar yaşlısın. Bu kadar yaşlansan bile hâlâ âşık olmayı, şişmanlamayı ve sivilce çıkarmayı ilgi çekici buluyor musun?”

“Tabii ki buluyorum. Ölene kadar da bulacağım.”

“Tanrım... Demek bu yüzden ressam olabildin.”

“Doğru. Ressam olduğum için romanları baştan sona okuma ihtiyacı hissetmiyorum. Neresini okursam okuyayım bana ilginç gelecek. Seninle konuşmak da ilginç geliyor. Burada kaldığım her gün seninle konuşmak isteyecek kadar. İstersen sana âşık da olabilirim. Öyle olursa daha ilginç olur. Ama sana âşık olduğum için seninle evli olmak zorunda olduğum an, artık romanları da baştan sona okumam gerekir.”

“O hâlde ressamlar kalpsizce âşık olurlar.”

“Kalpsizce değil. Hissizce. Bir romanı hissizce okursan hikâyenin ne olduğu önemini yitirir. Böylece, omikuci* çekmişsin gibi, onu hemen açıp ne yazdığını umursamadan okumak hoşuma gidiyor.”

“Böyle düşününce ilginç duruyor. Bana şu an okuduğun bölümü birazcık anlat.”

“Anlatamam. Tıpkı resimde olduğu gibi, eğer konuşursan cümleler değerini kaybediyor.”

“Tamam, o hâlde oku.”

“İngilizce mi okuyayım?”

* Tapınaklarda kâğıt şeritler üzerine rasgele yazılmış fallar. -çn

“Hayır, Japonca.”

“İngilizceyi Japoncaya çevirmek yorucu.”

“Sorun olmaz. Ne de olsa hissizsin.”

Bu da eğlenceli olur diye düşündüğüm için isteğini yerine getirdim ve kaldığım yerden Japonca okumaya başladım. Dünyada hislerden uzak bir okuma şekli varsa, şu an kesinlikle onu yapıyordum. Nami de hissizce dinliyordu.

“Kızın sevecen havası sesinden, gözlerinden ve teninden taşıyordu. Yardımını kabul ettiği erkekle geminin ucuna doğru ilerlemesi Venedik’i günbatımında görmek için miydi, yoksa o erkeğe kanının kaynamasından mıydı? Sonuçta hislerimle okumadığım için kabaca çeviriyorum. Burayı atlayabilirim.”

“Sorun değil. Duruma göre kendin de eklemeler yapabilirsin, fark etmez.”

“Kız erkekle yan yana durmuştu, geminin kenarına yaslanmışlardı. Aralarındaki mesafe, rüzgârda çırpınan kurdelesinin rüzgârla olan mesafesinden de azdı. Venedik’e veda ediyorlardı. Doge Sarayı bugünün ikinci günbatımıymış gibi, soluk kırmızı renkte gözden kayboluyordu.”

“Doge ne demek?”

“Ne olduğu önemli değil aslında. Eski Venedik’i yöneten düke Doge adı verilmiş. Uzun süre yönetimde kalmış, ne kadar kaldığını bilmiyorum. Sarayı orada hâlâ duruyor.”

“Öyleyse o kızla erkek kimin nesi acaba?”

“Kim olduklarını ben de bilmiyorum. O yüzden ilginç ya zaten. Şimdiye kadar nasıl bir ilişkileri olduğu önemli değil. İlginç olan birlikte bir ânı paylaşıyor olmaları. Tıpkı seninle benim gibi.”

“Gerçekten öyle mi dersin. Bir geminin ortasında gibi duruyorlar.”

“İster gemide ister dağın tepesinde olsunlar, yazıldığı şekliyle güzel. Niye diye sorarsan dedektiften farkın kalmaz.”

Gülerek, “Tamam, sormayacağım,” dedi.

“Sıradan romanların hepsi dedektifler tarafından yazılmış. Hislerle dolu olduğu için de ilginç hiçbir yanı yok.”

“Hissizliğin devamını dinlemek istiyorum. Sonra ne oluyor?”

“Venedik suya batarken gökyüzüne hafif çizgiler çekmişti. Çizgiler bazen sekteye uğruyor, sekteye uğradıkça noktaya dönüşüyordu. Opal renkteki gökyüzünün içinde yuvarlak sütunlar orada burada boy gösteriyor, şaha kalkıyordu. Sonra aniden en yükseğe ulaşmış çan kulesi gökyüzüne karışıyordu. Gitti, dedi kız. Venedik’e veda eden kızın kalbi gökyüzüne gidecekmiş gibi özgürdü. Yine de saklanan Venedik yeniden oraya dönmek zorunda olan kızın kalbine acı olarak dönmeyi başardı. İki de karanlık körfeze gözlerini dikmişti. Yıldızlar gitgide çoğalıyordu. Zarafetle salınan deniz köpükleniyordu. Erkek, kızın elini tuttu. Bu sanki susmak bilmeyen bir teli tutmak gibiydi.”

“Bu pek hislerden uzak bir hikâyeye benzemiyor.”

“Hissizce dinleyebileceğin bir hikâye bu... Tabii eğer hoşlanmadıysan kısaltabilirim.”

“Kısaltma. Ben hâlimden memnunum.”

“Ben senden de memnunum. Her neyse, sonra... Şey, çevirmesi biraz zorlaştı. Nasıl çevirsem ki... Yok, olacak gibi değil.”

“Zorsa kısaltarak oku.”

“Peki, öyle yapalım. Bir gece, dedi kız. Bir gece mi, diye sordu erkek. Sadece bir gece ile sınırlı değil, birçok gecemiz var, dedi.”

“Bunu diyen kız mı erkek mi?”

“Erkek. Kız Venedik’e dönmek istemiyor sanırım. O yüzden erkek de onu rahatlatmaya çalışıyor. Devam ediyorum. Gece yarısı güvertedeki yelken halatını kendine yastık yapıp oracığa kıvrılan erkeğin hatırında kalan kısa bir an, sıcak bir damla kanın yere düşmesine benzeyen kısa bir an, kızın elini tuttuğu zamanki görüntüler sanki büyük dalgalara dönüşürmüşçesine sallanmaya başladı. Karanlık gökyüzüne bakarken kızın zoraki evlilikten kurtarmaya kesin olarak karar vermişti. Verdiği kararla gözlerini kapattı.”

“Peki kız?”

“Kız yolunu kaybetmiş, nerede olduğunu bilmez bir hâldeydi. Gökyüzüne kaçırılmış bir insan gibi, sadece sayısızca tuhaf... Devamı biraz zor, nasıl çevireceğimi bilemedim. Sadece sayısızca tuhaf... Bu cümlede hiç fiil yok mu acaba?”

“Fiile gerek var mı? Kendi başına da oldukça yeterli...”

“Ne?”

Derken bir ses gelmiş, ağaçlar hışırdamaya başlamıştı. Birden kafamı çevirmemle, masanın üstündeki vazoda duran kamelyanın sallandığını gördüm. Kısık sesle, “Deprem,” diyen Nami masaya doğru eğildi. İkimiz de yan yana durmuştuk, sallandıkça fırça darbelerinin dokunuşu gibi vücutlarımız birbirine dokunuyordu. Bir sülün kanat çırparak çalılıkların arasından fırladı.

“Sülün değil mi o?” dedim pencereden bakınca.

“Nerede?” diye sordu. Yanıma sokulmuştu. Artık yüzlerimiz birbirine çok yakındı. Narin burnundan çıkan hava saçlarıma değiyordu. Birden, “Hiçbir his yok,” dedi geri çekilerek.

“Elbette,” dedim hemen.

Kayaların arasından dökülen su şaşkına uğramış, bir aşağı bir yukarı yavaşça sallanıyordu. Sarsıntının ahengine uyan dalgalar yerin altından hareket ettiğinden, suyun yüzeyinde kuralsızlık hâkimdi. “Uyumla hareket etmek” ifadesi tam da böyle bir durumu anlatıyor olabilirdi. Sakinleşen ve suya yansıyan kiraz çiçeklerinin gölgeleri suyla birlikte uzayıp kısalıyor, eğilip bükülüyordu. Ancak ne kadar eğilip bükülseler de kiraz çiçeklerinin şekillerinden hiç taviz vermemelerinden çok etkilendim.

Ne büyüleyici bir manzara. Güzel ve değişken... Hareket aynı olması gerektiği gibi.

“İnsanoğlu da sadece böyle hareket edebilseydi, sadece istediğimiz gibi hareket ederdik, değil mi?”

“Böyle hareket edebilmek için hislerinden arınman gerekir.”

Güldü. “Hissizliği çok seviyorsun, değil mi?”

“Senin de buna kesinlikle karşı olduğunu söyleyemeyiz. Dünkü kimononla mesela...” diye konuşmaya başladıysam da sözümü hemen kesti.

“Bana bir hediye borçlusun.”

“Ne için?”

“Beni düğünde giydiğim kimonoyla görmek istediğini söylemiştin. Ben de sana gösterdim.”

“Ben mi söyledim?”

“Dağlardan geçen bir ressam, çayevindeki yaşlı hanımdan özellikle rica etmiş benziyor,” dedi.

Ne diyeceğimi bilemedim. O da hiç tereddüt etmeden devam etti:

“Belli ki bu kadar unutkan biri için ne kadar iyilik yap-

san da faydasız.” Sanki alay ediyormuş, aynı zamanda buruk bir acı duyuyormuş gibiydi. Tam karşımda durmuş, bana saplanacak ikinci okunu fırlatıyordu. Durum gitgide kötüleşiyordu, bir şekilde ipleri eline almayı başarmıştı. Bir defa ipleri eline alınca zaptedilemez gibi duruyordu.

“O zaman dün kaplıca havuzuna gelmen de tamamen iyiliktendi, değil mi?” Tehlikeli sulardan kendimi kurtarmaya çalışıyordum. Sessizliğini korudu.

“Gerçekten özür dilerim,” diyerek devam ettim. Elimden geldiğince durumu kurtarıp öne geçmeye çalışıyordum. “Sana nasıl bir hediye verebilirim?” dedim. Yaptığım hamle işe yaramışa benzemiyordu. Gözlerini Daitetsu’nun kapının üstünde asılı duran kaligrafisine dikmişti.

Çok geçmeden:

“Bambu yaprakları,

Holün merdivenlerine gölgelerini yansıtıyor

Esen serin rüzgârla yapraklar,

Bir süpürgecin ucuymuşçasına holü süpürüyor

Lakin merdivenlerdeki döküntüler

Hiç mi hiç kıpırdamıyor.”

diye mırıldandı. Sonra tekrar bana doğru dönerek, birden hatırlamış gibi:

“Ne demiştin?” diye bu sefer yüksek sesle sordu. Ama tuzağına düşmeyecektim.

“Biraz önce keşişle tanıştım,” dedim. Suyun depremden sonraki ahenkli hareketinden bir ipucu çıkarmaya çalışıyordum.

“Kankaici’nin keşişi mi? Şişman olan, değil mi?”

“Kapısının üstüne Batı tarzında resim çizmemi istedi. Bu keşişler çok tuhaf şeyler söyleyebiliyorlar.”

“O yüzden bu kadar şişmanlıyorlar.”

“Yanında bir de genç bir çocuk vardı.”

“Kyuiçi, değil mi?”

“Evet o.”

“Ne çok şey biliyorsun!”

“Sadece adını biliyorum. Onun dışında bildiğim bir şey yok. Konuşmayı seven biri değil, değil mi?”

“Sadece çekiniyor. Sonuçta daha çocuk...”

“Çocuk mu? Seninle hemen hemen aynı yaşta değil mi?”

“Öyle mi düşünüyorsun?” dedi gülererek. “O benim kuze-nim. Savaşa katılacağı için veda etmeye geldi.”

“Burada mı kalıyor?”

“Hayır, abimin evinde kalıyor.”

“Buraya özellikle çay içmeye gelmiş o zaman.”

“Çaydan ziyade kaplıcıyı çok sever. Keşke babam insan-ları buraya çay içmeye davet etmese ama çağırmaya devam edecek. Öyle dizüstü oturmaktan ayakları felç olmuştur eminim. Ben olsaydım onu erkenden evine gönderirdim.”

“Sen neredeydin? Keşiş seni sordu. Yine tek başına yür-rüyüşe mi gitti dedi.”

“Evet, Kagami gölüne kadar gidip geldim.”

“Oraya ben de gitmek istiyorum.”

“Gitmelisin.”

“Resim çizmek için güzel bir yer mi?”

“Kendini boğmak için güzel bir yer.”

“Yakın zamanda öyle bir niyetim yok.”

“Benim yakın zamanda olabilir.”

Bir kız için fazla cüretkâr bir şakaydı. Yüzüne baktım. Beklemediğim kadar ciddi duruyordu.

“Suda yüzen cansız bedenimin –suda çırpındığım ânı değil– huzurla öteki dünyaya yüzen cansız bedenimin resmini çiz lütfen.”

“Ne?”

“Şaşırdın. Şaşırdın, değil mi?”

Zarifçe ayağa kalktı. Üç adımda kapının önüne gelmişti. Odadan çıkacağı zaman bana doğru dönüp gülümsedi. Şaşkına dönmüştüm.

X

Kagami gölüne bakmaya gittim.

Kankaici Tapınağı'nın arkasında kalan yolu takip edip sedir ağaçlarının arasından vadiye indim. Karşıda kalan dağa varmadan yol iki tarafa ayrılıyor, ikisi de gölü çevreliyordu. Gölün çevresinde bambu çoktu. Bir yerde bambular hem sağ hem sol taraftan büyümüştü. Geçerken ses çıkarmamak neredeyse imkânsızdı. Ağaçların arasından bakınca göl görünüyordu ama nereden başlayıp nerede bittiğini anlamak için çevresinde bir tur atmak gerekiyordu. Uzaktan bakınca şaşırtıcı derecede küçük duruyordu, çapı muhtemelen üç yüz elli metre bile yoktu. Şekil itibarıyla oldukça asimetrikti. Kenarlarına yer yer kayalar serpilmmişti. Kenarlarının yüksekliği, gölün şeklinden de anlaşılabilceği gibi, sürekli ve düzensiz dalgalara maruz kalmaktan farklı uzunluklardaydı.

Gölün çevresindeki ağaçlar çok çeşitliydi. Ne kadar ağaç olduğunu hesaplayamadım. İçinde daha filizlenmemiş olanlar vardı. Dalları nispeten gür olmayanlar, güzel bahar güneşini daha iyi alabiliyorlar, altlarında kalan çalılıkların

filizlenmesine vesile oluyorlardı. Menekşelerin cılız gölgesi ara ara görünüyordu.

Japon menekşeleri uyumuşa benziyordu. Bir Batılının yazdığı “Tanrısal bir fikir gibi” dizesi bu görüntüye bir türlü uymuyordu. Böyle düşünürken ayaklarım birden durdu. Tekrar hareket etmek isteyene kadar öylece kaldım. Ayaklarınız birden durduysa, oldukça uzun bir zaman boyunca kendinizi bir yerde dikilirken bulabilirsiniz ve bunu yapabilen insana şanslı denir. Bu Tokyo’da başınıza gelse, tren tarafından ezilirsiniz. Tren ezmezse de polisler kovalar. Şehir huzurlu insanların dilencilerle karıştırıldığı, yankesicilerle başa çıkan dedektiflere dolgun maaşların verildiği bir yerdir.

Otlardan yapılmış bir yastık gibi duran yere yavaşça oturdum. Burada beş, altı gün hiç hareket etmeden otursam bile kimse itiraz etmezdi. Doğaya duyduğum minnet burada gizliydi. Bir yandan, hayati durumlara karşı herhangi bir acıma ya da kahırlanma duygusu yoktu. Diğer taraftan kişiye özel muamele yapmıyordu. Bu dünyanın zengin ve güçlü İvasaki* veya Mitsui’sine** burun kıvıranlar çoktu. Oysa soğukkanlılıkla tüm zamanların hükümdarlık gücünü elinde tutan sadece doğa değil miydi? Doğanın meziyetleri bu gri dünyanın çok üstündeydi. Öyle ki tüm insanları eşit tutarak sonsuzlukta var oluyordu. Dünyadaki önemsiz şeylere dikkat çekip Timon’un*** kırgınlıklarına çanak tutmaktansa, resimlere modellik yapan orkideleri süslüyor, sümbül orkidelerini yüzlerce alana dikeyiyor ve sahne arkasına geçip tek

* Tam adı İvasaki Yatarou olan Japon finansör ve Mitsubishi’nin kurucusu. -çn

** Tam adı Mitsui Takatoşi. Mitsui şirketinin kurucusu. -çn

*** Yazar, William Shakespeare’in *Atinalı Timon* oyununa gönderme yapmaktadır. -çn

başına gündelik yaşamına devam ediyordu. Bu onun için çok daha iyi bir plandı. Ben bunu tarafsızlık ve bencil olmama hâli olarak görüyordum. Madem o kadar üstlerine titriyordu, günde binlerce hırsız öldürüp koca bir bahçeyi kaplayan çiçeklerini, onların ölü bedenlerinin üzerinde yetiştirseydi iyi olmaz mıydı?

Düşüncelerim gerçekliğin içine düşmüş, sıkıcı hâle gelmişti. Böyle ortaokul seviyesinde bir düşünceyle meşgul olmak için göle gelmemiştim. Kıyafetimin koluna sıkıştırdığım sigaramı çıkarıp kibritimi çaktım. Ellerimle kibritin sürttüğünü hissetmiş olmama rağmen ateş çıkmıyordu. Ancak sigaranın ucuna doğru tutup tekrar deneyince burnumdan duman çıkmaya başladı. Artık ciğerlerime dolduğunu hissedebiliyordum. Kibrit kısa otların içinde bir süre yağmur ejderhası gibi cılız bir duman çıkardıktan sonra hemen söndü. Yerimden kalkıp gölün kenarına kadar gittim. Otların gölün dibine doğru gittiği, bir adım daha atarsam ılık suyun içine çekilme ihtimalim olan yere kadar ilerledim ve orada durdum. Oturmuş, suya bakıyordum.

O kadar da derin görünmüyordu. Dibindeki ince, uzun otlar canlılık belirtisi göstermeden sallanıyordu. Bu durumu başka nasıl ifade edeceğimi bilemedim. Tepelerdeki pampas otları söz konusu olunca, rüzgârda nasıl salındıklarını biliyordum. Su yosunlarıysa onları çağırarak dalgaların merhametini bekliyorlardı. Kaç yıl beklerse beklesinler hareket edebilecek gibi durmayan, suyun dibinde hapis kalmış bu yosunlar, hareket etme ihtimalleri olan tüm şekillere giriyor; sabah akşam, bütün gün ve gece bekliyor, öldürdükleri yılları saplarının ucunda biriktiriyorlardı. Bütün bu zaman diliminde hareket edememişler ve gözleri açık gideceklerini bilerek yaşıyor gibiydiler.

Ayağa kalkıp otların arasından işe yarar iki tane taş aldım ve döndüm. Daha iyi olur diye düşündüğüm için önce birini tam önüme doğru attım. Çıkan iki baloncuk hemen kayboldu. Kayboldu, kayboldu diye içimden tekrar edip durdum. Suyun içine bakınca, üç köklü bir bitki kadar uzun su otunun ruhsuzca salındığını gördüm. Tam ne olduğunu seçmiştim ki bulanık suyun dibine saklandı. Tanrım...

Bu sefer taşı tereddütsüz bir şevkle gölün ortasına doğru fırlattım. Suya çarpma sesi gelmişti ama asla karşı cevap vermiyordu. Artık fırlatma isteğim kalmamıştı. Resim malzemelerimle şapkamı orada bırakıp sağa döndüm.

Biraz yokuş yukarı çıktım. Kafamın üstünde büyük bir ağaç duruyordu. Vücudum birden soğumaya başladı. Karşıdaki sahilin gölge yerlerinde kamelyalar açmıştı. Kamelya yaprakları fazla koyu yeşil olduğu için öğlen güneşe tutup baksan bile gösterişli durmuyorlardı. Özellikle bu kamelyalar kaya girintilerinde sessizce yaşıyor, önlerinde çiçekler yoksa fark edilmiyorlardı. Ah şu çiçekler! Bütün gün saymaya kalksam bile sayamayacağım kadar çoklardı. Yine de şöyle bir bakınca kesinlikle saymak isteyeceğim kadar hayat doluydular. Sadece hayat dolu kelimesi içlerindeki neşeyi anlatmaya yetmiyordu. Kamelya, birden alevleniyormuş gibi ışık saçan, birden hevesi kaçmış gibi solan, sonrasında da bir şekilde harika olmayı başaran bir çiçektir. Onun kadar insanı taklit eden başka bir çiçek yoktu. Ne zaman dağ girintilerindeki kamelya çiçeklerini görsem büyücü kadın aklıma geliyordu. Siyah gözleriyle insanları oltaya getiriyor, onlar fark edmeden tatlı kokan zehrini damarlarına doğru üflüyordu. Fark ettiklerinde artık çok geç oluyordu.

Karşı taraftaki kamelyalar görüş alanıma girince keşke

görmeseydim diye düşündüm. Kamelyaların rengi sadece kırmızı değildi. Göz kamaştıran şatafatının içinde kelimelerle tarif edilemeyecek bir karanlık taşıyordu. Yağmur esnasında hüznle solan armut çiçeklerinde sadece kedrin yankısı vardı. Soğukkanlılıkla parlayan ay ışığında çiçek elması ağaçları sadece büyülüydü. Kamelyanın karanlık çekiciliği ise tamamen farklıydı. Onun kıyafetine karanlık, zehir ve korku sinmişti. İçinde taşıdığı karanlığını yüzeye çıkararak ve her yere yayan bir kıyafetti bu. Üstelik insanları baştan çıkarmaya, bilhassa onları çağırma niyetli durmuyorlardı. Aniden açıyorlar, aniden kapanıyorlar, sonra döngüye baştan başlıyorlardı. Ölümlülerin gözlerinden uzak dağ girintilerinde huzurla yaşıyorlardı. Sadece bir an için görünüyorlardı, hepsi bu.

Gören insanlar onun çekiciliğine hiçbir surette karşı koyamıyordu. Bu çiçeğin rengi bilindik bir kırmızı değildi. Katledilen mahkûmların kanı kendiliğinden görüş alanına giriyormuş da yüreğine çöküyormuş gibi tuhaf bir kırmızıydı.

Kırmızı bir şeyin suya düştüğünü gördüm. Sessiz bahar anının içinde hareket eden şey sadece bir çiçektir. Çok geçmeden bir çiçek daha düştü. Kamelyalar düşerken asla yapraklarını dağıtmazlar, bütün olarak koparlar ve daldan aniden ayrıldıkları için bu durumdan etkilenmiyor gibidirler. Lakin düştükleri yer sanki zehirliydi. Bir tane daha düştü. Düştüğü sırada acaba gölün üstü kırmızı olur mu diye düşündüm. Çiçeklerin yüzdüğü yerler şimdiden kırmızı olmuş gibi hissediyordum. Ve bir tane daha düştü. Öyle sakın süzülüyordu ki toprağın üzerinde mi yoksa suyun üzerinde mi anlaşılmıyordu. Yine düştü. Acaba batıyorlar mı diye merak

ettim. Acaba suyun üstüne düşen kamelyalar yıllar geçtikçe renklerini kaybediyor, çürüyen bir çamura dönüşüyor ve nihayetinde batıyorlar mıydı? Binlerce yıl sonra belki bu yaşlı göl, insanların fark etmeyeceği bir zamanda üstüne düşen kamelyalarla dolacak ve kuruyup toprağa dönüşecekti. Yine kan kırmızısına boyanmış büyük bir tanesi, ölü bedenden ayrılan bir ruh gibi düştü. Sonra bir tanesi daha... Ve bir tanesi daha... Sonu yokmuşçasına düşüyorlardı.

Güzel bir kızın böyle bir yerde, su üstünde süzülmesini resmedersem nasıl olur diye düşünerek az önceki yere döndüm. Tekrar sigara içtim ve düşüncelere daldım. Nami'nin dün söylediği cümleler dalgalar hâlinde kafamda belirdi. Kalbim denizin üstüne kurulmuş payanda gibi çarpıyordu. Onun yüzünü kullanacaktım. Kamelyaların altında süzülürken üstüne sayısız kamelya düşecekti. Kamelyalar uzunca süre düşecekmiş, kız da uzunca süre suyun üstünde süzülecekmiş gibi resmetmek istiyordum ama aklımdakini kâğıda dökebilir miydim? Lessing'in *Laocoon*'unda... Her neyse, Lessing'in ne dediği kimin umurunda. Bir esasa dayansa da dayanmasa da önemli olan duygudur. Ancak insanları obje yaparak insanüstü bir duygu olan daimiliği ortaya çıkarmak kolay bir şey değildi.

Yüzü ilk sorunumdu. Onun yüzünü kullansam bile yüz ifadesini kullanmazdım. İstırabı yüzüne yansırsa her şey mahvolurdu. Diğer taraftan fazla huzur dolu görünmesi de aynı etkiyi yaratırdı. Başka bir yüz kullansam nasıl olurdu? Seçenekleri gözden geçirdim ama hiçbiri tam olarak istediğim gibi değildi. Nihayetinde Nami'nin yüzünün en iyisi olduğuna karar verdim. Yine de bir şeyler eksikti. Bunun farkındaydım ama neyin eksik olduğu belirsizdi. Bu yüzden

hayal gücümü kullanarak üzerinde gelişigüzel değişiklikler yapamazdım.

Biraz kıskançlık eklesen nasıl olur diye düşündüm, hayır, kıskançlık huzursuzluğu barındırırdı. Kin nasıl durur? Yok, kin aşırıya kaçmak olurdu. Öfke? Öfke de bütün ahengi bozardı. Peki pişmanlık? Pişmanlığın içinde baharın getirdiği melankoliyle şiirsellik olursa olabilirdi ama saf pişmanlık pek işe yaramazdı. Epey düşündükten sonra nihayet buldum. O kadar duygunun içinde şefkati unutmuştum. Şefkat, Tanrı'nın bilmediği bir duygu olmanın yanı sıra Tanrı'ya en yakın insani duygudur. Nami'nin yüzünde bu duygu birazcık bile belirmiyordu. İşte eksik olan yer burasıydı. Nami'nin çehresinde kısacık bir an şefkat duygusu belirdiğinde resmim tamamlanmış olacaktı. Ama bunu ne zaman görebilirdim bilmiyordum. Onun yüzünde genellikle insanlarla alay eden bir gülüş ve birini yendiğinde hissettiği zafer duygusu oluyordu. Bu büyük bir eksiklikti.

Ayak sesi geldi. Kafamda kurduğum taslak bozulmuştu. Elbise kolu dar bir kimono giyen bir erkek arkasında odunlarla otların arasından geçiyor, Kankaici'ye doğru gidiyordu. Yan taraftaki dağdan mı inerek geldi diye merak ettim.

“Güzel bir hava,” diye selam verdi, elinde bir havlu vardı. Belini biraz bükmesiyle kuşağına taktığı geniş ağızlı katana parlamıştı. Kırk yaşlarında, güçlü birine benziyordu. Onu sanki bir yerlerde görmüş gibiydim. Eski bir arkadaş gibi samimiydi.

“Sen de mi resim yapıyorsun?” Resim malzemelerim yanımda yerde duruyordu.

“Evet. Gölü çizmeye gelmiştim ama ıssız bir yermiş. Gelen giden yok.”

“Öyle. Gerçekten de dağ başı... Dağları geçerken o yağmurda fena ıslanmıştın. Eminim zorlu bir yolculuk olmuştur.”

“Ne? Yoksa sen... Çayevindeki sendin, değil mi?”

“Evet, o bendim. Gördüğün gibi odunları kesip kasabaya götürüyorum,” dedi Genbei. Odunları yere koyup üstüne oturdu ve sigara tabakasını çıkardı. Eski bir şeydi. Kaplamasının kâğıttan mı deriden mi olduğunu anlayamadım. Çakmağımı uzattım.

“Her gün o yolu git gel yapmak yorucu olmalı.”

“Artık değil, alıştım. Bir de her gün gitmiyorum. Üç günde bir, duruma göre dört günde bir gidiyorum.”

“Dört günde bir bile olsa gitmek isteyeceğimi sanmıyorum.”

Güldü. “Atıma merhamet ettiğim için dört günde bir gidiyorum.”

“Atın mutlu olmalı. Kendinden çok onu önemsiyorsun.”

“O kadar da değil...”

“Bu arada bu göl oldukça yaşlı duruyor. Uzun zamandır burada sanırım.”

“Çok uzun zamandan beri hem de.”

“Uzun zamandan beri derken ne kadar eskiden beri?”

“Çok eskiden beri...”

“Anlıyorum.”

“Şioda'nın kızı kendini burada boğduğundan beri var.”

“Şioda derken, şu kaplıcası olan Şioda mı?”

“Evet.”

“Şioda'nın kızı kendini mi boğdu? Ama şu an gayet iyi ve sağlıklı.”

“Nami değil. O daha önce yaşadı...”

“Hangi yıllarda yaşamış?”

“Oldukça eski yıllarda. İnan bana...”

“Eski yıllarda yaşayan bu kız neden kendini göle atmış?”

“Güzelmış. Tıpkı Nami gibi.”

“Sonra?”

“Bir gün bir rahip gelmiş.”

“Rahip derken keşişten mi bahsediyorsun?”

“Evet. Hani şu bambu flütü çalan keşiş... Şiodaların evinde kaldığı sırada, ki o zaman Şioda köy muhtarıydı, kız keşişi görmüş ve istersen adına karma de, ne olursa olsun onunla birlikte olmak istediğini söyleyip ağlamış.”

“Ağlamış mı? Düşündürücü...”

“Tabii köy muhtarı Şioda buna razı olmamış. Kızının bir keşişle evlenemeyeceğini söylemiş ve onu kovmuş.”

“Keşişi mi?”

“Evet. O sırada kız keşişin arkasından buraya kadar gelip şu karşıdaki çınar ağacının olduğu yerden kendini göle atmış. Büyük bir kıyamet kopmuş tabii. Bir de kendini attığı sırada elinde ayna olduğu söyleniyor. O yüzden ismi Kagami* Gölü olmuş.”

“Ondan önce de biri kendini atmıştı, değil mi?”

“Gerçekten de dehşet verici bir olaydı.”

“O ne zaman olmuştu?”

“Dediğim gibi çok eskiden. Sonra... Bu aramızda kalacak ama.”

“Nedir?”

“Bu Şioda ailesinde nesillerdir delilik var.”

“Nasıl yani?”

“Bir lanet. Son zamanlarda herkes Nami'nin biraz değiştiğini konuşuyor.”

* (Ja.) Ayna. -y/bn

“Öyle bir şey yoktur,” diyerek güldüm.

“Öyle mi dersin? Ama annesi kesinlikle biraz tuhaf...”

“Buralarda bir evde mi kalıyor?”

“Hayır, geçen sene öldü.”

“Anladım.” Sigaranın küllerinden yükselen cılız dumana doğru bakıp sustum. Genbei odunları tekrar sırtlandı.

Resim çizmek için gelmiş, ne çizeceğimi düşünmüş ve Genbei ile sohbet etmişim. Koca bir gün geçmiş ve bir sayfa bile çizememişim. Resim malzemelerimi buraya kadar taşımış olmama yazık olmuştu ama en azından bugün kafamda bir taslak kurmuşum. Şansıma karşımdaki manzara tam istediğim gibiydi. Onun hatırına birazcık da olsa çizmeliydim.

Bir kaya, gece mavisi rengiyle doğrudan gölün dibini yarararak çıkıyor, koyu suyun ileri geri büküldüğü köşelere, sarp kayalıkların olduğu sağ tarafa doğru gidiyordu. Bambular, örülen çitin üstünden sahile kadar açıklık bırakmayacak şekilde büyüyordu. Kayanın üstünde, kalınlığı üç kulaç olan büyük çınar ağacı sarmaşıkla kaplı gövdesini gelişigüzel kıvrımış, yarısından fazlası su yüzeyine doğru eğilmişti. Aynası göğsüne saplanan kız o kayanın üstünden mi atlamıştı acaba?

Tuvalimin önüne oturup resmin içinde yer alması gereken objeleri şöyle bir gözden geçirdim. Çınar ağacı, bambu, kaya ve su... Suyu nereye kadar çizeceğimi bilmiyordum. Kayanın yüksekliği üç metre kadar olsa gölgesi de o civarda olacaktı. Bambular sadece gölün kenarında durmayıp suyun içine kadar belli belirsiz ilerlemiş gibi duruyordu. Suyun dibi bu denli berraktı. Çınar ağacına gelince, kafamı kaldırıp bakınca gökyüzüne kadar uzanan bir yüksek-

liği olduğunu görebiliyordum. Gölgesi de ince ve uzundu. Ama gördüğüm hâliyle kesinlikle işime yaramazdı. Aslında objeleri bir kenara bırakıp gölgelerini çizmek daha zevkliydi. Su izip suyun içine gölgelendirme yapmak, sonra insanlara bunun aslında bir resim olduğunu söylemek onları şaşırtırdı. Ama sadece onları şaşırtmaya çalışmak sıkıcıydı. Resmin başarılı olduğunu fark etmeleri onları şaşırtmalıydı. Ne yapmalı? Gln yüzeyine bütün dikkatimle bakarken düşünüyordum.

Ne tuhaftır ki sadece gölgelerin üstünde durmak bir resmi anlamaya yetmez. Asıl objelerle gölgeleri karşılaştırıp nasıl bir düzenlemeyle izildiklerine bakmak gerek.

Suyun üstünden gözlerimi ayırdım ve yukarı doğru baktım. Kayalığı gölgesinden itibaren sahille birleştiği yere kadar izledim. Birleştikleri yerden adım adım suyun üstüne doğru çıkıyordu. Işığın ığlık gibi yayıldığı yerden dalgacıkların oluşturduğu deseni dikkatle izleyerek yavaş yavaş tırmanmaya başladım. Nihayet tepeye ulaştığımda artık düzensizce yığılmış tepeleri görebiliyordum. O esnada hayranlık içinde, bir yılanın bir kurbağayı yakalaması gibi dondum kaldım, fırçam elimden düştü.

Yeşil dalların arasından geçen akşam güneşini arkama aldım ve akşam karanlığıyla gece mavisine bürünen heybetli tepeleri çizmeye başladım. Çizim yaptığım sırada gzalicilikle örülmüş bir kızın yüzünü... Elma çiçeklerinin orada, ben uyurken odama geldiği illzyonuyla, düğünde giydiği kimonuyla, kaplıcadaki hâliyle beni şaşırtan o yüzü gördüm. Gözlerim solgun yüzüne mıhlanmış, başka tarafa bakamıyorlardı. Nami de yüksek bir kayanın üstünde hiç kımıldamadan öylece duruyordu. Tam o an...

Hiç düşünmeden ayağa kalktım. Hızlıca diğer tarafa döndü. Kuşağının arasında kamelya gibi duran kırmızı bir şey vardı. Kuşağından sıyrılarak uçup gidecek diye düşündüğüm sırada çoktan aşağı düşmüştü. Akşam güneşi dalların arasından geçiyor, çınar ağacının gövdesini loş ışıkla boyuyordu. Bambular iyiden iyiye koyulaşıyordu.

Beni yine şaşırtmayı başarmıştı.

XI

Dağ patikasının puslu havasında ürkekçe yürüyordum. Kankaici'nin taşlı merdivenlerini tırmanırken içimden:

Babar yıldızlarını sayıyorum,

Bir, iki, üç...

diye yazmak geldi. Keşişle buluşmak gibi planım yoktu. Onunla çene çalmak da istemiyordum. Öylesine hava almaya çıkmış, ayaklarımın beni sürüklemesine izin vermiştim. Derken birden kendimi bu taş basamakların önünde buldum. Bir süre “keskin kokulu yiyecek ve içki sokulamaz” yazan taş dokunarak oturmuş, sonra aniden mutlu hissedip kendimi basamaklara doğru atıvermiştim.

Tristram Shandy adlı romanında yazar, “Bu roman kadar Tanrı'nın hislerini kâğıda dökabilen başka bir roman daha yoktur,” demiş ve ilk cümlelerin kendi kendine oluştuğunu söylemişti. Sonrası için Tanrı'ya sessizce dua etmiş ve kalemin peşinden gitmeyi seçmişti. Yazan kişi kendisiydi ama yazdığı şey Tanrı ile alakalıydı. Bu sebeple sorumluluk onda değil gibiydi. Benim yürüyüşüm de bu düşünceyle bezeli ve sorumluluktan uzaktı. Tanrı'ya dua etmemem de bir başka

sorumsuzluğumdu. Sterne, sorumluluklarından kaçtığı zaman Tanrı'yı suçlarmış. Ben de suçu atabileceğim bir Tanrım olmadığı için hendeklerin içine atıyordum.

Tapınak basamaklarından çıkarken güç sarf etmem gerekiyordu, aslında bu tırmanış için özel bir çaba harcamam gerekirse hemen vazgeçebilirdim. Bir basamak çıkıp bir süre duraklayınca huzurla doldum ve bir sonraki basamağı da çıktım. İkinci basamağa çıktığımda şiir yazasım geldi. Sessizce kendi gölgene bakarken üçüncü basamağın köşesinde kesintiye uğruyor olması garipti. Bu gariplik bir sonraki basamağa çıkmama vesile oldu. Gökyüzüne baktım, uyku sersemi yüzünde küçük bir yıldız sık sık göz kırpyordu. Buna bir dize yazılır diye düşünerek bir basamak daha çıktım. Böylelikle yukarıya kadar gelmişim.

Son basamakta yıllar önce Kamakura'ya geldiğim ve bölgedeki beş ünlü tapınağı gezerken –Engakuci Tapınağı'nda mıydı?– tıpkı buna benzer bir taş merdivenden yavaş yavaş çıkarken içeriden sarı kasaya* giymiş, kel bir keşişin çıktığı geldi aklıma. Ben merdivenlerde çıkarken o iniyordu. Tam yanından geçerken keşiş sert bir sesle nereye gittiğimi sormuştu.

“Sadece etrafa şöyle bir bakacaktım,” demiştim basamakta durup. Keşiş anında, “Etrafta bakacak bir şey yok,” demiş ve hızla merdivenlerden inmeye devam etmişti. Bu aşırıya kaçan cevap karşısında biraz canım sıkılmıştı. Hâlâ basamakta dikili duruyordum. Keşişe dönüp bakınca kel kafasının bir oraya bir buraya sallandığını görmüştüm. Derken sedir ağaçlarının arasında gözden kaybolmuştu. O bir kere bile arkasını dönüp bakmamıştı. Keşişler ilginçti. Bir de

* Keşişlerin giydiği bir kıyafet. –çn

enerjikler diye düşünerek yavaşça kapıdan içeri girdim. Geniş kuride* de ana bölümde de in cin top oynuyordu. İnsan gölgesinden eser yoktu. O an yürekten mutlu hissetmiştim. Dünyada böyle nükteli konuşan insanlar vardı ve sözlerinde insanlara nasıl muamele ettikleri yatıyordu. Böyle düşününce nedense keyiflenmiştim. Zen kelimesinin z'sini bile hâlâ bilmiyordum. Tek hoşuma giden, kel keşişin cümlesiydi.

Bu dünya ısrarcı, zehirli, yaygaracı ve her şeyden önce arsız insanlarla dolu. Özellikle bazılarının bu dünyaya ne yapmaya geldiği anlaşılıyor. Üstelik bu sadece yüzlerine bakarak ulaştığım bir sonuç değildi. Çoğu sadece yer kaplıyor. Bu geçici dünyadaki alanların çoğunu alıyor ve bunu müthiş bir itibar gibi sunuyorlar. Beş yıl, belki on yıl, insanların peşine dedektif takip kaç kere gaz çıkardıklarının çetlesini tutuyor ve buna hayat diyorlar. Buradan da cesaret alarak karşına geçip, “Sen şu kadar yılda bu kadar gaz çıkardın!” diye umurunuzda olmayan şeyler hakkında konuşabiliyorlar. Yüzünüze söylemektense, ki bunu da yapabilirler, arkanızdan kaç kere gaz çıkardığınızı konuştukları da oluyor. “Yeter,” diye söylenmeniz sadece daha çok söylenmelerine neden oluyor. “Peki,” dersanız daha ısrarcı oluyorlar. “Anlamadım,” dersanız saymaya devam ediyorlar ve buna hayata uyum sağlama stratejisi diyorlar. Bu strateji insanların kolayına geliyor. Sadece susman ve ona uyman yeterli. İnsanlara engel teşkil edecek stratejileri yumuşatmalarıysa görgüdüdü. Engel olmazsa strateji de olmaz diyebilirsiniz ama o durumda sizin de hesaba dâhil olmanız gerekirdi. Ve

* Zen manastırının mutfağı. Eskiden yalnızca evsizler ve misafirleri için yemek hazırlanan bir mutfak olmasına karşın günümüzde manastırın tamamı için mutfak ve idari ofis olarak kullanılıyor. -çn

öyle olursa Japonya da talihinden yoksun kalırdı, değil mi?

Böyle güzel bir bahar akşamında aklından bunları geçirmediyen yürüyenler ne kadar da soylular. Onlara zevk veren şeyleri bulup hayat amacı yapıyorlar. Zevk almamaya başladıklarında, zevk almama hâli de hayat amaçları oluyor. Bir dize yazarlarsa, yazdıkları yerde bir amaç yatıyor. Bir dize yazamazlarsa, yazamadıkları yerde bir amaç yatıyor. Dahası kimseye rahatsızlık vermiyorlar. Hakiki amaçları bu. Gaz hesabına girişmek saldırı amacı taşıyorken, gaz çıkarmak mazur görülebilir bir savunma amacı taşıyor. Bu şekilde taş basamakları çıkmam da kaderciliğe sığınmak aslında.

Bahar yıldızlarını sayıyorum,

Bir, iki, üç...

dizeleri kafamda oluştuğu sırada merdivenleri çıkıyordum. O sırada belli belirsiz ışıldayan deniz tıpkı bir kuşak gibi görünüyordu. Sonra da içeri girmiştım işte. Dizelere rötuş verme hevesim kaçmıştı. Şimdiki amacım da ondan kaçmaktı.

Taş döşeli kuriye giden yol sağ tarafta kalıyor, yol yukarı doğru çıktıkça açelya tepeliklerinin oluşturduğu çit görünüyordu. Çitin karşısı mezarlık olmalıydı. Sol taraf ana salona çıkıyordu. Kiremitler yukarıda hafifçe parlıyorlardı. Milyonlarca kiremide milyonlarca ay eşlik ediyormuş gibi duruyordu. Bu arada bir yerde güvercinler ısrarla ötüyordu. Çatının altında veya ona yakın bir yerde yaşıyorlar diye düşündüm. Hayal mi görüyordum bilmiyordum ama saçığın o taraflarda küçük beyaz noktacıklar görüyordum. Hoş, dışkı da olabilirlerdi.

Yağmur damlalarının çatıdan damladığı yerde tuhaf gölgeler çizgi hâlinde sıralanmıştı. Ağaca benzemiyorlardı.

Ot da olamazlardı. Bana çağrıştırdığı şeyden yola çıkarsam aklıma, İwasa Matabei tarafından çizilmiş *Şeytan'ın Duası* adlı eser gelmişti. Yalnız bu şeytanlar dua etmekten ziyade dans ediyor gibiydi. Ana salonun başından sonuna kadar çizgiler hâlinde sıralanmış, dans ediyorlar, gölgeleri de onları aynı şekilde taklit ediyordu. Ay ışığı tarafından ayartılmış olmalıydı. Sanki zillerini, tokmaklarını ve tapınağa katkı sağlayan insanların adlarının yazılı olduğu listeyi bir kenara bırakmışlar ve davetin ardından hemen tapınağa dans etmeye gelmişlerdi.

Aslında yakından bakınca sadece uzunlukları üç metre kadar olan büyük kaktüslerden ibaretlerdi. Su kabağı boyutlarında yeşil salatalıklar, bambu kaşığı gibi belli bir kalıba sokulmuş da sap kısımları aşağıdan yukarı üst üste eklenerek çıkıyor gibi duruyordu. O dikenlerden ne kadar olursa en tepeye ulaşılır, bir fikrim yoktu. Sanki tam da bu gece saçağın hizasını geçecek ve kiremitlerin üstüne kadar çıkacak gibi bir hâlleri vardı. Dikenlerinin aniden pat diye bir yerlerden koşup geldiğine şüphe yoktu. Düşünülenin aksine eskiler yenilerini doğurmuyor, küçükler zamanla büyüyordu. Aralarındaki devamlılık olağandışıydı. Böyle olağandışı bir ağaç daha yoktu, dahası umursamazlardı. Bodhidharma'nın Çin'e gelişinin arkasında yatan neden sorulunca keşiş bahçedeki meşe ağacını göstermiş. Aynı soruya ben cevap verseydim hiç tereddüt etmeden ay ışığının altındaki bu kaktüsleri gösterirdim.

Bir süre önce Chao Buzhi'nin gezi günlüğünü okumuştum ve şu kısmı hâlâ aklımdaydı:

“Eylül ayıydı. Gökyüzü dipsiz, çiy taneleri heybetli, dağlar amaçsız, ay ışığı parlaktı. Kafamı kaldırıp yukarı bakınca

yıldızlarla göz göze geldim. Hepsi ışıltı ışıltıydı. Sanki ezkaza insanların üstünde duruyor gibi bir hâlleri vardı. Pencere kenarındaki onlarca bambu, nezaketi elden bırakmadan hışırdıyordu. Bambuların arasından çıkan erik ağaçlarıyla palmyeler yabancı bir cadıyı andırıyordu. İki üç kişi birbirimize baktık. Zindelikten uyku tutmuyordu. Şafağın sökmesiyle yerimizden ayrıldık.”

Tekrar ağzımın içinde aynı kısmı şöyle bir geveleyince birden gülme tuttu. Bu kaktüsler de zamana ve duruma bağlı olarak beni zinde tutmuş, sanki beni görür görmez boylarını kısaltmışlardı. Bir de dikenlerine dokununca rahatsız olmuşlar gibi hemen batıyorlardı.

Taş döşemeleri geçip sola dönünce kuriye çıktım. Önünde büyük bir mulan manolyası ağacı vardı. Tek başına ön tarafın çoğunluğunu kaplıyordu. Yüksekliği kurinin çatısını geçiyordu. Başımın üstünde dalları vardı. Tepelerinde ay duruyordu. Normalde dalların sık olduğu bir ağacın altından ay görünmezdi. Hele çiçekleri varsa manzara iyice belirsizleşirdi ama bu ağacın dalları ne kadar sık olursa olsun aralarında hep bir boşluk olurdu. Altında duran insanın gözlerini yoracak kadar düzensiz değildi ince dalları. Hele çiçekleri gözalcıydı. Uzaktan bakınca bile ayırt edilebiliyordu. Çiçeklerin nerede topladıkları, hangi dala kadar açtıkları anlaşılıyordu. Buna rağmen, bakınca çiçekler seçiliyordu ve aralarından soluk mavi gökyüzü kendini belli ediyordu. Renkleri pek tabii kar beyaz değildi. Fazla beyazlık soğuk bir hava veriyordu. Soluk beyazsa özellikle dikkatleri üstüne çekme konusunda yetenekliydi. Ama bu çiçeklerin rengi soluk beyaz da değildi. Kar beyazından bilhassa kaçıyorlardı. Sıcak, soluk sarıya çalan

bir mütevazılıkları vardı. Taş döşemenin üstünde durmuş, kafamı kaldırmıştım. Bu uysal çiçeklerin kurinin üstünde nasıl da yayıldıklarına baktım. Bir tane bile yaprak yoktu. Gördüğüm şey sadece çiçeklerdi.

Çiçeklerden oluşan gökyüzü...

diye bir dize yazdım. Bir yerlerde güvercinler naifçe, sakince ötüyordu.

İçeri girdim. Kuri açıktı. Galiba bu diyarda hırsız yoktu ve köpekler de hiç havlamıyordu.

“Pardon,” dedim içeri girerek. Hiç ses yoktu.

“Affedersiniz,” dedim tekrar. Güvercinlerin sesi duyuluyordu.

“Affedersiniz!” Bu sefer yüksek sesle bağırdım.

“Oooo...” Uzaktan bir cevap geldi. Birinin evine gittiğimde daha önce hiç böyle bir cevap duymamıştım. Kısa bir süre sonra ayak sesleri koridordan duyulur oldu. Lambanın gölgesi paravanın karşına vuruyordu. Derken genç bir keşiş belirdi. Ryounen’di bu.

“Keşiş burada mı?” diye sordum.

“Evet. Ne vardı?”

“Kaplıcadaki ressamın geldi der misin?”

“Ressam mı? Buyur, içeri gel.”

“Haber vermemen sorun olmaz mı?”

“Olmaz.”

Ayakkabılarımı çıkarıp yukarı çıktım.

“Pek adabımuaşeret bilmeyen bir ressamısın.”

“Neden öyle dedin?”

“Ayakkabılarını yan yana duracak şekilde koymalısın. Şuraya bak,” dedi lambayı göstererek. Siyah bir kolonun tam ortasında bir buçuk metre kadar yüksekliği olan bir

lamba vardı. Dışı kâğıtla kaplıydı. Yarısi dört parçaya ayrılmış, üstüne bir şey yazılmıştı.

“Bak, oku. Ayaklarına bak yazıyor.”

“Görüyorum,” dedim getalarımı* düzeltirken. Keşişin odası koridoru doğrudan geçince ana salonun yanında kalıyordu. Ryounen kapıyı dikkatlice açtı ve reverans yaparak:

“Affedersiniz, Şioda’dan bir ressam geldi,” dedi. Ses tonunda büyük bir mahcubiyet vardı. Açıkçası biraz tuhaf hissetmiştim.

“Öyle mi? İçeri girsin.”

Birlikte içeri girdik. Oda çok küçüktü. İçerideki irori yanıyor, üstündeki demir çaydanlık ötüyordu. Keşiş ise karşı tarafta okuma yapıyordu.

“İçeri geç.” Gözlüğünü çıkardı ve kitabı yanına koydu.

“Ryounen. Ryouneen!”

“Ev-e-e-t?”

“Misafirimiz için minder getir.”

“Tamaaaaaam.” Ryounen’in sesi uzaklaşıyordu.

“Nihayet gelebildin. Sıkıldın, değil mi?” diye sordu keşiş.

“Ay ışığı güzel olduğu için dolaşmaya çıkmıştım. Buraya da uğrayayım dedim.”

Keşiş, “Ay ışığı güzel, değil mi?” derken pencerenin sürgüsünü açtı. İki taş basamak ve bir çınar ağacı dışında görünen bir şey yoktu. Bahçenin karşı tarafı uçurumdu. Aşağısında ay ışığıyla anbean görünen bir deniz vardı. İnsanın ruhunu zenginleştiriyordu. Balıkları cezbetmek için kullanılan ışıklar bir orada bir burada yanıp sönüyor, uzaklaştıkça gökyüzüne karışıp yıldızla dönüşüyorlardı.

* Takunyayla parmak arası terliğe benzeyen bir Japon sandaleti. -çn

“Manzara güzelmiş. Sürgüyü kapalı tutmanız manzara-ya yazık etmiyor mu?”

“Öyle. Ama her akşam görürüm.”

“Bu manzarayı her akşam görseniz de etkileyciliğini yitirmez. Ben olsam her gece uyumadan önce izlerdim.”

“Sen ressam olduğun için o. Ben biraz daha farklıyım,” diyerek güldü.

“Siz de güzel diye düşündüğünüz sırada ressamsınız, keşiş.”

“Sanırım öyle. Ben de darumanın resmini çizebilirim aslında. Şurada asılı bir tanesi var... Bu resmi eski keşiş yapmıştı. Hoş, değil mi?”

Resim küçük bir nişte asılıydı ve tam bir felaketti. Sadece basit değildi. Zayıf taraflarının kapatılması için en ufak bir çaba gösterilmemişti. Amatörceydi. Bunu yapan kişi de büyük ihtimalle hiçbir şeyi umursamıyordu.

“Amatörce bir resim... Değil mi?”

“Benim resimlerim de böyle. Ressamın tarzını ortaya çıkarması yeterli...”

“Yetenekli ama dünyevi olmaktan iyidir.”

Keşiş gülerek, “Yine de öveyim diyorsun yani. Bu arada, son zamanlarda ressamlar arasında doktora yapan var mı?”

“Tabii ki yok.”

“Öyle mi? Geçenlerde doktora yapan biriyle tanıştım.”

“Gerçekten mi?”

“Evet. İyi, değil mi?”

“Eh, öyle.”

“Ressamlar için doktora güzel bir şey. Neden yapan yok acaba?”

“Öyle olsaydı doktora yapan keşişler de çok olurdu, değil mi?”

“Olabilir. Adı neydi unuttum. Şuralarda kartı olacaktı...”

“Nerede tanıştınız? Tokyo’da mı?”

“Yok, burada. Tokyo’ya yirmi yıldır gitmiyorum. Gerçi şimdilerde trenle ulaşım sağlamışlar. Biraz binesim var aslında. Neye benziyor görmek için.”

“Sıkıcı bir şey... Gürültülü.”

“Öyle mi? Herkesin kendi çöplüğü vardır sonuçta. Benim gibi kırsalda yaşayan biri zorlanabilir.”

“Zorlanmazsınız. Sadece sıkıcı.”

“Öyle mi?”

Demlikten buharlar çıkıyordu. Keşiş dolaptan fincan çıkardı ve çay doldurdu.

“Çay biraz kötü... Şioda’nın çayı gibi değil.”

“Lezzetli görünüyor.”

“Yani senin şimdi sürekli oradan oraya gezmen resim yapabilmek için mi?”

“Evet. Resim malzemelerimi yanımda taşıyorum ama çizmesem de olur.”

“Fazla ciddiye alarak yapmıyorsun o zaman?”

“Öyle de diyebilirim. Kendi çıkardığım gazların sayılmasını istemiyorum.”

Tahmin ettiğim gibi keşiş dediğimden pek bir şey anlamamıştı.

“Gazların sayılması mı?”

“Tokyo’da uzun süre kalırsanız gazlarınız sayılıyor.”

“Neden?”

“Sadece o olsa iyi ama...” dedim gülererek. “İnsanların gazlarını analiz ediyorlar ve kış deliklerine kadar bakıyorlar. Üç köşeli mi dört köşeli mi öğreniyorlar.”

“Anladım, sağlıkçılardan bahsediyorsun.”

“Sağlıkçılar değil. Dedektiflerden bahsediyorum.”

“Dedektif mi? O zaman polisler mi işin içinde? İyi de bu polisin ne işine yarayacakmış? Yapılması zorunlu mu?”

“Ressamlar için değil.”

“O zaman benim için de değildir. Bir suça karışmışlığım da yok.”

“Sanırım öyle.”

“Eğer suçlu değilsen ne kadar polis gelirse gelsin fark etmez. Kötü bir şey yapmamışsan zorunlu olmaman gerek.”

“Sadece gazla bunu anlayamazlar.”

“Ben genç bir keşişken o zamanki başkeşiş şöyle demişti: İnsanlar Tokyo'nun orta yerinde iç organları dışarı çıkmış bir hâlde olup da utanmıyormuş gibi yapmazlarsa bir şeyler öğrenebilirler. Sen de o raddeye gelene kadar aynısını yapabilirsin. O zaman seyahate çıkmaya gerek kalmaz.”

“Gerçek bir ressam olabilirim o raddeye her zaman gelebilirim.”

“O zaman gerçek bir ressam olmalısın.”

“Gazlarımı sayarlarsa olamam.”

Keşiş kahkaha attı. “Senin kaldığın şu evin kızı, Nami. Evlenip yürütemeyince, yani tekrar buraya döndükten sonra bir sürü şeyi merak eder oldu. Budizm ile ilgili sorular sormaya geldi hep. Şimdilerde çok şey biliyor. Ona bir bakarsan anlarsın. Omuzlarının üstünde işleyen bir kafa taşıyor.”

“Sıradan biri olmadığını anlamıştım.”

“Değildir. Keskin bir yapısı var. Burada benden eğitim alan Taian adında bir keşiş, Nami sayesinde tahrik edici önemli dersler alarak kaderiyle yüzleşti. Şimdi aydınlanmış bir bilgin.”

Sessiz bahçeye çınar ağaçlarının gölgesi düşüyor, uzak-taki deniz bazen gökyüzündeki ışıklara cevap veriyormuş gibi, bazen de vermiyormuş gibi belli belirsiz bir ışıldıyor bir karanlığa boğuluyordu. Balıkların peşine düşmüş ışıklar da ara ara göz kırpıyordu.

“Çınar ağacına bak.”

“Güzel.”

“Sadece güzel mi?”

“Evet.”

“Güzel olmasının yanı sıra esen rüzgârı da dert etmiyor.”

Kalan çayı da içip tabağının üstüne koydum ve kalktım.

“Seni kapıya kadar geçirelim. Ryouneen! Misafirimiz dönüyor.”

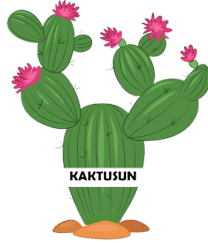
Kuriden çıkınca kuşların ötüşünü duydum.

“Güvercin kadar tatlı bir canlı yok. Ellerimi çırpınca hepsi buraya uçuyor. Göstereyim mi?”

Ay iyiden iyiye aydınlanmıştı. Manolya ağacının dalları çiçeklerini gökyüzünün mahzenine kadar taşıyordu. Bulutsuz bahar akşamının ortasında keşiş aniden ellerini birbirine vurdu. Ses rüzgârın içinde kayboldu. Bir güvercin bile görünmemişti.

“Gelmiyorlar mı? Geleceklerini düşünmüştüm.” Ryouneen alaylı şekilde gülümseyerek yüzüme baktı. Keşiş güvercinlerin gözlerinin gece de gördüğünü düşünüyor gibiydi. Ne hoş bir saflık...

Kapının önünde ayrıldık. Arkamı dönüp bakınca büyük bir yuvarlak gölgeyle küçük bir yuvarlak gölgenin taş yola yansıdığını gördüm. Bir süre sonra kuri yolunda gözden kaybolmuşlardı.

XII

Oscar Wilde'ın, İsa'nın yaşama yaklaşımının, bir sanatçının hareketlerini fevkalade tamamladığını iddia ettiğini hatırlıyorum. İsa hakkında pek bir şey bilmiyorum ama şüphesiz Kankaici'nin keşişi gibi iyi bir mertebeye ve niteliklere sahipti. Tabii bu keşişin zevk sahibi olduğu anlamına gelmiyordu veya içinde bulunduğu dönem onun vasıtasıyla çağ atlamış değildi. Sonuçta, adına resim denilmesini hak etmeyen bir Bodhidharma çizimini duvarına asacak ve ne kadar da hoş diyerek gururlanacak biriydi. Ressamların doktorası olmasını hoş buluyordu. Güvercinlerin gözlerinin gece de göreceğini düşünüyordu ve tüm bunlara rağmen bir sanatçıydı. Kalbi uçsuz bucaksız bir arazi gibiydi. Tembel değildi. Her yere gider, yaratıcılığını özgürce kullanırdı. Geçmişten bugüne kendini küçültecek tek bir şey yapmamıştı. Eğer aklına tek bir hobi hakkında bilgi aktarmak mümkün olsaydı, gideceği yere uyum sağlamayı –diğer bir deyişle asimile olmayı– ve sıradan bir günde dahi harika bir sanatçı olarak var olabilmeyi seçerdi sanırım.

Benim gibi, dedektifler tarafından gazları sayılırken bir

ressam olması zordu. Belki şövaleye bakabilir, paleti elimde tutabilirdim ama ressam olamazdım. Sadece bu dağ köyü gibi, adını bile bilmediğim bir yerde, bir buçuk metrelik ince bedenim baharın koyulaşan renkleriyle tamamen karışmışken gerçekten sanatsal bir zihin yapısına ulaşabilirdim. Adım attığın an güzellik dünyası sana aittir artık, böylece ilk defa gerçek bir ressamda olması gereken hâl ve tavırlar için kendimi baştan yaratabilecektim.

Tuvale fırça darbeleri savurmasam da ben üst seviyede bir ressamdım. Teknikte Michelangelo'ya yetenekte Raphael'e ulaşmamıştım ama sanatçı kimliğim geçmiş ve şimdiki zamanın üstatlarıyla ilerlemiş, en azından kendini küçük düşürmemişti. Bu kaplıcaya geldiğimden beri tek bir resim bile çizmemiştim hatta boya kutumu aklıma estiği için buraya kadar getirmiş gibiydim. Belki insanlar bu mu ressam diye arkamdan gülerdi. Ancak ne kadar gülerlerse gülsünler, şu anki ben gerçek bir ressamdım, zarafet sahibi bir ressam. Bu sınıra ulaşmak için herkes tarafından bilinen bir tablo yapmaya gerek yok. Ama böyle bir tablo yapmış her ressam kesinlikle bu sınıra ulaşmak zorunda.

Kahvaltımı bitirmiş sigaramı içerken daldığım düşünceler sanki aşırıya kaçmıştı. Güneş sislerin arasından sıyrılmış, tepeye çıkıyordu. Sürgüyü açtım ve manzaranın arkasında kalan dağa baktım. Yeşil ağaçlar muhteşem bir zariflikle sallanıyor, benzersiz bir ışık saçıyordu.

Her zaman atmosfer, obje ve renk arasındaki ilişkinin evren üzerinde en fazla ilgi gören araştırmalardan biri olduğunu düşünürdüm. Atmosferi çizmek için rengi mi yoksa objeyi mi ön planda tutacağım? Atmosferi ön planda tutarak renklerle objeleri bir desen yapar gibi dokuyacak mıyım

yoksa? Resim denilen şeyde ufak bir dokunuş türlü durumları ortaya çıkarır. Bu durumlar tabii olarak ressamın kendi zevkine göre farklılıklar gösterir. Ancak zamanla mekân söz konusu olunca sınırlamalar kendiliğinden geliyor. İngilizlerin çizdiği manzara resimlerinde bir tane bile aydınlık obje yoktur. Aydınlığı sevmiyor olabilirler ama sevseler bile İngiltere havası söz konusu olunca bunu başaramazlardı.

İngiliz de olsa Frederick Goodall'ın renk ahengi bütünüyle farklıydı. Öyle olmalıydı. İngiliz olmasına rağmen tek bir İngiltere manzarası çizmemiştir. Onun istediği temalar ülkesinde yoktu. İngiltere'ye kıyasla gökyüzü şeffaflığının oldukça ağır bastığı Mısır ve İran manzaralarını tercih ediyordu. Bu yüzden çizdiği resimleri ilk kez görenler şaşırırdı. Böyle aydınlık renkleri kullanabilen biri İngiliz mi acaba, diye düşündürecek kadar iyiydi.

Kişisel tercihlere tabii ki müdahale edilemez ancak Japonya manzarası çizilecekse, bizler Japon karakteristik özelliği taşıyan bir gökyüzüyle ona uygun renkler kullanmak zorundayız. Fransız resimlerinin harika olduğunu söyleyip aynı renklerle Japonya manzarası çizerek, "İşte karşınızda Japonya," diyemeyiz. Keza kendini doğaya atmak, gece gündüz değişen atmosferi incelemek ve renklerin idrakine vardığın an derhâl tabureni alıp çizmek için uçmak zorundasın. Renkler anbean hareket ederler. Bir kere şansını kaçırsan aynı rengi kolaylıkla göremezsin.

Şu an baktığım dağın yakınlarında buralarda kolay kolay görülmeyecek türden bir renk cümbüşü vardı. Buraya kadar gelmişken bunu kaçırmak pişmanlık verici olurdu. Biraz kâğıda aktarmak istedim.

Sürgüyü tamamen açıp veranda benzeri yere çıktım.

Karşı tarafımda –yine ikinci kattı– Nami sürgüye yaslanmış, ayakta duruyordu. Çenesi boynunu kapatıyor, yüzü sadece profilden görünüyordu. Selam vermeyi düşündüğüm anda sağ elini bir şey savurur gibi hareket ettirdi. Sol eli hâlâ aşağıya doğru sallanır hâldeydi. Bir şey mi parlıyordu? Işıltının göğsünde iki üç kere dolanmasıyla tık diye bir ses geldi ve ışılta hemen ortadan kayboldu. Sol elinde hançer vardı. Silueti birden sürgünün gölgesinde kayboldu. Sanki sabahın erken saatlerinde kabuki gösterisi izlemişim gibi bir duyguya kapıldım.

Binadan çıktım. Kapıdan çıkıp sola dönünce hemen beliren sarp yol sessizdi. Bülbüller orada burada ötüyordu. Sol tarafım hafif eğimli bir vadiye çıkıyordu. Mandalinalar büyümüşe benziyordu. Sağımda iki küçük tepe sıralanmıştı. Oralarda da muhtemelen mandalinalar vardı. Kaç yıl önceydi... Buraya bir kere gelmişim. Gerçi hangi yıldır hatırlayamadım. Soğuk bir aralık ayıydı. O zaman bütün bir dağın mandalinalarla kaplı olduğunu ilk defa görmüştüm. Mandalina satıcısına bir dal almak istediğimi söylediğimde bana istediğim kadar alabileceğimi söylemişti. Sonra da ağacın üstünde tuhaf melodili bir şarkı mırıldanmaya başlamıştı. Oysa Tokyo'da mandalina kabuğu almaya bile aktara gittiğimizi anımsadım. Gece olunca, sık tekrarlanan silah sesleri duymuştum. Bu ne diye sorduğumda satıcı avcılarının ördek avında olduklarını söylemişti. Tabii o zamanlar Nami'nin varlığından hiç haberim yoktu.

Eğer onu oyuncu yapsalardı, eminim olağanüstü oynardı. Sıradan oyuncular sahneye çıkınca en iyi performanslarını sergilemeye çalışıyorlardı. Nami ise evin içinde dahi bir oyunun içindeydi. Dahası bunun farkında değildi. Her şey

kendiliğinden geliyordu. Buna varoluşun estetiği mi deniyordu acaba? Onun sayesinde resim çalışmalarım da hayli ilerlemiştim.

Eğer jestlerine bir oyunun içinde olduğunu farz ederek bakmazsam, kendimi kötü hisseder, bir gün bile kalmaya katlanamazdım. Adına yükümlülük mü hisler mi denir bilmiyorum, standart kalıpları arkama alarak sıradan yazarların bakış açısıyla onu inceleydim, etkisi epey kuvvetli olur ve hemen ondan rahatsız olurdu. Gerçek dünyada onunla aramızda bir tür gönül ilişkisi olsaydı, sanırım acımı tarif etmek için kelimeler kifayetsiz kalırdı. Ancak seyahatimin amacı dünyevilikten ayrılmak ve sonuna kadar ressam olmak için uğraşmak üzerine kuruluydu. Bu yüzden gördüğüm her şeyi ve herkesi resim çerçevesinde değerlendirmek zorundaydım. Noh, tiyatro veya şarkı içerisinde geçen bir karaktermiş gibi görmeliydim.

Bu kararlılığımın perdesinden ona bakmıştım. Ve onu görünce... O, şimdiye kadar gördüğüm kızlar içinde en güzel jestlere sahip olardı. Güzel bir oyun sergileme amacı olmamasına karşın, jestleri gerçek oyuncularinkinden bile daha güzeldi.

Böyle düşündüğüm için yanlış anlaşılmak istemiyordum. Toplumun bir ferdi olarak yetersiz demek istemiştim. Böyle değerlendirilmesi en büyük kabalık olurdu. İyilik yapmak zordu. Erdemi yerine getirmek güçtü. Sebati korumak pahalıydı. Ahlak için hayatını vereneysel yazıktı. Bunları yapmak her millettten insan için sancılıydı. Bu sancıya meydan okumak için, onu fethedecek mutluluğun bir yerlerde gizlenmesi gerekti. Resim, şiir, hatta tiyatro... Onlar bu sancının içini dolduran mutluluk hissini diğer

adlarıydı. Bu zevkin idrakiyle en azından jestlerimize cesaret ve zariflik gelirdi. Bütün zorlukların üstesinden gelerek kalbimizde var olan o tek zevkimizi hileyle bile olsa tatmin etmek isterdik. Fiziksel acıyı bir kenara koyar, beden üstündeki sıkıntıları zerre somutlaştırmadan ruh ve cesaret dolu kalbe baskı yapardık ve erdem ile insanlık için suçluları haşlardık. Böyle düşününce ilginçti. Eğer olaylara insanlığın dar bakış açısıyla bakar ve sanatın tanımını aşağı çekersek; sanat, biz eğitimlilerin kalplerinde gizleneni, kötüyü himayesinde barındırana, melodileri bir adım arkadan karman çorman çalanı ve zayıfı kurtaran güçlüyü ezemedikçe, ne olursa olsun ayakta kalamayacak bir kristaldi. Işığıyla parlak güneş ışığına karşı ateş açıyordu.

Abartılı olunca insanların hareketlerine güldüğümüz olurdu. Güzel zevklere sonuna kadar varmak için gereksiz fedakârlıklarda bulunan insan doğasına uzaktan gülerdik. Doğuştan güzel olan karakterini göstermek için fırsat beklemeyen, zorla kendi zevkiyle övünen aptallara gülerdik. Aslında her birini anlamamıza rağmen gülmemiz, olayın özünü kavradığımızı gösteriyordu.

Zevklerle ilgili bilgisi olmayan vasıfsızların, kendi bayağılıklarını diğerleriyle karşılaştırarak onları hakir görmelelerini affetmek kolay değil. Mesela bu dünyadan, iri bir kayanın tepesine şiiirini bıraktıktan sonra elli yıldır orada olan bir şelaleden kendini atarak canına kıyan bir genç geçti.* Bana göre bu genç, saf ve yalın şekilde sadece güzellik için hayatını feda etti. Bu tür bir ölüm gerçekten cesaret ister. Bununla birlikte, ölümü teşvik eden motivasyonu anlamak

* Soseki'nin öğrencisi Fucimura Misao, Kegon Şelalesi'nden kendini atarak canına kıydı. Son şiiirini bir ağacın yakınlarına bırakmıştı. -ybn

da epey güç. Hâl böyleyken, aynı cesarete sahip olmayanlar o gence gülerler. Onlar yüksek cesaret sahibi olmanın verdiği sanatsal tesiri hissedemedikleri gibi, eşit şartlarda da olsalar, öyle bir cesarete katiyen sahip olmayacakları bir kafesin içindeler. Pek tabii o gençten karakter olarak aşağıda ve ona gülmeye hakları olmayan canlılardır. Bu iddiamı her zaman savunurum.

Ben bir ressamım. Zevk sahibi bir erkek olarak, insanların dünyasında yaşasam bile doğudan batıya uzanan tüm alelade insanlardan daha yukarıdayım. Toplumda diğerlerini ustalıkla eğitebilecek bir konumdayım. Şiirden, resimden ve sanat zevkinden yoksun olanlardan daha güzel hâl ve hareketlerim var. İnsanların dünyasında güzel hâl ve davranışlar hakikat, adalet ve servet demek. Bu üçünü yaşamlarına yansıtanlar dünyanın timsalidir.

Bir süre insanların dünyasından ayrılmıştım ve en azından bu seyahat sırasında tekrar dönmeye hiç gerek duymadım. Gerekseydi zaten seyahatin manası olmazdı. İnsan duygularının sert kum tanelerini elekten geçirerek ve sadece içindeki değerli altınlara bakarak yaşamalıydım. Toplumun bir ferdi olmanın getirdiği sorumluluğu üstlenmiyordum. Özgün, usta bir ressam olarak kendi gönül işlerimden doğan menfaat ipini dahi kesmiştim. Tuvallerimin arkasında kolaylıkla gidip dolaşıyorum. Dağlardan sulardan ve diğer insanlardan bahsetmiyorum bile. Tüm bunların ışığında, Nami'nin hareketlerini de olduğu gibi izlemekten başka bir yol yoktu.

Yaklaşık üç yüz metre kadar yokuş çıkınca, karşıma beyaz sıvalı duvarları olan bir yapı çıktı. Mandalinaların içinde bir ev diye düşündüm. Yol çok geçmeden ikiye ayrılı-

yordu. Beyaz duvarların olduğu yola bakıp sola döndüm. O esnada başımı çevirince kırmızı astarlı kimonosuyla duran bir kız gördüm. Astar işlevini giderek yitiriyor, altından sarıya çalan bacakları çıkıyordu. Bacakların ardından hasır sandaletler geliyor, yavaş yavaş hareket ediyorlardı. Başının üstüne kiraz çiçekleri düşmüştü. Ve sırtında, parlayan bir denizi taşıyordu.

Sarp patikanın sonuna gelince, dağın eteklerine ulaştı. Kuzey taraftan baharın yeşil giysileri içerisindeki zirvesi çıkıyordu. Bu sabah verandadan gördüğüm manzara ola-bilirdi. Güney tarafı yanmış bir arazi gibiydi. Genişliği elli beş metreye kadar uzanıyor, ilerisinde harabe bir tepe du-ruyordu. Tepenin altında az önce geçtiğim mandalinaların olduğu alan vardı. Köye kadar uzanan karşı tarafa doğru bakınca, hemen masmavi denizi gördüm.

Patika birkaç yola birden ayrılıyordu. Her yol birbirine çıkıp tekrar ayrıldığından hangisinin ana yol olduğu bel-li olmuyordu. Sanki hepsinin patika yolu olması gereken yerde hiçbirisi patika yolu değildi. Otların içindeki siyahımsı kırmızı alan bir görünüp bir kayboluyor, hangi yola bağlı olduğu anlaşılmıyordu. İlginçti.

Nereye otursam diye otların içinde aylak aylak dolaşma-ya başladım. Verandadan baktığımda resmi yapılabilir diye düşündüğüm manzara şimdi beklemediğim kadar darma-dağın duruyordu. Renkler adım adım değişiyordu. Otların içinde dolanırken farkına varamadan resim yapma hevesim kaybolmuştu. Resim yapmayacaksam nereye oturduğumun bir önemi yoktu, oturduğum yer evim olacaktı. Yayılan ba-har güneşi otların köklerine kadar iniyordu. Pat diye bir yere oturunca köklere kadar inen ışığı ezmişim gibi hissettim.

Deniz ayaklarımın altında parlıyordu. Ona engel olacak tek bir bulutu bile himayesinde barındırmayan güneş ışığı suyun yüzeyini parlatıyor, ısıyla dalgaların dibine inebilecek kadar sıcak görünüyordu. Resim fırçasının laciverte boyadığı yerlerinde beyaz sarı pulların yüzeyinde karma-karışık renkler yüzüyordu. Gökyüzünde parlayan bahar güneşi ile sonu gelmez yağmur arasında görünen tek şey serçeparmağı büyüklüğündeki beyaz yelkenliydi. Dahası hiç hareket etmiyordu. Eskiden haraç ödeyen Kore gemileri de uzaktan geçtiği sırada böyle görünüyor olmalıydı. Bunlar haricinde bütün dünya, sadece parlatan güneş ışığı ve parlayan denizden ibaretti.

Küt diye uyumuştum. Şapkam alnımdan kaymış, yüzümü kapatmıştı. Bir Japon ayvası kökünü toprağa sıkıca bağlamış, etrafındaki birkaç otu kendinden uzak tutmuştu. Yüzüm tam da o otlardan birinin önünde dinleniyordu. Japon ayvasının çiçekleri ilginçti. Dalları inatçıydı ve eğilip bükülmek onlara göre değildi. O an dümdüz sanılabilirlerdi ama kesinlikle değillerdi. Düz, kısa bir dalla yine düz ve kısa bir dal belli bir açıyla çarpışıyor, ortaya çapraz çizgilerden oluşan bir görüntü çıkıyordu. O çizgilerde herhangi bir numarası bulunmayan koyu kırmızı veya beyaz çiçekler rahatça açardı. Yine de cılız yaprakları hemencecik dökülürdü. Değerlendirme yapınca, onun entelektüel bir aptal olduğunu anladınız. Bu dünyada aptallığını inatla koruyan insanlar vardı. O insanlar tekrar dünyaya geldiklerinde Japon ayvası olacaklardı. Benim olmak istediğim çiçek de buydu.

Çocukken çiçek açmış, yaprakları yerinde duran bir Japon ayvasını kesip dallarından fırçalarımı koymak için değişik bir kutu yapmıştım. Bittikten sonra kutunun içine

diğer ucuz fırçalarımı da doldurmuştum. Beyaz kıllı fırçanın çiçeklerle yapraklar arasından görünüyör olması bana inanılmaz bir keyif vermişti, masamın üstüne yerleştirerek kendimce eğlenmişim. O gün bütün geceyi yaptığım kutuyu düşünerek geçirmişim. Ertesi gün gözlerimi açar açmaz yataktan fırladım ve masaya bakmaya gitmişim. Ancak oraya gittiğimde çiçekler çoktan solmuş yapraklar çürümüştü. Sadece beyaz fırçam eskisi gibi parıldıyordu. O kadar güzel bir şeyin neden tek bir gecede çürüdüğünü o zamanlar anlayamamışım. Şimdi düşününce o zamanki hâlimin dünya tarafından hiç lekelenmemiş olduğunu fark ettim.

Oturur oturmaz tepemde biten Japon ayvası sanki yirmi yıllık eski dostumdu. Ona bakınca her şeyden uzaklaşmış, kendimi iyi hissetmişim. Yine dizeler için ilham geliyordu.

Uzanırken düşündüm. Dizeler aklıma geldikçe çizim defterime not aldım. Bir süre sonra tamamı bitmiş gibiydi. Baştan sona okumaya başladım:

*Dışarı çıkınca düşünecek şey çok,
Bahar rüzgârı kıyafetlerimi dövüyor.
Hoş kokulu otlar,
Tekereklerin bıraktığı izlerde büyüyor.
Kimsenin geçmediği yollarsa,
Bahar sisi hatırına bulanık...
Yürümeyi bırakıp şöyle bir bakınca,
Herkes nasıl da güneş ışığını
Kendine elbise yapıyor.
Bülbüllerin kısık şarkısını dinliyor,
Düşen taç yapraklarına bakıyorum.
Sonra hızla uzaklaşıp oradan,
Eski bir tapınağın kapısına şiir dösüyorum.*

*Yalnızlığın melankolisiyle bulutların paçaları yükseklerde...
Semadaki arkadaşlarından ayrılan yabani kazsa dönüyor işte.
Yüreğim neden böyle derinlerde?
Uzak ve enginlerde olunca,
İyi mi kötü mü kararını unutuveriyorum.
Ben otuzla yan yana
Yaşlanmaya bir adım atarken,
Bahar ışığı her zamanki gibi nazik...
Ben de yürürken değişimlere uyuyor,
Burcu burcu kokan çiçeklerin
Yüzlerine bakmaya gidiyorum.*

Olmuştu! Olmuştu! Bu hâliyle olmuştu! Uzanırken Japon ayvasına baktığım ve tüm dünyayı unuttuğum hissini verebilmişim. Şiirin içinde deniz kelimesi geçmese de hissini verebilmem yeterliydi. Sevinçle bağırırken birinin boğazını temizlediğini duyarak şaşkına döndüm.

Olduğum yerde dönüp sesin olduğu tarafa bakınca dağın yamacında, bir sürü ağacın arasında bir adam olduğunu gördüm.

Kahverengi fötr bir şapka takıyordu. Şapkanın şekli bozulmuş, eğik tarafından gözü görünüyordu. Göz şeklini anlayamamıştım ama etrafa huzursuz bakışlar atıyor gibi bir hâli vardı. Çivit mavisi çizgileri olan kıyafetinin bol kısmını kuşağının altına sıkıştırmış, çıplak ayağına geta geçirmişti. Görüntüsü hakkında yorum yapamadım. Gür sakalına bakılırsa, şu dağlarda dolaşan keşişleri andırıyordu.

Patikadan incek diye düşünürken köşe başından tekrar döndü. Az önce geldiği yerden mi devam edecek diye düşünmüştüm ki öyle de yapmadı. Yine yönünü değiştirdi. Böyle otlak bir alanda yürüyüş yapmayacaksan bu kadar sık

yön değiştirmemen gerekirdi. Yoksa yürüyüş mü yapıyordu? Bu taraflarda yaşadığını da sanmıyordum. Bazen hareket etmiyor, sadece ayakta öylece duruyordu. Başını eğdi. Tekrar etrafına baktı. Bir şeyleri ölçüp tartıyor gibiydi. Birini bekliyor da olabilirdi. Her neyse anlayamadım.

Pimpirikli biri olduğumdan gözlerimi hemen ondan çekemedim. Öyle korktuğumdan da değil ya da resmini yapmayı düşündüğümünden, sadece gözlerimi ayıramıyordum. Gözlerim sağdan sola, soldan sağa adamla eş zamanlı hareket ettiği sırada adam aniden durdu. Onun durmasıyla görüş alanıma ikinci bir kişi girdi.

İkisi de birbirini fark etmiş gibiydi. Yavaş yavaş birbirlerine doğru yaklaştılar. Baktığım alan giderek daralıyor, nihayet orta bir noktaya kitleniyordu. Biri arkasına dağları, diğeri de denizi alacak şekilde yüz yüze duruyorlardı. Birisi kesinlikle şu gür sakallı avare keşişti. Peki ya diğer kişi? Bir kadındı. Nami.

Nami'yi fark ettiğim anda sabah elinde tuttuğu hançer aklıma geldi. Acaba hâlâ yanında mı diye düşününce, sözüm ona, kendini hissiz bilen ben bile ürpermiştim.

Yüz yüze, bir süre hareket etmeden durdular. Herhangi bir kıpırtı görünmüyordu. Belki konuşuyorlardı ama hiçbir şey duyulmuyordu. Adam sonunda başını eğdi. Nami dağların olduğu tarafa döndü. Yüzünü göremiyordum.

Dağların içinde bülbüller ötüyordu. Nami'nin onları dinliyormuş gibi bir havası vardı. Bir süre sonra adam başını kaldırdı ve topuklarıyla yarım bir dönüş yaptı. Garip bir şeyler vardı. Nami aniden denize doğru döndü. Kuşayından görünen şey hançer olmalıydı. Derken adam büyük bir zafer kazanmış gibi başka tarafa yürümeye başladı.

Nami iki adım atarak arkasından gitti. Ayağında hasır sandalet vardı. Sonra adam durdu. Nami mi seslenmişti? Arkasını döndüğünde Nami'nin sağ eli kuşağına doğru gidiyordu. Tanrım, dikkat et!

Kuşağından çıkardığı şeyin hançer olmamasını umdum. Nihayetinde cüzdan benzeri bir paket olduğunu anladım. Adama doğru uzattığı beyaz elinin altından çıkan uzunca bir ip, bahar rüzgârıyla sersemlemiş gibi sallanıyordu.

Bir ayağı önde, gövdesi biraz adama dönük, uzattığı beyaz elinde mor bir paket vardı. Bu duruşuyla bile bir resim için ihtiyacım olan her şey onda vardı.

Mor renk darbeleriyle biraz kesintiye uğrayan kompozisyon, ondan birkaç metre uzakta, omzundan arkaya bakan adamın duruşuyla harika bir uyum oluşturmuştu. Ne uzak ne yakınlardı, bu ifadeyi böyle anlar için bulmuş olmalıydı. Kızın görüntüsü adama doğru, adamınki de geriye doğru çekiliyormuş gibiydi, üstelik bu güç tamamen hayalimdi. Aralarındaki ilişki, mor paketin uzatılmasıyla açıkça sona eriyordu.

Poz veriyormuş gibi durmalarının getirdiği zarif ahengi kaybetmemelerinin yanı sıra, yüzleriyle kıyafetleri arasındaki zıtlık resim olarak düşünüldüğünde insana daha bir zevk veriyordu.

Boyu kısa, tombul, esmer ve sakalla kapanmış ince bir yüzün karşısında boynu uzun, narin omuzlu muhteşem bir biçim duruyordu. Gövdesini kabaca döndürmüş, vahşi bir biçimle; sıradan bir kimonoyu dahi zarifçe taşıyan, üst bedenini nazikçe öne doğru çıkarmış, zarafet sahibi bir vücut... Soluk kahverengi şapka ve çivit mavisi çizgili kıyafetiyle bir erkek; taranmış saçlarının her bir telinde pırlıltı-

ların dolaştığı, favorilerinin saten siyahı renginde parladığı bir kız... Parlaklığın içinden bir anlık görünen kuşağının üst tarafı ve onun çekiciliği... Hepsi de bir resim için muhteşem detaylardı.

Adam elini uzatıp kutuyu aldı ve ikilinin korudukları güzel duruş yavaş yavaş değişti. Artık Nami öne, adam da arkaya doğru çekilmiyordu. Ressam olmama rağmen daha önce ruhsal durumun bir resmi böylesine etkileyebileceğini fark etmemiştim.

Biri sağa biri sola ilerledi. Artık manzaranın resim olarak bir değeri kalmamıştı. Koruluğun girişindeyken adam bir kere dönüp arkasına baktı ama Nami hiç arkasını dönmedi. Bana doğru yürüyordu. Çok geçmeden tam önüme kadar geldi:

“Beyefendi! Hey, beyefendi!” diye iki kere seslendi. Tanrım, beni ne zaman fark etmişti?

“Efendim?” dedim Japon ayvasının altından başımı kaldırarak. Şapkam yere düşmüştü.

“Burada ne yapıyorsun?”

“Şiir yazmak için uzanmıştım.”

“Yalancı! Az önce olanı gördün, değil mi?”

“Az önce mi? Ah, onu mu? Evet, biraz gördüm.”

Güldü. “Biraz mı? Hepsini görseydin keşke.”

“Gerçeği söylemek gerekirse çoğunu gördüm.”

“Biliyordum. Biraz buraya gel. Şu Japon ayvasının altından çık.”

Dediğini yaptım.

“Onun altında hâlâ işin var mı?”

“Artık yok. Dönmeyi düşünüyorum.”

“O zaman birlikte dönelim mi?”

“Olur.”

Japon ayvasının altına ikinci kez girip şapkamı aldım. Resim malzemelerimi topladım. Ve Nami ile yürümeye başladım.

“Bir şey çizdin mi?”

“Hayır, vazgeçtim.”

“Buraya geldiğinden beri daha hiçbir şey çizmedin, değil mi?”

“Evet.”

“Ama resim çizmek için buralara kadar gelip hiçbir şey çizmemek tuhaf hissettirmiştir, değil mi?”

“Bunda tuhaf bir şey yok.”

“Öyle mi? Neden?”

“Neden diye sormak aynı şekilde tuhaf. Resim yapmam ya da yapmamam nihayetinde aynı şey.”

“Bu bir kelime oyunu, değil mi?” diyerek güldü. “Epey gamsızsın.”

“Gamsız değilsem buraya kadar gelmemin herhangi bir anlamı var mı?”

“Nerede olursan ol, gamsız değilsen yaşamının bir anlamı yok. Bana bak. Az önceki şey başkaları tarafından görülse de utanmıyorum ya da bunun hakkında bir şey düşünmüyorum.”

“Zaten utanılacak bir şey yok.”

“Öyle mi düşünüyorsun? Peki, az önceki adam için ne düşündün?”

“Şey... Pek parası olan birine benzemiyor.”

Yeniden güldü. “Güzel bir çıkarım. Sezgilerin çok güçlü. O adamın pek parası yok. Ülkede yaşamakta zorlandığı için benden para almaya geldi.”

“Nereden geldi?”

“Kasabadan.”

“Uzun yoldan gelmiş. Peki, nereye gidiyordun?”

“Sanırım Mançurya’ya.”

“Ne yapmaya?”

“Ne mi yapmaya? Para kazanmaya ya da ölmeye... Hangisi olduğunu bilmiyorum.”

O an biraz şaşırılmış, Nami’nin yüzüne bakmıştım. Dudaklarının kenarlarından cılız bir gülücüğün gölgesi yavaşça siliniyordu. Bu ne anlama geliyordu?

“O benim kocam.”

Sanki bir şimşegın çakmasına bile fırsat tanımadan darbeyi indirmişti. Tamamen hazırlıksız yakalanmıştım. Tabii ki bununla ilgili soru sormayacaktım. Onun böyle açık sözlü olacağını da düşünmemiştim.

“Ne oldu? Şaşırdın, değil mi?”

“Evet, biraz.”

“Şimdiki kocam değil. O boşandığım kocam.”

“Anladım. O zaman...”

“Hepsi bu.”

“Öyle mi? Şey, şu mandalinaların olduğu dağın o tarafta güzel, beyaz duvarlı bir ev var. Konum olarak da iyi... Kimin evi?”

“Abimin evi. O taraftan geçerken uğrayalım.”

“İşin mi var?”

“Evet. Bir şey yapmamı istemişti.”

“O zaman birlikte gidelim.”

Patikanın başına gelince köye doğru inen yoldan hemen sağa döndük. Yüz metre kadar yukarı çıkınca kapısı görüldü. Kapıdan hole geçmek yerine doğruca bahçe giri-

şine yöneldik. Nami rahat rahat yürüdüğü için ben de rahat rahat yürüyordum. Bahçenin güney tarafında üç dört tane palmiye sıralanmıştı. Kerpiç duvarın hemen altı mandalina tarlasıydı.

Nami hemen verandaya oturarak, “Güzel bir manzarası var. Bak,” dedi.

“Gerçekten de öyle.”

Sürgülü kapıların ardında herhangi bir hayat belirtisi yoktu. Nami birine seslenmiyordu. Sadece oturmuş, sakın sakın mandalina tarlasına bakıyordu. Biraz garip gelmişti. Gerçekten ne işi vardı?

İkimiz de konuşmadan mandalina tarlasına bakıyorduk. Tepeye çıkan güneş sıcak ışığını doğrudan dağın tek bir yüzüne vuruyor, mandalina yaprakları arka kısımlarına kadar ısınarak parlıyordu. Çok geçmeden arka ambardaki tavuklar yüksek sesle gıdıklamaya başladı.

“Tanrım, öğlen oldu. İşimi unuttum. Kyuiçi! Kyuiçi!”

Arkaya doğru uzanıp sıkıca kapanmış sürgülü kapıyı açtı. İçerisi boştu. Kanou stiliyle* çizilmiş resimler kirişleri süslüyordu.

“Kyuiçi!”

Sonunda ambar tarafından ses geldi. Ayak sesleri kapının önünde durup kapı aniden açılınca, beyaz kının içindeki hançer yere düştü.

“Amcandan sana veda hediyesi,” dedi Nami.

Ne zaman elini kuşağına götürdü de hançeri aldı hiç anlayamamıştım. Hançer iki üç takla atıp sessizce Kyuiçi'nin ayağının altına doğru ilerlemişti. Kınından çıkan soğuk çelik, bir an için tüm gözalıcılığıyla parladı.

* 15. yüzyıldan kalma zarif bir çizim stili. -çn

XIII

Kyuiçi'nin gideceği gün gelmişti. Tekneyle Kyuiçi'yi Yoşida istasyonuna kadar bırakacaktık. Teknenin içinde Kyuiçi, Bay Şioda, Nami, Nami'nin abisi, bavulları taşımaya yardımcı olan Genbei ve ben vardık. Ben doğal olarak sadece bir davetliydim.

Davet edilirse giderdim. Gitmenin ne anlamı olacağını anlayamasam da giderdim. Hissizliğin seyahatinde ihtiyatlı olmaya yer yok.

Teknenin zemini bir sandala kenar eklenmiş gibi yassıydı. Bay Şioda ortada, Nami ile ben arkada, Kyuiçi ile Nami'nin abisi baş tarafta oturuyordu. Genbei bavulların yanında tekti.

“Kyuiçi, savaş sever misin? Yoksa ondan nefret mi edersin?” diye sordu Nami.

“İçinde olmadığım sürece bilemem. Acı şeyler yaşanıyor ama belki güzel şeyler de oluyordur,” dedi savaş hakkında bir fikri olmayan Kyuiçi.

“Ne kadar acı da olsa bunu ülken için yapıyorsun,” dedi Bay Şioda.

“Hançer hediye edilince içinden birazcık cepheye gitmek geldi, değil mi?” diye sordu Nami. Yine tuhaf bir soruydu.

Kyuiçi, “Evet, sanırım,” diyerek hafifçe başını sallamıştı. Bay Şioda sakalıyla oynayarak güldü. Oğlu sohbeti dinlemiyormuş gibiydi.

“Böyle gamsızken asker olabilecek misin?” Nami beyaz yüzünü umursamadan Kyuiçi’ye yaklaştırmıştı. Kyuiçi ile abisinin bir an için göz göze geldiğini gördüm.

“Eminim sen güçlü bir asker olurdun, Nami,” dedi abisi. Ona şimdiye kadar söylediği tek cümle buydu. Sesinin tonundan anlaşılan tek şey şaka yapmadığıydı.

“Ben mi? Asker mi? Asker olabilseydim bunu çok zaman önce yapardım aslında. Şimdiye kadar ölmüş olurdum. Kyuiçi, sen de ölmelisin. Yaşarsan şanın yürümez.”

“Hey! Kelimelerine özen göster, Nami. Zaferle dön lütfen, Kyuiçi. Ölüm ülkene hizmet etmek için tek yol değil. Ben daha iki üç yıl kadar yaşamayı düşünüyorum. Elbet görüşürüz,” dedi Bay Şioda.

Yaşlı adamın sözleri iç titreten ve gözyaşlarına boğduracak türdendi ancak erkek olmak o raddeye gelmeye izin vermiyordu. Kyuiçi hiçbir şey söylemeden bakışlarını yana çevirmiş, sahil tarafına bakıyordu.

Sahilde kocaman bir salkımsöğüt vardı. Bir adam gövdesine küçük kayığını bağlamış, attığı oltasına bakıyordu. Teknemiz yavaş yavaş adamın önünden geçtiği sırada adam başını kaldırıp Kyuiçi ile göz göze geldi. Aralarında herhangi bir etkileşim oluşmamıştı. Belli ki adam sadece balıkları düşünüyordu. Kyuiçi’nin kafasındaysa balığı düşünecek tek bir yer yoktu. Teknemiz balıkçının önünden sessizce geçti.

Nihonbaşı Köprüsü'nden bir dakikada kaç insan geçtiğini bilmiyordum. Eğer köprünün yanında durup, gelip geçen insanların kalplerindeki dert ve tasaları tek tek dinleyebilseydiniz, büyük ihtimalle bu dünyada yaşamak dehşete düşürecek kadar zor olurdu. Ama bizler tanımadığımız insanların yanından geçip giderken bunları düşünmüyorduk hiç. Balıkçı, Kyuici'nin ağlamaklı suratının nedenini sormadığı için şanslıydık. Dönüp ona baktım. Endişesiz bir hâlde şamandıraları izliyordu. Japonya-Rusya arasındaki savaş bitene kadar izleyecek gibi duruyordu.

Nehir o kadar geniş ve derin değildi, akıntı yavaştı. Teknenin kenarına yaslandım. Suyun üstünde süzülüyorduk. Nereye kadar mı gidecektik? Baharın bittiği, birbirlerine çarpmaya bayılan gürültülü insanların olduğu yere kadar. Kaşlarının ortasında artık bir kan izi olan bu genç, bizleri merhamet göstermeden o yere götürüyordu. Kaderin ipi bu genci uzak, karanlık ve ürkütücü bir yere doğru götürürken; bir günün, bir ayın ve bir yılın etkisiyle onun kaderine ortak olan bizler, bu etki geçene kadar onunla gitmek zorundaydık. Etkisi geçtiği zaman da onunla aramızda işitilebilir şekilde bir şeyler kopacak ve o, artık kaçamadığı kaderiyle tek başına yüzleşecekti. Geride kalan bizler ise istesek de istemesek de geride kalmaya devam edecektik. Yalvarsak da mücadele etsek de onu oradan çekip alamayacaktık. Tekne ilginç denecek kadar sakin ilerliyordu. Kıyının hem sağ hem sol tarafında zemberek otları yetişiyor gibi duruyordu. Toprağın üstünde kümelenmişlerdi. Seyrek de olsa alçak evlerin kamış çatıları ve külrengi pencereleri görünüyordu. Zaman zaman beyaz ördekler çıkıyor, vaklayarak nehrin ortasına geliyorlardı.

Söğütlerin arasında ıslıl ıslıl parlayan şey çiçeklenmiş şeftali ağacı olmalıydı. Dokuma tezgâhının tangirtısı duyuluyordu. Tangirtının arasından bir kızın söylediği şarkı bize kadar geliyordu. Gerçi ne söylediğini anlamak mümkün değildi.

“Benim resmimi yap,” dedi Nami aniden. Kyuiçi ile abisi savaş üzerine konuşuyorlardı. Bay Şioda çoktan şekerleme yapmaya başlamıştı.

“Yapayım,” dedim hemen. Çizim defterimi çıkardım.

Babar rüzgârıyla salınan saten ipin

Sahibi kim?

yazıp ona doğru uzattım. Nami gülerek:

“Böyle iki dize yazarak olmaz. Beni daha çok ortaya çıkaracak şekilde çiz,” dedi.

“Ben de çizmek istiyorum ama... Nasıl desem, yüzün öyle pat diye çizilmiyor.”

“Etkileyici bir cevap... Peki, çizebilmen için ne yapmam gerek?”

“Hiçbir şey. Aslında şimdi bile çizebilirim ama eksik bir şeyler var. Şimdi çizersem hakkını tam olarak veremem.”

“Eksik mi? Bu yüzle doğduğum için yapabileceğim bir şey yok.”

“Kişinin yüzü bir sürü şekilde değişebilir.”

“Yani kendi isteğimle değiştirebilir miyim?”

“Evet.”

“Kadın olduğum için beni aptal yerine koyuyorsun.”

“Kadın olduğun için böyle aptal bir şeyi söylüyorsun.”

“O zaman yüzünü nasıl değiştireceğini görelim. Göster bana.”

“Günden güne yeterince değişiyor zaten.”

Cevap vermeden karşıya baktı. Nehrin kenarıyla su daha bir yakınlaşmıştı. Ötedeki pirinç tarlasının bir yüzü tek kelimeyle gevenle dolmuştu. Gözalcı koyu kırmızı çiçek yaprakları yağmurla sürüklenmiş, yarısı kadarı da solmuştu. Çiçek denizi sonu yokmuşçasına sisin içinde yayılmış, gökyüzü erişilmez zirvesinden naifçe bulut üflüyordu.

“Geçtiğin dağ şu,” dedi Nami. Beyaz elini teknenin kenarından çıkarmış, rüya gibi duran dağı işaret ediyordu.

“Tengu kayalığı o civarlarda mı?”

“Şu koyu yeşilin altındaki mor yeri görüyor musun?”

“Güneş ışığının olduğu yer mi?”

“Güneş ışığı mı o? Bana çorak bir arazi gibi geldi.”

“Hadi ama... Orası sadece çukurlu... Çorak olsaydı daha kahverengi görünürdü.”

“Öyle mi dersin? Her neyse, işte onun arka tarafında.”

“O zaman şu dönemeçli patika da onun biraz solunda kalıyor olmalı.”

“O patika karşı tarafta kalıyor. Şu dağın ardında duran dağda...”

“Doğru ya... Şu silik bulutun durduğu tarafta, değil mi?”

“Evet, o taraf.”

Uyuyakalan Bay Şioda, teknenin kenarına koyduğu dirseği kayınca birden gözlerini açtı.

“Daha varmadık mı?”

Esnerken göğsünü öne çıkarmış, sağ dirseğini bükmüş ve sol elini dümdüz uzatmıştı. Ok atmaya hazırlanmış gibi duruyordu. Nami gülmeye başladı. Sonra, “Bağışla, kendimi tutamadım,” dedi. “Okçuluğu seviyormuş gibi, değil mi?” Ben de gülüyordum.

“Gençken profesyonel anlamda olmasa da okçulukla

uğraşmıştım. Atışlarım beklenenin aksine hâlâ isabetli,” dedi Bay Şioda sol omzuna vurarak. Teknenin önünde savaş sohbeti hız kesmeden sürüyordu.

Tekne nihayet kıyıya doğru yaklaştı. Arka kapısında “İçki ve Atıştırmalık” yazan bir bar gözüme çarptı. Eski usul iplerden yapılmış kapı perdesi vardı. Park yeri kerestedendi. Zaman zaman çekçeklerin sesi bile duyuluyordu. Kırlangıçlar yönlerini değiştirerek uçuyordu. Ördekler vaklamaya devam ediyordu. Tekneden inip istasyona doğru yöneldik.

Tren buharının çıktığı yer olarak adlandırdığım gerçek dünyaya iyiden iyiye sürüklenmiştik. Buharlı tren kadar yirminci yüzyıl uygarlığını temsil eden başka bir şey yoktur. Bilmem kaç insanı aynı kutuya sokuyor ve gümbürdeyerek gidiyor. Kayırması yok. İçine tıktığı herkes aynı hızda gitmek, aynı istasyonda durmak ve aynı anda buharın tadına bakmak zorunda. İnsanlar buna trene binmek diyor, bense paketlenmek ve bir kutuya yüklenmek diyorum. Onlar trenle gidiyorum diyor, bense nakledilmek diyorum. Tren kadar bireyselliği aşağılayan bir şey yok. Uygarlık önce sınırları ortadan kaldırarak bireyselliği geliştirdi, şimdi de sınırlar getirerek onu ayağının altında eziyor. Günümüz uygarlığı yetişkinlere dünya üzerinde belli bir alan verip bu alanda istediğin gibi uyuyabilir ve uyanabilirsin diyor. Aynı zamanda, bu alanın çevresine demir çitler örüp bunun ötesine bir adım dahi atmak yok diyerek gözdağı veriyor. Kendi alanında dilediği gibi davranan canlıların, çitlerin ötesinde de diledikleri gibi davranmak istemeleri doğanın kanunudur. Acınacak hâlde olan uygarlık toplumuydu bütün gün ve gece bu demir çiti ısıyor, çılgınlık atıyor. Uygarlık bireye özgürlük verip bir kaplan gibi onu vahşileştirdikten sonra,

bu vahşiliği kafese tıkıyor ve dünyanın huzurunu koruyor. Oysa gerçek huzur bu değil. Bu sadece hayvanat bahçesindeki bir kaplanın ziyaretçilerine bakarken boylu boyunca yatmasına benzer bir huzur. Demir parmaklıkların biri bile kopsa dünya karmakarışık bir yer olur. Arkasından ikinci bir Fransız Devrimi patlak verir. Aslında bireyin devrimi çoktan gece gündüz varlığını hissettirmeye başladı. Norveçli oyun yazarı ve şair Henrik Ibsen, bahsi geçen bireysel devrimin gerçekleşmesi gerektiği durumlarla ilgili olarak örnekler vermiş ve bizlere detaylarıyla sunmuştu.

Ne zaman bu yüklere ayırım yapmadan aynı şekilde davranan trenlerin şiddetli şekilde ilerlediğini, bireyselliklerini görmezden gelen trene karşı sıkıştırılan bireyleri zihinsel olarak dengelediklerini görsem yalnızca, “Dikkat edin, dikkat etmezseniz kötü olur!” diye seslenmek istiyorum. Aslında modern uygarlık bu tür tehlikelerin dumanını tütürüyor. Karanlığa doğru şiddetle giden tren bunlardan yalnızca biri.

İstasyonun önündeki bir çay bahçesine oturdum. Tüm bunları önümdeki yomogi moçiye* bakarken düşündüm. Bunları not almaya veya birine anlatmama gerek olmadığı için sadece susuyor, pirinç kekimi yiyip çayımı içiyordum.

Karşı masada hasır sandalet giymiş iki kişi oturuyordu. Birinin omuzlarında kırmızı bir örtü, diğerinde ise diz bölümünde yamalar olan yeşilimsi mavi bir iş pantolonu vardı. Eliyle yamalı yerleri kapatıyordu.

“Kesinlikle mümkün değil.”

“Olmuyor, değil mi?”

“Keşke inekler gibi iki midemiz olsaydı.”

“İyi olurdu. Biri kötüleşirse kesip atabilirdin.”

* Pelin otuyla pirinç unu karıştırılarak yapılan tatlı. -çn

Bu köylünün mide rahatsızlığı var gibi görünüyordu. İki de Mançurya'da esen rüzgârın kokusundan bihaberlerdi. Uygarlığın illetlerinden de haberleri yoktu. Anlamını geçtim, daha önce devrim kelimesini bile duymamışlardı. Yoksa burada oturmuş kaç midemiz olsa iyi olur tartışması yapmazlardı. Çizim defterimi çıkarıp ikisini çizmeye başladım. Derken zil çaldı. Bileti çoktan almıştık.

“Hadi gidelim,” dedi Nami kalkarak. Bay Şioda'nın hırıltıları onu takip etti. Kalkmak için gayret etmişti. Birlikte turnikelerden geçip perona çıktık. Zil hâlâ çalıyordu. Derken bir kükreme sesi duyuldu. Parlayan demiryolunun üstünde uygarlığın uzun yılanı salına salına geliyordu. Ağzından siyah dumanlar çıkarıyordu.

“Demek veda vakti...” dedi Bay Şioda.

“Kendinize iyi bakın,” dedi Kyuiçi başını öne eğerek.

“Ölü olarak dön,” dedi Nami tekrar.

“Bavulların burada mı?” diye sordu abisi.

Yılan önümüzde durdu ve yanda duran kapılarını açtı. İnsanlar bir girip bir çıkıyordu. Kyuiçi de binmişti. Hepimiz trenin dışında bekliyorduk.

Trenin en ufak bir hareketinde Kyuiçi artık bizim dünyamızın insanı olmayacaktı. Uzak, çok uzak bir dünyaya gidecekti. O dünyada insanlar barut kokusu içinde çalışıyordu, kırmızıya bulanmış toprağın üstünde kayıyorlar, uluorta yere kapaklanıyorlardı. Havada büyük sesler dolanıyordu o dünyada. Birazdan böyle bir yere gidecek olan Kyuiçi trenin içinde ayakta durmuş, sessizce bize bakıyordu. Bizi dağın içinden çekip çıkararak bu delikanlıyla olan ortak kaderimiz burada sona eriyordu. Aslında çoktan bitmişti bile. Kapılarla pencereler açıktı ve hâlâ birbirimizi görebilmemize,

gidenle kalanın arasında az bir mesafe olmasına rağmen, kaderimiz sona ermişti.

Kondüktör kapıları teker teker kapatırken tren ilerlemeye başladı. Her kapının kapanmasıyla gidenle kalanın arasındaki mesafe büyüyordu. Velhasıl Kyuiçi'nin vagonunun kapısı da kapandı. Artık iki farklı dünyaydık. Bay Şioda hiç düşünmeden pencereye doğru yaklaştı. Kyuiçi de pencereden kafasını çıkarmıştı.

“Dikkat et! Tren hareket ediyor!” Bay Şioda'nın sesinin altından tereddütsüzce gümbürdemeye devam eden tren ritmini bozmadan ilerliyordu. Pencereler teker teker önümüzden geçiyordu. Kyuiçi'nin yüzü artık küçülmüştü. Üçüncü sınıf trenin son vagonu da önümden geçtiği sırada içeride duran bir yüz daha gördüm.

Kahverengi fötr şapkalı, şu sakallı dağ keşişiydi bu. Şapkasının altından hüznüyle başını uzatmıştı. O an Nami ile ânında göz göze geldiler. Tren hâlâ aynı hızla ilerliyordu. Keşişin yüzü artık silinmişti. Nami şaşkına dönmüş hâlde giden trene bakıyordu. O şaşkınlığının içinde ne gariptir ki şimdiye kadar hiç görmediğim bir hüznü duruyordu.

“Bu! İşte bu! Eksik parçayı buldum, Nami!” dedim omzuna hafifçe vururken. Kalbimden geçen resim bu anla birlikte artık tamamlanmış, son hâlini almıştı.

Ardından

Japoncadan Çeviren:
Habibe Salgar

